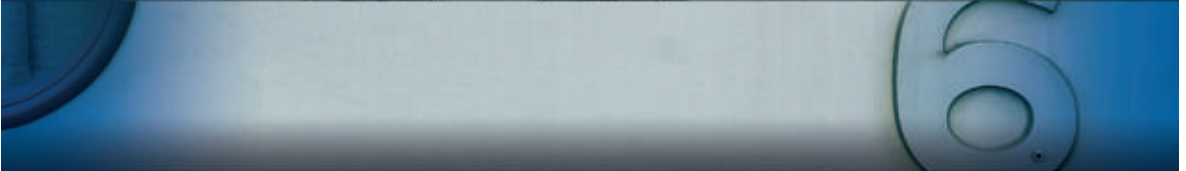

TIETOYHTEISKUNTA 2004:

*Kuilusta tasamaalle - Raportti asukkaiden
tieto- ja viestintätekniikan käytön muutoksista
OSKU-alueilla vuodesta 2001 vuoteen 2004*

Juha Nurmela ja Timo Sirkiä, Tilastokeskus

tietoyhteiskunta.fi

Tilastokeskus

SITRA

Kuilusta tasamaalle

*Raportti asukkaiden tieto- ja viestintätekniiikan
käytön muutoksista OSKU-alueilla
vuodesta 2001 vuoteen 2004*

Juha Nurmela ja Timo Sirkiä

Tilastokeskus, Haastattelu- ja tutkimuspalvelut 2004

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:
Juha Nurmela (09) 17 341
Timo Sirkiä (09) 17 341

Kansikuva – Pärmbild – Cover photograph: Future Image Bank
Kannen suunnittelu – Pärmpianering – Cover design: Samuli Muuronen
Taitto – Ombrytning – Layout: Seija Töyräänvuori

© 2005 Tilastokeskus, Sitra
Statistikcentralen, Sitra
Statistics Finland, Sitra

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source

ISBN 952-467-387-8
ISBN 951-563-490-3 (Sitra)

Esipuhe

OSKU-projektin nimi tarkoittaa osaavia seutukuntia. OSKU on SITRAn rahoittama projekti, joka liittyy vuonna 1998 julkistettuun kansalliseen tietoyhteiskuntastrategiaan. OSKU-projekti käynnistyi vuonna 2001. Sen päätavoitteena on koota yhteen ja kehittää alueellisen ja paikallisen tietoyhteiskunnan hyviä käytäntöjä. OSKU-projektin toimeksiannosta Tilastokeskus on toteuttanut projektin etenemisen seuraamiseksi postikyselyn vuosina 2001 ja 2004.

Tämä on kolmas Tilastokeskuksen tuottama OSKU-raportti. Raportissa selvitetään tieto- ja viestintätekniikan käyttöä ja siihen suhtautumista OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004. Tarkoituksena on kuvata, miten alueiden asukkaat käyttävät tieto- ja viestintätekniikkaa ja miten he suhtautuvat sen hyötyihin ja haittoihin. OSKU-hankkeet päättyivät vuoden 2003 aikana. Tässä raportoivat syksyllä 2004 tehdyn kyselyn tulokset antavat mahdollisuuden arvioida, onko hankkeilla ollut vaikutuksia, jotka ilmenisivät alueiden asukkaiden muutuneina toimintatapoina ja mielipiteinä. Siksi tuloksissa on keskeistä vuoden 2004 tilanteen vertailu lähtötilanteeseen 2001.

OSKU-projekti ja sen taustataho SITRA ansaitsevat kiitoksen siitä, että tällainen kaukonäköinen tutkimushanke saatiin liikkeelle. Tilastokeskukselle osallistuminen OSKU-projektiin ja sen seurantatutkimuksen toteuttaminen tarjoavat tilaisuuden hyödyntää saatuja kokemuksia tietoyhteiskuntatilastoinnin kehittämässä. OSKUn kaltainen konkreettinen, käytännön toiminnasta ponnistava ja sitä kehittämään tähtäävä hanke on yhteiskunnan muutosta kuvaavan tietoyhteiskuntatiedon keruun kehittämisllekin oivallinen tuki.

Raportin laatimisesta ovat vastanneet tutkimuspäällikkö, dos. Juha Nurmela ja tutkija Timo Sirkiä.

Helsingissä joulukuussa 2004

Jussi Simpura
tilastojohtaja
Tilastokeskus, Elinolot-yksikkö

Sisällysluettelo

Esipuhe	3
1 Johdanto	5
1.1 Raportin rakenne	5
1.2 Oppivat seutukunnat – hanke	5
2 Tutkimuksen toteutus	6
2.1 OSKU-kyselytutkimuksen otos ja painotus	7
3 Käsitukset oman asuinseudun tulevaisuudesta	8
4 OSKU-alueiden asukkaiden suhtautuminen tietoyhteiskuntaan.....	11
5 Kiinnostus alueelliseen tietoyhteiskuntaan (OSKUun) ja sen palveluihin	16
6 Tietokone ja tietoverkko ihmisten arjessa	19
6.1 Tieto- ja viestintätekniiikan yleisyys kotona	19
6.2 Tietokoneen käyttö	21
6.2.1 Tietokonetta joskus käyttäneet	21
6.2.2 Vastaajien tietokoneen käytön säännöllisyys	23
6.2.3 Kuinka kauan käyttänyt tietokonetta	24
6.2.4 Tietokoneen käyttöpaikat	24
6.3 Internetin käyttö	26
6.3.1 Internetiä ainakin joskus käyttäneet	26
6.3.2 Internetin käytön aloittamisajankohta	27
6.3.3 Internetiä tai kansalaisverkon käytön säännöllisyys	27
6.3.4 Internetin käyttöpaikat	29
6.3.5 Internetin käyttötarkoitukset	29
6.4 Sähköpostin käyttö.	31
6.5 Tietokone- ja tietoverkko-osaaminen	33
6.5.1 Arvio omasta internetkäytöstä	35
7 Tieto- ja viestintätekniiikka OSKU-alueiden työpaikoilla	36
7.1 OSKU-alueiden työpaikkojen luonnehdinta.....	36
7.2 Puhelimen, tietokoneen, internetin ja sähköpostin käyttö työssä..	39
8 Kansalaisaktiivisuus OSKU-alueilla	43
8.1 Kunnallinen vaikuttaminen	43
8.1.2 Paikallisten uutisten seuraaminen	46
8.2 Vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma	47
9 Puhelin ja matkapuhelin ihmisten arjessa	50
9.1 Lanka- ja matkapuhelimen yleisyys	50
9.2 Suhtautuminen puhelimeen vapaa-aikana	51
9.2.1 Puheluiden määrä	52
9.3 Mielipiteitä matkapuhelimen käytöstä	55
10 Yhteenveto	57
Lähteet.....	59
Liite Postikyselylomake: Alueiden tietoyhteiskunta 2004.....	60

1 Johdanto

1.1 Raportin rakenne

Tämä OSKU-alueiden 15–74-vuotiaille suunnatun postikyselyn raportointi etenee seuraavasti: Johdannon ja tutkimuksen toteutuksen kuvailun jälkeen tarkastellaan, miten vastaajat suhtautuvat elämisen ja työnteon edellytyksiin asuinseudulla. Mitä he ajattelevat omasta muuttamisestaan ja paikallisuudestaan. Seuraavaksi tarkastellaan tietoyhteiskuntaan suhtautumista asenneväittämien avulla. Kolmanneksi käsitellään kansalaisverkon tunnettuutta ja siihen suhtautumista. Luvussa kuusi tarkastellaan tiekoneen ja tietoverkon käyttöä, sen jälkeen tieto- ja viestintätekniikkaa työpaikoilla. Luku kahdeksan käsittelee kansalaisaktiivisuutta ja luku yhdeksän matkapuhelimen käyttöä. Lopuksi on lyhyt yhteenveto tuloksista.

1.2 Oppivat seutukunnat – hanke

”Vuoden 2001 alussa käynnistyi Sitran rahoittama Oppivat seutukunnat eli OSKU-projekti. Projekti liittyy yhteen niistä teema-alueista, jotka Sitra julkisti kansallisessa tietoyhteiskuntastrategiassaan vuonna 1998. Tämä teema-alue oli paikallisuus. OSKU-projekti on vuosina 2001–2003 toteutettu tietoyhteiskunta- ja koulutushanke, joka korostaa ja hyödyntää paikallista yhteisöllisyyttä. Paikallisuus -ohjelman tavoitteena oli koota yhteen ja kehittää alueellisen ja paikallisen tietoyhteiskunnan toteuttamisen hyviä käytäntöjä sekä lisätä alueellista yhteistyötä ja vuorovaikutusta palveluiden kehittämiseksi ja paikallisen demokratian vahvistamiseksi. Yksi konkreettinen tavoite oli rakentaa ns. kansalaisverkko, joka on paikallisesti suljettu ”oman näköisekseen muotoutuva” teknovälitteinen verkosto. Alueiden asukkaat saivat käyttöönsä internet-yhteyden, sähköpostin, mahdollisuuden julkaista omat kotisivunsa sekä kaikki verkkoon syntyvät paikalliset palvelut.” OSKU-sivusto (<http://www.sitra.fi/Alasivusto/index.asp?DirID=536>)

Projektissa oli mukana sekä kaupunki- että haja-asutusalueita, kaikkiaan yhdeksän aluetta eri puolilla Suomea. Seurantakyselyn ja sen raportoinnin tavoitteena on verrata lähtötilannetta tilanteeseen kolmen vuoden kuluttua ja arvioida projektin vaikutuksia. Vuonna 2004 tehtyyn tutkimukseen osallistui kahdeksan seutukuntaa. Mukana vuoden 2004 hankkeessa ovat Pohjois-Lappi, Kainuu, PiiSavo, ePäijänne, Kehä5, Saaristo, Nettimaunula ja Pohjois-Karjala. Vuoden 2001 tutkimuksen alueista Itä-Turku ei ole mukana uusintatutkimuksessa.

2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin postikyselynä elokuun puolestavälistä lokakuun alku-puolelle 2004. Kysely lähetettiin kullakin alueella noin 200 henkilölle, jotka olivat vastanneet aikaisempaan OSKU-kyselyyn vuonna 2001 ja jotka olivat antaneet suostumuksensa uusintakyselyyn. Jopa 75 prosenttia tuolloin vastanneista lupautui osallistumaan seurantatutkimukseen. Aiempaan kyselyyn vastanneiden lisäksi kysely lähetettiin lähes 300 väestörekisteristä satunnaisesti poimitulle 15–74-vuotiaalle henkilölle kullakin alueella. Kyselylomake perustui vuoden 2001 tehtyyn lomakkeeseen, jota oli joiltakin osin ajantasaitettu.

Kyselylomake lähetettiin 3 865 henkilölle. Heille lähetettiin noin viikon kuluttua muistutuskirje, jossa pyydettiin vastaamaan lähetettyyn kyselyyn. Ensimmäinen kyselykierroksen aikana hieman yli puolet lomakkeista palautui. Kyselylomake lähetettiin noin kuukauden kuluttua ensimmäisen kyselyn lähettämisen jälkeen uudelleen henkilöille, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn. Kaikkiaan saatiin takaisin 2 512 lomaketta. Neljä henkilöä oli poistanut lomakkeelta sivun, jolla kohdenumero oli. Heitä ei voitu tunnistaa eikä yhdistää otostiedostoon eikä myöskään OSKU-alueisiin. Lisäksi muutama lomake palautui tyhjänä tai vajavaisesti täytettyinä.

Otoksessa oli jonkin verran ns. ylipiittoa eli henkilöitä, jotka eivät kuuluneet kohdeperusjoukkoon, esim. laitoksiin muuttaneita, kuolleita, maasta muuttaneita. Todellisuudessa ylipiittoa on laajempi, mutta siitä tulee ilmi kyselyn palautuksen yhteydessä vain osa. Otoksiksi jäi perusjoukkoon kuulumattomien vastaajien poistamisen jälkeen 3 841.

Kaiken kaikkiaan hyväksytyt kyselylomakkeita palautui 2 502 kappaletta eli 64,7 prosenttia. Palautusprosentti on varsin hyvää tasoa. Vuoden 2001 kysely tuotti vastausprosentiksi 60,6 joten vastausaktiivisuus jopa hieman kohosi aiemmasta. Omaan aluetta koskevat kysymykset ovat saaneet vastaajat ottamaan kantaa. Ensi kertaa kyselyyn osallistuneista 54,4 prosenttia vastasi kyselyyn, joten hyvä vastausprosentti oli lähinnä uuteen kyselyyn suostuneiden ansiota.

Alueiden vastausosuudet eivät vaihdelleet kovin paljoa (61,0–68,0). Korkein vastausosuus oli Pii-Savossa ja alhaisin vastausosuus Pohjois-Lapissa. Vastausosuus iän ja sukupuolen mukaan vaihteli huomattavasti. Kuten edellisessäkin tutkimuksessa, heikoin vastausosuus oli nuorilla miehillä (noin 50 %). Yli 50-vuotiaista miehistä lomakkeen palautti noin kaksi kolmesta. Naisten vastausosuudet olivat iästä riippumatta noin 70 prosenttia. Paneelivastaajista (vuoden 2001 tutkimukseen osallistuneet vastaajat, jotka olivat lupautuneet osallistumaan seurantatutkimukseen) jopa 78 prosenttia vastasi kyselyyn.

Johtuen alueiden otosten ja saatujen vastausten suhteellisen pienestä määrästä vastausjakautumiin sisältyy melko paljon satunnaisuutta. Siksi vastaasean prosenttiyksikön väliset erot ovat todennäköisesti todellisia. 4–5 prosenttiyksikön ero voi olla suuntaa antava, mutta vasta yli 7 prosenttiyksikön erojen voi olettaa olevan suhteellisen varmoja. Tämä huomautus koskee siis sekä alueiden välistä että jonkin alueen vuosia 2001 ja 2004 jakautumien välisiä vertailuja.

Tämä seurantaraportti on laadittu hyvin nopealla aikataululla, siksi käsitellään vain keskeisiä kysymyksiä. Tulokset esitetään taulukkoina, jotka mahdollistavat alueiden keskinäisen vertailun ja vuosien 2001 ja 2004 vertailun. Koska alueotokset olivat pienehköjä, niin taulukoissa on käytetty vain kahta ikäryhmää. Lisäksi tarkastellaan naisten ja miesten välisiä eroja. Liitteessä 1. on kyselylomake, josta voi katsoa taulukoituissa esitettyjen kysymysten tarkan muodon.

2.1 OSKU-kyselytutkimuksen otos ja painotus

Otosasetelma on maantieteellisesti ositettu satunnaisotanta, jossa ositteet muodostuvat kuudesta maaseudun seutukunnasta ja yhdestä Helsingin kaupunginosasta. Käytetyt seutukunnat (alla) eivät täysin noudata virallista seutukuntaluokitusta.

Osite

1. Pohjois-Lappi:	Sodankylä, Inari ja Utsjoki
2. Kainuu:	Hyrnsalmi, Kuhmo, Paltamo, Ristijärvi ja Suomussalmi
3. Pieksämäen seutu:	Haukivuori, kangasniemi, Pieksänmaa ja Pieksämäki
4. Padasjoen seutu:	Padasjoki, Asikkala, Kuhmoinen ja Sysmä
5. Turunmaan saaristo:	Dragsfjärd, Houtskari, Iniö, Kemiö, Korppoo, Nauvo, Parainen ja Västanfjärd
6. Helsinki:	Maunula
7. Vaara-Karjala:	Nurmes, Lieksa, Valtimo, Ilomantsi, Tuupovaara ja Juuka

Edellisessä, vuonna 2001 tapahtuneessa, OSKU-tutkimuksessa saatiin 1982 henkilöltä lupaus osallistua myös seuraavaan tutkimukseen. Tämän tutkimuksen otos koostui siis edellä mainituista lupauksen antaneista henkilöistä sekä satunnaisotoksesta, jonka perusjoukko koostui 15–74-vuotiaasta suomen-, saamen- ja ruotsinkielisestä kotona asuvasta väestöstä. Laitoksissa pysyvästi asuvat eivät kuuluneet otoksen piiriin. Kokonaisotoksen kooksi muodostui 4 142 henkeä, joista poistettiin Tilastokeskuksen suurissa tutkimuksissa aikaisemmin mukana olleet (9,4 %).

Tutkimukseen saatiin 2 502 hyväksyttävää vastausta. Vastauskato oli 35% sisältäen ylipiteon, (kuolleet alueelta poismuuttaneet) 19 henkeä.

Painoina käytettiin sisältymistodennäköisyyden käänteislukuja, jotka ottavat huomioon kadon. Formaalisti esitettynä painot olivat siis $W_h = N_h / n_h$, missä N_h on populaation koko ositteessa h ja n_h on vastanneiden lukumäärä ositteessa h .

Koska nuorin ikäryhmä on aliedustettuna, johtuen edellisessä tiedustelussa luvan antaneiden vanhenemisesta, on asetelmapainoja muokattu siten, että nuoret painottuvat voimakkaammin. Kyseisillä painoilla saadaan likimain kehikkoa vastaavat ikäjakaumat.

3 Käsitykset oman asuinseudun tulevaisuudesta

Kun pyritään arvioimaan OSKU-hankkeiden vaikutusta alueiden kehitykseen, voidaan siihen käyttää monia eri näkökulmia. Yksi näkökulma on palvelujen saavutettavuus. Ovatko palvelut vuonna 2004 lähempänä vai kauempana kotoa kuin vuonna 2001.

Taulukko 3.1 Niiden 15–74-vuotiaiden prosenttiosuus, joiden kotoa etäisyys eri palveluihin oli yli 3 kilometriä OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 10)

Palvelun tyyppi		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Nettimaanula	Pohjois-Karjala
Kauppa	2001	32	35	32	39	42	35	0	34
	2004	35	38	29	37	42	32	0	34
Pankkiautomaatti	2001	40	39	34	42	55	44	0	45
	2004	46	43	33	41	50	44	0	42
Kirjasto	2001	38	34	34	42	50	40	1	46
	2004	44	39	33	43	44	38	1	45
Terveyskeskus	2001	53	44	38	44	66	49	1	49
	2004	53	47	36	42	64	49	3	47
Taajama (ostos-keskus)	2001	45	45	40	46	75	52	11	48
	2004	49	51	42	44	74	52	11	46
Posti	2001	30	36	33	40	50	39	2	35
	2004	35	39	32	40	42	35	4	37
Kirjelaatikko	2001	20	19	16	19	19	13	0	19
	2004	24	18	16	14	17	12	0	17
Oma postilaatikko	2001	1	0	0	0	0	2	0	0
	2004	3	0	0	0	0	0	0	1

Kun palvelujen etäisyys jaetaan kahteen luokkaan kolmen kilometrin kohdalla, niin OSKU-alueilla asuvista Pohjois-Lapin ja Kainuun asukkaista suurempi osa asuu yli kolmen kilometrin päässä palveluista vuonna 2004 kuin 2001. Muilla alueilla väestön keskittyminen taajamiin lienee vaikuttanut siihen, että hieman suurempi heistä asui vuonna 2004 alle kolmen kilometrin päästä palveluista kuin vuonna 2001. Kokonaisuutena katsoen Nettimaanulan lisäksi muita alueita oleellisesti parempi palvelujen saavutettavuus on vain PiiSavon asukkailla.

Taulukossa 3.2 on vastaajien näkemykset elämisen ja työnteon edellytyksistä muutaman vuoden päästä. Näyttää siltä, että vastaajien näkemykset olivat vuonna 2004 hiukan jäsentyneempiä kuin 2001, sillä kantaa ottamattomien osuus on alentunut, samalla kun heikompaa kehitystä odottavien osuus on noussut tarkasteltaessa OSKU-alueita yhtenä ryhmänä.

Pohjois-Karjalan asukkaista liki puolet näkee asuinseudun tulevaisuuden heikkona, samoin Kainuussa on paljon pessimistejä. Myös Kehä5:n asukkaiden odotukset tulevaisuudesta ovat synkistyneet kolmessa vuodessa. Nettimaanulalaisista vain viidesosa näkee pääkaupunkiseudun tulevaisuuden heikenevän. Jos tarkastellaan odotusten muutoksia, niin positiiviset odotukset

Taulukko 3.2 Arvio elämisen ja työnteon edellytyksistä asuinseudulla 4–5 vuoden kuluttua prosentteina vastanneista OSKU-alueittain vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 84)

	Elämisen ja työnteon edellytykset asuinseudulla 4–5 vuoden päästä							
	Selvästi heikkomat		Samanlaiset kuin nyt		Paremmat kuin nyt		Vaikea sanoa	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	43	37	23	30	13	19	21	14
Kainuu	45	44	19	21	15	14	21	21
PiiSavo	34	35	28	33	18	14	21	18
ePäijänne	31	38	36	34	9	15	22	13
Kehä 5	15	24	32	35	24	16	29	25
Saaristo	21	24	37	34	15	18	28	24
Nettimaunula	19	21	35	41	26	20	21	18
Pohjois-Karjala	48	49	25	21	8	11	18	19
Yhteensä	33	38	29	28	16	15	21	19

ovat lisääntyneet eniten Pohjois-Lapissa. Myös Saariston ja ePäijänteen asukkaissa on jonkin verran enemmän parempaa tulevaisuudelta odottavia kuin kolme vuotta aiemmin. Tosin kummallakin alueella on lisääntynyt myös pessimistisesti tulevaisuuteen suhtautuvien osuus.

Taulukon 3.2 perusteella OSKU-hankkeet ovat joutuneet toimimaan eri sävyissä yleisissä ilmapiireissä. Osalla alueista on ollut hankkeen aikana positiiviseen suuntaan kehittyvät odotukset ja osalla taas synkeät odotukset ovat olleet vallalla. Konkreettisten asioiden kuten tieto- ja viestintäteknikkaa käyttävien osuudet ja osaamisen analyysi jäljempänä tuo esiin sen, liittyvätkö ne pessimistisiin näkemyksiin.

Toinen kysymys, jolla voitiin arvioida alueiden asukkaiden odotuksia, olivat näkemykset omasta muuttamisesta. Noin kaksi kolmesta olettaa asuvansa viiden vuoden päästä samassa kunnassa. Muuttamista oletetaan tapahtuvan sekä lähiseudulle että muualle Suomeen hieman enemmän vuonna 2004 kuin vuonna 2001. Ulkomaille muuttamisen aikeet ovat hyvin alhaiset. Ei liene yllätys, että Pohjois-Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa noin joka kymmenes arvioi muuttavansa kauemmas Suomeen. Muuttoaikeet ja tulevaisuusodotukset poikkeavat toisistaan Pohjois-Lapissa, kun taas muualla ne ovat samansuuntaisia.

Taulukko 3.3 Arvio asuinpaikasta 4–5 vuoden päästä vuosina 2001 ja 2004 prosentteina vastanneista (kysymys 83)

Kaikki	Samassa osoitteessa		Muualla samassa kunnassa		Lähiseudulla		Kauempana Suomessa		Muualla kuin Suomessa		Vaikea sanoa	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
	Pohjois-Lappi	61	58	8	9	2	0	12	12	1	1	18
Kainuu	56	54	7	10	1	3	7	11	0	1	28	21
PiiSavo	59	56	8	11	5	7	7	5	0	1	20	20
ePäijänne	59	62	8	10	5	8	5	7	2	1	21	12
Kehä 5	70	56	3	8	6	11	4	5	2	1	16	19
Saaristo	66	60	6	11	6	8	3	3	2	2	17	17
Nettimaunula	50	50	26	23	3	8	3	3	3	2	15	13
Pohjois-Karjala	60	51	7	11	3	5	9	10	0	1	20	22
Yhteensä	59	56	10	11	4	6	6	8	1	1	20	18

Vastaajilta kysyttiin myös todennäköisyyttä asua loppuelämä nykyisessä asuinkunnassa (taulukko 3.4) ja nykyisessä maakunnassa (taulukko 3.5) Muuttamisen todennäköisyys ei näillä Taloustutkimuksen OSKU-alueiden webbi-kyselyissä käytetyillä kysymyksillä vaihdellut alueiden välillä juuri lainkaan, kun tarkastellaan jakoa todennäköiseen ja epätodennäköiseen muuttamiseen. Neljannes arveli, ettei asu loppuelämänsä nykyisessä asuinkunnassaan, ja alle viides, että ei asu koko ikäänsä nykyisessä maakunnassaan. Näyttää siltä, että kysymyksen muotoilu todennäköisyyden ja loppuelämän käsitteillä ei tuota sen suurempaa muuttoarviota kuin kysymys, jossa pyydetään arviota viiden vuoden päähän.

Taulukko 3.4 Vastaajan arvio todennäköisyydestä asua loppuelämä nykyisessä asuinkunnassa alueen mukaan vuonna 2004 prosentteina (kysymys 85)

	Erittäin epätodennäköisesti	Melko epätodennäköisesti	Melko todennäköisesti	Erittäin todennäköisesti
Pohjois-Lappi	10	12	28	36
Kainuu	15	10	28	32
PiiSavo	12	12	32	30
ePäijänne	16	12	31	31
Kehä 5	15	10	25	32
Saaristo	11	13	28	39
Nettimaunula	12	13	33	28
Yhteensä	13	12	29	32

Taulukko 3.5 Vastaajan arvio todennäköisyydestä asua loppuelämä nykyisessä maakunnassaan alueen mukaan vuonna 2004 prosentteina (kysymys 86)

	Erittäin epätodennäköisesti	Melko epätodennäköisesti	Melko todennäköisesti	Erittäin todennäköisesti
Pohjois-Lappi	7	10	28	42
Kainuu	11	7	32	34
PiiSavo	9	9	30	38
ePäijänne	9	9	34	36
Kehä 5	9	8	26	41
Saaristo	10	4	24	50
Nettimaunula	9	9	30	39
Pohjois-Karjala	6	12	31	38
Yhteensä	9	9	30	39

4 OSKU-alueiden asukkaiden suhtautuminen tietoyhteiskuntaan

Tässä luvussa tarkastellaan muutaman tietoyhteiskuntaan liittyvän väitteen avulla, muuttuiko ”asenneilmasto” kolmessa vuodessa OSKU-alueilla ja miten suhtauduttiin mm. internetin hyötyyn ja tietoyhteiskunnan vaikutukseen yksilökeskeisyyteen vuonna 2004. Asenneilmasto voi vaikuttaa halukkuuteen hyödyntää OSKUn tarjontaa tai toisin päin OSKUn tarjonta on voinut muuttaa asenteita myönteisemmiksi. Seuraavaksi tarkastellaan muutosta muutaman asenneväittämän avulla.

Taulukko 4.1 Väitteestä ”Tunnen jääneeni täysin uuden tietotekniikan etenemisen jalkoihin” täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueilla. (kysymys 64.a)

	Kaikki		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	35	35	25	24	45	43
Kainuu	49	46	35	29	62	58
PiiSavo	41	42	25	28	54	52
ePäijänne	38	39	23	18	49	51
Kehä5	43	44	31	28	54	53
Saaristo	42	45	33	25	49	60
Nettimaunula	33	28	19	17	44	38
Pohjois-Karjala	43	42	22	25	59	54
Yhteensä	41	42	26	25	54	53

Kokemus tietotekniikan etenemisen jalkoihin jäämisestä ei ole OSKU-alueita yhtenä kokonaisuutena katsottaessa muuttunut, mutta eri alueilla on tapahtunut muutoksia. Ensinnäkin nettimaunulalaisten ja kainuulaisten asenteissa on tapahtunut muutos positiivisempaan suuntaan. Nettimaunulassa muutos näkyy erityisesti 45 vuotta täyttäneiden joukossa. Kainuussa taas muutosta on tapahtunut selvemmin alle 45-vuotiaiden ryhmässä. Yleisestä myönteisestä kehityslinjasta poikkeaa huomattavasti Saariston 45 vuotta täyttäneiden kokemus, joka on muuttunut selvästi kielteiseen suuntaan. Suhtautumisessa tähän väitteeseen on ikäryhmien välillä huomattavan suuri ero. Vaikka 45 vuotta täyttäneidenkin ryhmässä syrjäytymistä kokevien osuus on laskenut, niin se on kovin korkea Pohjois-Lappia ja Nettimaunulaa lukuun ottamatta. Tämän perusteella on kaikki syy huolehtia, siitä että keski-ikäisten ja heitä vanhempien tarvitsemat palvelut ovat jatkossakin helposti saatavissa myös muuten kuin internetin kautta.

Tuohon syrjäytymiskokemukseen tuo lisävalaistusta vastaajien arvio internetin hyödyllisyydestä. OSKU-alueilla asuvien käsitys internetin kiinnostavuudesta on tullut selvästi myönteisemmäksi kolmessa vuodessa. Kuitenkin Saariston ja Kehä5 alueen 45 vuotta täyttäneiden näkemykset eivät ole muuttuneet. Sen sijaan Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa, joissa odotukset alueen elämisen ja työnteon edellytyksistä olivat kielteiset, 45 vuotta täyttäneiden käsitys internetin kiinnostavuudesta on kasvanut huomattavasti, mutta on edelleen pienempi

Taulukko 4.2 Väitteestä "Internetissä ei ole minua kiinnostavaa tietoa" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueilla. (kysymys 64.f)

	Kaikki		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	25	19	13	7	28	28
Kainuu	34	29	15	10	51	42
PiiSavo	32	24	8	8	52	35
ePäijänne	26	22	14	4	36	31
Kehä5	23	27	10	11	35	37
Saaristo	26	23	14	6	36	36
Nettimaunula	19	12	6	3	31	21
Pohjois-Karjala	32	26	14	7	47	39
Yhteensä	28	24	12	7	42	36

kuin muilla alueilla. Alle 45-vuotiaiden ryhmässä kielteisesti internetiin suhtautuvia on enää hyvin vähän, joskin heidänkin keskuudessaan Kainuun ja Kehä5:n asukkaista joka kymmenes ei koe internetissä olevia tietoja kiinnostaviksi.

Mielikuvat uuden tekniikan hyödyistä vaikuttavat ainakin halukkuuteen hankkia niitä. Taulukon 4.3 väitteen mukaan käsitykset ajan ja rahan säästöstä eivät ole juuri muuttuneet OSKU-alueilla. Mutta lähempi tarkastelua osoittaa, että alle 45-vuotiaiden ryhmässä usko hyötyihin on kasvanut, sen sijaan 45 vuotta täyttäneiden ryhmässä vain nettimaunulalaisista selvästi useampi uskoo vuonna 2004 tietotekniikan tuomaan ajan ja rahan säästöön kuin vuonna 2001. Varsinkin Kainuussa epäilijöitä on paljon.

Viestintävälineiden käyttöönottohalukkuuteen vaikuttaa varmaan ainakin yhtä merkittävästi myös kokemus siitä, miten haluaa hoitaa asioita. Taulukon 4.4. väitettä on seurattu tietoyhteiskuntatutkimuksissa vuodesta 1996 alkaen. Tietotekniikan tulo osaksi arkipäivää näkyy asioiden hoitamisen suhteen selvästi alle 45-vuotiaiden ryhmässä, jossa puhelimen suosio asioiden hoitamisvälineenä on pudonnut 10 prosenttiyksikköä. Pohjois-Karjalassa, Saaristossa ja Nettimaunulassa jo joka toinen tuonikäisistä hoitaa asioitaan mieluummin tietokoneyhteyksillä kuin puhelimitse. Toisaalta 45 vuotta täyttäneiden ryhmässä

Taulukko 4.3 Väitteestä "Uudet tekniikat eivät auta minua säästämään rahaa eivätkä aikaa" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueilla. (kysymys 64.b)

	Kaikki		Alle 45-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	50	48	37	33	65	60
Kainuu	62	56	59	40	65	68
PiiSavo	51	51	39	40	60	59
ePäijänne	49	48	39	34	56	55
Kehä5	46	49	40	33	52	58
Saaristo	48	49	36	34	59	60
Nettimaunula	43	37	27	31	57	43
Pohjois-Karjala	51	51	39	35	62	63
Yhteensä	51	50	39	36	61	60

Taulukko 4.4 Väitteestä "Hoidan asiani mieluummin puhelimella kuin kirjeillä tai tietokoneyhteyksillä" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueilla. (kysymys 64.e)

	Kaikki		Alle 45-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	72	70	71	60	73	77
Kainuu	81	74	72	62	90	82
PiiSavo	76	72	73	62	80	78
ePäijänne	73	69	65	62	80	73
Kehä5	71	67	62	58	77	72
Saaristo	69	61	65	48	73	71
Nettimaunula	61	50	51	45	70	55
Pohjois-Karjala	75	71	65	49	72	85
Yhteensä	73	69	66	56	80	78

vain nettimaunulalaisista merkittävä osa on siirtynyt puhelimen käytöstä tietokoneyhteyksiin. Varsinkin Pohjois-Karjalan ja Kainuun 45 vuotta täyttäneiden joukossa on hyvin paljon niitä, jotka hoitelevat asioitaan vain puhelimitse. Eri palvelukanavien kapasiteettia mitoitettaessa nämä asiakkaiden toiveet on syytä pitää mielessä.

Aivan eri suunnasta tietoyhteiskuntakehitystä lähestyy taulukon 4.5 väite, joka kuvaa kokemusta tiedon tulvasta. Vaikka sen väitetään usein julkisuudessa olevan huomattava uhka ihmisten hyvinvoinnille, niin edelleen kolme neljästä vastaajasta ei koe tiedon tulvaa. Silti yleinen suunta näyttää olevan tiedon tulvan kokemuksen hidas yleistyminen erityisesti alle 45-vuotiaiden joukossa. Useilla alueilla heistä useammalla on tällaisia kokemuksia kuin 45 vuotta täytäneillä. Tämän väitteen suhteen alueiden väliset erot ovat pieniä.

Tietoyhteiskunta-asenteita käsittelevän jakson lopuksi tarkastellaan vielä kolmea väitettä, jotka olivat vain vuoden 2004 postikyselyssä. Niistä ensimmäinen lähestyy tietoa sen merkityksen kannalta. Kolmella vastaajalla neljästä näyttää olevan vahva mielikuva turhan tiedon määrän kasvusta. 45 vuotta täytäneistä selvästi useammalla kuin heitä nuoremmilla. Miehistä useampi kuin naisista on väitteen kanssa samaa mieltä. Alueiden väliset erot on pienehköt.

Taulukko 4.5 Väitteestä "Minua ei tiedon tulva haittaa" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueilla. (kysymys 64.d.)

	Kaikki		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	78	75	80	77	76	73
Kainuu	79	78	81	77	78	79
PiiSavo	83	73	83	66	82	77
ePäijänne	79	74	82	73	77	74
Kehä5	73	70	79	67	77	71
Saaristo	75	70	80	69	72	71
Nettimaunula	77	73	75	73	79	73
Pohjois-Karjala	79	76	77	79	78	73
Yhteensä	79	74	80	74	78	74

Taulukko 4.6 Väitteestä " Turhan tiedon määrä kasvaa koko ajan" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2004 OSKU-alueilla (kysymys 64.i)

	Kaikki	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat	Miehet	Naiset
Pohjois-Lappi	85	79	89	86	83
Kainuu	78	69	85	80	77
PiiSavo	83	82	83	88	79
ePäijänne	79	70	83	83	75
Kehä5	81	80	82	82	80
Saaristo	78	70	83	76	80
Nettimaunula	82	80	85	88	79
Pohjois-Karjala	81	70	88	85	77
Yhteensä	81	74	85	83	79

Noin joka toinen vastaaja on sitä mieltä, että tietoyhteiskuntakehitys on tuonut epävarmuutta työlöihin. Tämän väitteen osalta 45 vuotta täyttäneiden joukossa mielikuvat ovat selvästi negatiivisempia kuin heitä nuorempien. Myös eri alueilla asuvien välillä on huomattavia eroja tämän väitteen suhteen.

Taulukko 4.7 Väitteestä " Tietoyhteiskunnan kehitys on tuonut enemmän epävarmuutta työn jatkuvuudesta" täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2004 OSKU-alueilla (kysymys 64.j)

	Kaikki	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat	Miehet	Naiset
Pohjois-Lappi	53	49	56	61	46
Kainuu	54	41	63	54	53
PiiSavo	51	41	57	54	48
ePäijänne	51	35	60	51	51
Kehä5	57	47	63	62	54
Saaristo	50	36	60	55	47
Nettimaunula	47	39	55	41	52
Pohjois-Karjala	54	43	62	54	55
Yhteensä	53	42	60	55	51

Kolmas väite suhteuttaa tietoyhteiskuntaa yksilökeskeisyyteen. Taulukon 4.8. jakautuma muistuttaa paljon edellisen väitteen jakautumaa. Joka toinen vastaaja oli väitteestä samaa mieltä. Ikäryhmien ero oli samaa tasoa, mutta naisten ja miesten välillä on edellistä väitettä suurempi ero. Se merkinnee sitä, että naisista suurempi osa näkee tietotekniikan vuorovaikutuksen välineenä kuin miehistä. Tämä vastaa varmaan myös sukupuolten välistä eroa tietotekniikan käytössä.

Taulukko 4.8 Väitteestä ”Tietoyhteiskunnassa yksilökeskeisyys korostuu aiempaa enemmän” täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien prosenttiosuudet iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2004 OSKU-alueilla (kysymys 64.k)

	Kaikki	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat	Miehet	Naiset
Pohjois-Lappi	50	41	57	54	47
Kainuu	54	46	60	59	50
PiiSavo	52	49	54	58	47
ePäijänne	48	33	56	52	45
Kehä5	55	45	60	57	53
Saaristo	48	36	56	52	45
Nettimaanula	52	43	61	60	47
Pohjois-Karjala	51	40	59	55	48
Yhteensä	51	42	58	56	48

5 Kiinnostus alueelliseen tietoyhteiskuntaan (OSKUun) ja sen palveluihin

Kansalaisverkoston tunnettuus ja käyttö lienee kohtuullisen hyvä mittari sille, millaisen sijan OSKU toiminta on saanut kaiken kaikkiaan ja eri alueilla. Siksi sen tarkastelu sopii täydentämään edellä olevaa alueiden asenneilmastojen tarkasteluja, siitä millaisessa henkisessä ilmastossa OSKU-hankkeita on toteutettu.

Taulukko 5.1 Kansalaisverkoston tunnettuus ikäryhmän ja sukupuolen mukaan vuonna 2004 OSKU-alueilla prosentteina (kysymys 73)

	Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Ei ole kuullut kansalaisverkosta									
yhteensä	30	38	40	32	37	32	40	24	33
15–44-vuotiaat	31	34	39	31	33	29	45	18	31
45–74-vuotiaat	30	41	40	33	39	34	35	28	35
miehet	34	43	46	32	45	35	45	25	36
naiset	27	34	35	32	42	30	36	24	30
On kuullut kansalaisverkosta tuttavilta tai tiedotusvälineistä									
yhteensä	51	46	42	53	44	48	42	42	46
15–44-vuotiaat	46	46	38	47	45	44	34	32	41
45–74-vuotiaat	54	46	45	56	43	50	50	48	49
miehet	46	45	42	52	41	46	40	43	45
naiset	56	47	43	54	46	49	44	41	47
On itse käyttänyt kansalaisverkkoa									
yhteensä	19	16	18	15	19	20	18	34	21
15–44-vuotiaat	23	19	23	22	22	27	21	50	29
45–74-vuotiaat	16	14	15	11	17	16	15	23	16
mies	20	12	12	15	14	19	16	32	19
nainen	17	19	23	14	23	21	19	35	23

Kansalaisverkoston tunnettuus on Pohjois-Karjalassa selvästi korkeampi ja käyttö selvästi yleisempää kuin muilla alueilla. Tunnettuuden suhteen toisen ryhmän muodostavat Pohjois-Lappi, ePäijänne ja Saaristo. Alhaisin kansalaisverkon tunnettuus oli syksyllä 2004 Kainuussa, PiiSavossa, Kehä5 alueella ja Nettimaunulassa. Alle 45-vuotiaista tunsivat sen useampi kuin 45-vuotta täyttäneistä ja naisista miehiä useampi oli kuullut siitä. Nuoremmasta ikäryhmästä kansalaisverkkoa käytti huomattavasti suurempi osa kuin 45 vuotta täyttäneistä. Naisten käyttö oli yleisempää, mutta kaikilla alueilla ei ollut eroa sukupuolten välillä. Pohjois-Karjalan asukkaat ovat olleet "tietoyhteiskunnallistamisen" kohteena pisimpään ja siksi on ymmärrettävää, että siellä kansalaisverkoston tunnettuus on korkein. Luvussa 3 käsitelty arvio elämisen ja työnteon edellytyksistä ei näytä olevan yhteydessä kansalaisverkoston tunnettuuteen, sillä kainuulaisissa oli paljon niitä, jotka eivät tunteneet kansalaisverkostoa.

Taulukko 5.2 Kansalaisverkoston käyttö ikäryhmän mukaan vuosina 2001 ja 2004 eri OSKU-alueilla prosentteina. (kysymys 73)

On itse käyttänyt kansalaisverkkoa

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Yhteensä	2001	8	4	6	5	2	3	2	31	10
	2004	19	16	18	15	19	20	18	34	21
15–44-vuotiaat	2001	9	8	7	7	4	4	4	47	14
	2004	23	19	23	22	22	27	21	50	29
45–74-vuotiaat	2001	8	1	5	3	1	1	1	19	6
	2004	16	14	15	11	17	16	15	23	16

Taulukon 5.2 perusteella kansalaisverkkoa käytti kaksikertainen määrä OSKU-alueiden asukkaita alkuvaiheeseen verrattuna. Pohjois-Karjalassa kansalaisverkoston käyttö muihin alueisiin verrattuna omaa luokkaansa. Tämä viittaa siihen, että tällaisissa hankkeissa tarvitaan ilmeisesti aikaa, jotta ne asettuvat alueen asukkaiden arkeen. Pohjois-Karjalan alle 45-vuotiaista joka toinen käyttää kansalaisverkostoa. Se lienee hyvinkin tyydyttävä osuus. Muilla alueilla tästä ikäryhmästä viidenneksestä neljännekseen käyttää kansalaisverkostoa.

Taulukko 5.3 Vastaajien mielipiteet kansalaisverkon tarpeellisuudesta ikäryhmän mukaan vuosina 2001 ja 2004 eri OSKU-alueilla prosentteina (kysymys74)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Tarpeellisena										
Kaikki	2001	30	21	21	21	32	32	29	27	25
	2004	16	17	20	15	22	33	26	26	22
15–44-vuotiaat	2001	33	26	27	27	32	36	34	34	30
	2004	17	20	18	15	23	33	19	36	24
45–74-vuotiaat	2001	25	16	17	18	32	29	24	22	35
	2004	15	15	21	15	22	33	32	19	20
Tarpeettomana										
Kaikki	2001	33	39	44	40	21	20	36	42	37
	2004	51	45	50	55	43	28	47	47	46
15–44-vuotiaat	2001	35	37	39	36	24	19	36	41	35
	2004	53	41	56	57	50	29	56	45	47
45–74-vuotiaat	2001	33	42	47	43	18	21	37	43	38
	2004	50	48	45	54	39	28	38	48	45
Vaikea sanoa										
Kaikki	2001	37	40	35	38	47	48	35	32	37
	2004	33	38	31	30	34	38	27	27	32
15–45-vuotiaat	2001	32	38	33	36	43	45	31	25	35
	2004	30	39	26	28	27	38	25	18	29
45–74-vuotiaat	2001	42	42	30	39	51	50	39	36	40
	2004	35	37	34	31	39	39	30	33	35

Se on melko alhainen osuus, jonka syitä voi hakea tietysti eri alueiden OSKUjen toiminnasta, mutta myös yhteiskunnallisesta tilanteesta. Varmaan-kin nuoremmassa ikäryhmässä monet olivat OSKU-hankkeiden alkaessa aloitaneet internetin käytön ja heillä oli jo omat viestintärutiinit. Silloin ei ole tarvetta ryhtyä kansalaisverkoston käyttäjäksi. Pohjois-Karjalassa aloitettiin projekti jonkin verran aikaisemmin, jolloin suurempi osa käyttäjistä vasta etsi tapaa toimia internetympäristössä.

OSKU alueiden väestöstä pienempi osa pitää kansalaisverkostoa tarpeellisenä nyt kuin projektin alussa. Kun kantaaottamattomien osuus on lisäksi vähentynyt, niin joillakin alueilla jopa yli puolet pitää sitä nykyään tarpeettomana. Ikäryhmien väliset erot ovat vähäisiä. 15–44-vuotiaista suurempi osuus pitää sitä tarpeettomana kuin 45 vuotta täyttäneistä Kainuuta, Saaristoa ja Pohjois-Karjalaa lukuun ottamatta.

Kaksi edellistä taulukkoa nostaa esiin alueellisuuden merkityksellisyyden tai merkityksettömyyden ihmisten elämässä ja erityisesti internetissä toimimisen suhteen. Alueidentiteetti ei ilmeisesti ole sinällään riittävän vahva peruste sitoutua kansalaisverkoston käyttäjäksi, kun vapaa internetverkko tarjoaa muita joustavia mahdollisuuksia.

Edellä on luvuissa 3–5 tarkastelu OSKU-alueiden asukkaiden asenneilmas-
toa ja kansalaisverkostoon suhtautumista. Seuraavaksi tarkastellaan tieto- ja viestintäteknii-
kan käyttöä alkaen tietokoneen, sähköpostin ja internetin käytöstä.

6 Tietokone ja tietoverkko ihmisten arjessa

Tämän luvun alussa kuvataan tieto- ja viestintätekniiikan yleisyyttä vastaajien kotitalouksissa. Pääosa luvusta käsittelee tietokoneen, internetin ja sähköpostin käyttöä ja niiden käytön laajuutta tutkimusalueilla. Lopuksi tarkastellaan vastaajien tietokoneen ja tietoverkkojen käyttöön liittyviä valmiuksia.

6.1 Tieto- ja viestintätekniiikan yleisyys kotona

Kotitalouksien laitevarantoja selvitettiin kysymällä, onko vastaajan kotitaloudessa kotitietokone, verkkoyhteys tai muita tieto- ja viestintätekniiikkaan kuuluvia laitteita.

Laitteiden yleisyyttä on verrattu taulukossa 6.1 Tilastokeskuksen tekemän Kuluttajabarometrin koko maata koskeviin tietoihin. Kuluttajabarometrin perustana oleva kysely tehtiin Tilastokeskuksessa elokuussa 2004 ja sen tuloksia voidaan pitää koko maan tasolla vertailukelpoisina tämän kyselyn tulosten kanssa.

Taulukko 6.1.a Tieto- ja viestintätekniiikan laitteiden yleisyys vastaajien talouksissa vuosina 2001 ja 2004 OSKU-alueittain ja koko maassa prosentteina 15–74-vuotiaista

	Kotitietokone		Verkkoyhteys		Laajakaistayhteys		TekstiTV			
	2001	2004	2001	2004	2004	2001	2004			
Koko maa x)	59	65	43	52	27	84	94			
Pohjois-Lappi	53	63	37	49	19	78	86			
Kainuu	44	59	25	44	16	82	85			
PiiSavo	57	69	33	50	19	83	92			
Epäijänne	53	73	44	64	23	79	89			
Kehä5	60	70	46	62	22	85	90			
Saaristo	58	68	43	52	19	82	90			
Nettimaunula	55	73	40	60	44	79	90			
Pohjois-Karjala	52	64	32	53	26	80	88			
Yhteensä	54	66	36	53	22	82	89			
	Videonauhuri		Videokamera		Digital. Video-Kamera		Pelikone		DVD-laite	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Koko maa x)	83	77	18	17	7	28	28	22	10	29
Pohjois-Lappi	77	78	11	15	7	25	30	25	6	31
Kainuu	77	82	17	19	2	23	27	27	3	28
PiiSavo	80	88	18	22	3	31	33	34	7	35
Epäijänne	73	84	15	21	4	32	22	28	8	33
Kehä5	79	82	20	24	9	31	28	29	10	38
Saaristo	82	82	23	23	6	29	24	28	11	38
Nettimaunula	76	84	18	21	5	41	24	31	13	46
Pohjois-Karjala	77	81	12	17	3	22	25	28	5	35
Yhteensä	79	83	16	20	4	27	27	29	7	34

x kuluttajabarometrin varantotiedot

Tarkasteltavista laitteista yleisimpiä vuonna 2004 vastaajien kotitalouksissa olivat videonauhuri ja teksti-tv kuten myös vuonna 2001. Noin 89 prosenttia vastaajista asui taloudessa, jossa oli teksti-TV ja 83 prosenttia taloudessa, jossa oli videonauhuri. Seuraavaksi yleisimpiä tutkimusalueilla olivat edelleen kotitietokone, joka oli noin 66 prosentin talouksissa, ja verkkoyhteys, joka oli 53 prosentilla vastaajien talouksista.

Ajalla 2001–2004 useimpien laitteiden yleistymisen oli OSKU-alueilla nopeampaa kuin koko maassa keskimäärin. Voi olla OSKUn ansiota, että tietokoneita ja internet-yhteyksiä on hankittu koko maan keskiarvoa aktiivisemmin. Seurantajakson aikana nopeimmin ovat yleistyneet DVD-laite, digitaalinen videokamera ja internet-yhteys. Laajakaistan yleisyydestä ei kysytty vuonna 2001. Vuonna 2004 laajakaistayhteys oli 22 prosentilla tutkimusalueen talouksista. Yhdenkään laitteen yleisyys ei ole tutkimusalueilla vähentynyt, vaikka koko maan tasolla suosiotaan ovat hieman menettäneet videonauhuri ja monitoriin yhdistettävä pelikone.

Kotitietokone yleistyi seurantajakson aikana nopeammin kuin koko maassa keskimäärin ja oli vuonna 2004 saavuttanut koko maan keskiarvon. Kotitietokone oli vuonna 2004 Saaristossa ja Pohjois-Lapissa sekä Pohjois-Karjalassa suunnilleen yhtä yleinen kuin koko maassa. Useimmin tietokone oli nettimaunulalaisten ja ePäijänteen alueella asuvien kodeissa. Näillä alueilla yleistymisen oli myös nopeinta. Suhteellisesti vähiten kotitietokoneita omistivat Kainuussa asuvien vastaajien taloudet. Se oli OSKU-alueista ainoa, jossa oltiin selvästi alle maan keskiarvon.

Verkkoyhteys oli vuonna 2001 tutkimusalueella kotona 36 prosentilla, kun koko maassa tuolloin keskimäärin kotiyhteys oli 43 prosentilla. Vuonna 2004 ero oli kadonnut, ja vastaavat lukemat olivat 53 ja 52 prosenttia. Verkkoyhteys oli vuonna 2004 yleisin Kehä5:n ja Saariston ja Nettimaunulan talouksissa. Vähiten verkkoyhteyksiä oli Kainuussa, missä verkkoyhteys on seurantajaksona kuitenkin yleistynyt nopeasti.

Laajakaistayhteys on koko maan tasolla hieman yleisempi kuin tutkimusalueilla. Laajakaistayhteyksistä ei kysytty vuonna 2001, joten vertailutietoa ei ole. Koko maassa oli laajakaistayhteys kotona 27 prosentilla kotitalouksista vuonna 2004. Laajakaistayhteys oli selvästi yleisin Nettimaunulassa, jossa 44 % vastaajista oli laajakaistayhteys kotona. Nettimaunulassa laajakaistaliittymien osuus kaikista internetyhteyksistä on suurin (73 prosenttia). Maan keskitasoon tai jonkin verran alle yltävät Pohjois-Karjala, ePäijänne ja Kehä5. Laajakaistayhteyksiä on hankittu vähiten Kainuussa, jossa se oli 16 prosentilla kotona. Laajakaistayhteyksien yleisyydessä ei ole huomattavan suuria eroja eri tutkimusalueilla lukuun ottamatta Nettimaunulaa, jossa yksi hankkeen keskeisiä toimenpiteitä oli juuri edullisen laajakaistayhteyden tarjoaminen.

6.2 Tietokoneen käyttö

Tietokoneen käytön laajuutta eri alueilla mitataan tarkastelemalla ainakin joskus tietokonetta käyttäneiden vastaajien osuuksia alle 45-vuotiaiden ja 45 vuotta täyttäneiden miesten ja naisten joukossa. Tietokoneen käytön aktiivisuuden mittarina on päivittäin tai viikoittain tietokonetta käyttäneiden vastaajien määrä. Uusien tietokoneen käyttäjien osuutta kuvataan alle vuoden tietokonetta käyttäneiden osuudella. Lopuksi on tehty yhteenveto niiden vastaajien osuuksista, jotka ovat käyttäneet tietokonetta kotona, työpaikalla, oppilaitoksessa, ystävien luona tai yhteiskäyttöpisteissä.

6.2.1 Tietokonetta joskus käyttäneet

Tietokoneen käyttäjiksi on määritelty kaikki henkilöt, jotka ovat joskus käyttäneet tietokonetta, riippumatta siitä, kuinka usein tietokonetta käytetään nyt tai kuinka pitkä aika on viimeisestä käyttökerrasta.

Kun vastauksia tarkastellaan kokonaisuutena, niissä näkyvät jo monissa tutkimuksissa esille tulleet tietokoneen käyttäjiin liittyvät piirteet. Miesten ja naisten välillä ei ole merkittävää eroa ja tietokonetta käytetään enemmän nuoremmassa ikäryhmissä kuin iäkkäämpien keskuudessa. OSKU-alueilla ero näkyi selvästi, sillä yli 90 prosenttia alle 45-vuotiaista oli käyttänyt tietokonetta ja 45 vuotta täyttäneistä vähän yli puolet.

Tietokoneen käyttäjien osuudet poikkesivat jonkin verran tutkimusalueiden välillä. Alueet voidaan karkeasti jakaa kolmeen ryhmään. Nettimaunulaisista heitä on 89 prosenttia, noin 80 prosenttia käyttäjiä on Pohjois-Lapissa, PiiSavossa, ePäijänteen alueella ja Saaristossa. Niitä vähemmän käyttäjiä on pohjoiskarjalaisten, kainuulaisten ja Kehä5 asukkaiden joukossa. Sekä vuonna 2001 että vuonna 2004 Kehä5:n alueella tietokoneen käyttäjien osuus oli hieman pienempi kuin muilla Etelä-Suomen alueilla ja Pohjois-Lapissa taas suurempi verrattuna Itä-Suomen alueisiin. Tietokoneen käyttäjien määrä on lisääntynyt kaikilla alueilla. Eniten tietokoneen käyttäjäosuus on seurantajakson aikana kasvanut ePäijänteen alueella ja vähiten Pohjois-Lapissa, Kehä5:n alueella ja Saaristossa.

Taulukko 6.2 Tietokonetta käyttäneiden prosenttiosuudet kaikista vastaajista sukupuolen, ikäryhmän ja alueen mukaan (kysymys 23)

	Yhteensä		Miehet		Naiset	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	78	83	77	81	78	85
Kainuu	64	72	64	74	63	70
PiiSavo	73	81	75	75	72	86
ePäijänne	67	78	69	78	65	78
Kehä5	70	73	69	64	71	79
Saaristo	78	81	79	76	78	85
Nettimaunula	81	89	83	91	78	86
Pohjois-Karjala	67	76	65	72	68	80
Yhteensä	72	78	72	75	72	81

Miesten ja naisten tietokoneen käytössä oli pieniä eroja, jotka paljastuivat ikäryhmittäisessä tarkastelussa. ePäijänteen alueella ja Kehä5:n alueella alle 45-vuotiaat miehet olivat jonkin verran aktiivisempia tietokoneen käyttäjiä kuin saman ikäiset naiset. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Lapissa taas alle 45-vuotiaista naisista suurempi osuus kuin samanikäisistä miehistä oli käyttänyt tietokonetta. Kainuussa ja Nettimaunulassa taas 45 vuotta täyttäneet miehet olivat käyttäneet tietokonetta hieman useammin kuin samanikäiset naiset.

Seuraava taulukko kuvaa alueellisten projektien lähtökohtatilannetta, eli niiden henkilöiden lukumääriä eri alueilla, jotka eivät ole lainkaan käyttäneet tietokonetta sekä sitä, miten paljon vuonna 2004 oli tietokonetta käyttämättömiä 15–74-vuotiaita. Luvut on laskettu arvioina painokertointen avulla ja ne kuvaavat vain suuruusluokkia.

Taulukko 6.3 Niiden henkilöiden lukumäärät alueittain, jotka eivät ole koskaan käyttäneet tietokonetta ikäryhmän ja alueen mukaan

	Yhteensä		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	3 000	2 300	300	0	2 700	2 300
Kainuu	8 000	6 200	800	200	7 200	6 000
PiiSavo	5 800	4 100	200	100	5 600	4 000
ePäijänne	4 600	3 100	300	100	4 300	3 000
Kehä5	2 400	2 300	400	200	2 000	2 100
Saaristo	3 400	3 100	400	200	3 100	2 900
Nettimaunula	1 100	600	0	0	1 000	600
Pohjois-Karjala	10 200	7 100	900	100	9 300	7 000
Yhteensä	42 100	28 800	3 500	900	38 600	27 900

Tutkimusalueilla oli yhteensä vuonna 2004 noin 28 800 henkilöä, jotka eivät ole koskaan käyttäneet tietokonetta. Heidän osuutensa OSKU-alueiden koko väestöstä oli laskenut noin kolmanneksen. 97 prosenttia oli 45–74-vuotiaita ja vain 3 prosenttia 15–44-vuotiaita. Verrattuna vuoteen 2001 15–44-vuotiaiden osuus tietokonetta käyttämättömistä oli laskenut entisestään. Tästä näkökulmasta alueellisten projektien tehtävät ovat edelleenkin mittakaavaltaan hyvin erilaisia. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa käyttäjien tietokoneen käyttäjien määrä on kuitenkin lisääntynyt suhteellisen paljon. Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2001 noin 9 300 45 vuotta täyttäneitä henkilöä, jotka eivät ole käyttäneet tietokonetta. Vuonna 2004 tietokonetta käyttämättömiä oli vähintään 45-vuotiaista 7 000. Kainuussa heitä on noin 6 000, mutta Kehä5:n alueella noin 2 100 ja Nettimaunulassa noin 600. Kehä5:n ja Saariston alueilla, yli 45-vuotiaiden tietokonetta koskaan käyttämättömien määrä oli ennallaan. Lieneekö niiden alueiden toiminnassa ollut pienempi panostus ikäihmisten kouluttamiseen. On selvää, että kaikilla alueilla tuleva koulutus ja opastus on syytä suunnata vanhempaan ikäryhmään etenkin, kun nuoret ovat aktivoituneet tietokoneen käyttäjiksi vanhempia suhteellisesti nopeammin seurantajakson aikana.

6.2.2 Vastaajien tietokoneen käytön säännöllisyys

Tietokonetta käyttäneistä vastaajista puolet käyttää sitä päivittäin, 25 prosenttia viikoittain ja harvemmin samoin noin 25 prosenttia. Alueiden väliset erot olivat melko pieniä. Kuten vuonna 2001, ääripäitä edustivat myös vuonna 2004 Kainuu ja Nettimaunula, jossa tietokonetta käyttää vähintään viikoittain noin 86 prosenttia sitä käyttäneistä. Heitä voinee sanoa vakiokäyttäjiksi. Kainuussa vastaava luku on 69 prosenttia. Kainuussa ja Pii-Savossa joka päivä tietokonetta käyttävien vastaajien osuus oli alhaisin. (taulukko 6.4)

Tietokoneen käytön useuden muutoksissa oli huomattavissa sama kehitys-suunta kuin tietokoneen käyttäjien osuuksien muutoksissa. Vanhempi väestö ei ole alkanut käyttää tietokonetta. Vähintään kerran viikossa tietokonetta käyttäneiden osuus oli kasvanut alle 45-vuotiaiden ikäryhmässä jokaisella tutkimusalueella, mutta pysynyt jokseenkin ennallaan yli 45-vuotiaiden joukossa. Tosin alueelliset erot ovat tässä suhteessa suuria. Kehä5:n alueella, Saaristossa ja Nettimaunulassa yli 45-vuotiaiden joukossa tietokonetta vähintään viikossa käyttävien osuudet ovat kasvaneet, kun taas Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla laskeneet tai pysyneet ennallaan.

Tulokset eivät ole kovinkaan yllättäviä, sillä aiemmissa koko maan tasolla tehdyissä tutkimuksissa (Nurmela ym. 2004) on todettu, että alle 75-vuotiaiden eläkeläisten tietotekniikan käyttö on edelleen vähäistä eivätkä tietokonetta, internetiä tai sähköpostia käyttävien osuudet ole kasvaneet viimeisimmän kahden vuoden aikana.

Näyttää siltä, että siellä missä tietokonetta oli kokeiltu useammin, myös tietokoneen käyttö oli säännöllisintä. Alueilla, joilla tietokoneen kokeilu oli vähäisempää, tietokoneen käyttäjistäkin suhteellisesti suurempi osa oli satunnaiskäyttäjiä. Tämä tulos on sopusoinnussa aiempien tutkimusten kanssa (Nurmela ym. 2002).

Jokaisella alueella alle 45-vuotiaat käyttivät tietokonetta säännöllisesti, eli päivittäin tai viikoittain hieman useammin kuin 45 vuotta täyttäneet.

Taulukko 6.4 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, jotka ovat käyttäneet tietokonetta vähintään viikoittain syksyn aikana. Laskettuna tietokonetta kaikista syksyn aikana tietokonetta käyttäneistä ikäryhmän ja alueen mukaan. (kysymys 26)

	Yhteensä		Alle 45		45+	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	67	73	67	78	68	69
Kainuu	66	69	69	79	60	59
PiiSavo	71	73	76	84	65	61
Epäijänne	72	78	72	86	73	72
Kehä5	74	80	78	86	69	76
Saaristo	71	78	76	88	64	70
Nettimaunula	76	86	80	92	72	78
Pohjois-Karjala	69	75	71	85	66	66
Yhteensä	70	75	73	84	65	67

6.2.3 Kuinka kauan käyttänyt tietokonetta

Tietokoneen uusien käyttäjien osuuksien erot voivat heijastella alueilla vi-riämässä olevaa aktiivisuutta tietokoneen käyttöä kohtaan. Uusia käyttäjiä oli eniten Pohjois-Suomessa ja vähiten Etelä-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa. Uusi-en käyttäjien osuus oli vähentynyt vuodesta 2001. Ilmeisesti lähes kaikki po-tentiaaliset tietokoneen käyttäjät ovat jo siirtyneet tietokoneen käyttäjiksi.

Taulukko 6.5 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, jotka ovat aloittaneet tietokoneen käytön alle vuosi sitten. Prosentit on laskettu tietokonetta joskus käyttäneistä vuosina 2001 ja 2004 alueen mukaan. (kysymys 25)

	Kaikki vastaajat yhteensä	
	2001	2004
Pohjois-Lappi	5	4
Kainuu	6	7
PiiSavo	4	4
ePäijänne	6	3
Kehä5	6	5
Saaristo	7	2
Nettimaunula	4	2
Pohjois-Karjala	8	2
Yhteensä	6	4

6.2.4 Tietokoneen käyttöpaikat

Vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista kaikki ne paikat, joissa he olivat käyttäneet tietokonetta. Vastaaja saattoi valita useamman kuin yhden vaihtoehdon. Vastaukset on esitetty taulukossa 6.6.

Noin 80 prosenttia tietokonetta käyttäneistä oli käyttänyt sitä kotona, noin 65 prosenttia työpaikalla ja lähes puolet koulussa, oppilaitoksessa tai vastaavassa paikassa. Näissä paikoissa tietokoneen käyttö on luultavasti melko säännöllistä. Tietokoneen käyttö oli lisääntynyt seurantajakson aikana eniten yhteiskäyttöpisteissä, sukulaisten ja ystävien luona sekä jossain muualla. Käyttö työpaikoilla ja oppilaitoksissa on pysynyt lähes ennallaan.

Tietokoneen käyttöön saattaa vaikuttaa eri palvelupisteiden tavoitettavuus. Vuosina 2001 ja 2004 kotona tietokonetta käyttävien osuus oli suurin Kehä5:n alueella, missä etäisyydet palveluihin ovat keskimäärin pisimmät. Muihin alueisiin verrattuna Nettimaunulassa ehkä suuremmalla osalla vastaajista on mahdollisuus käyttää yhteiskäyttöpisteitä vaivattomasti. Nettimaunulassa tietokonetta on käyttänyt vähän yli puolet vastaajista esimerkiksi kirjastossa, eli suurempi osuus kuin millään muulla alueella.

Oppiva Ylä-Karjala ja Oppiva Vaara-Karjala projektien yhteydessä Pohjois-Karjalan alueelle on perustettu runsaasti tietokoneen yhteiskäyttöpisteitä. Näiden yhteiskäyttöpisteiden vaikutus näkyy myös tässä kyselyssä. Pohjois-Karjalassa tietokonetta on käyttänyt yhteiskäyttöpisteessä noin 30 prosenttia vastaajista. Yhteiskäyttöpisteiden suosio on pysynyt yhtä korkealla kuin vuonna 2001. Toisaalta se, että Pohjois-Karjalassa yhteiskäyttöpisteiden hyödyntäminen ei ole lisääntynyt viittaa siihen, että niiden tarve ei ole kovin suuri.

Taulukko 6.6 Niiden vastaajien prosenttiosuudet kaikista tietokonetta joskus käyttäneistä, jotka ovat käyttäneet tietokonetta alla mainituissa paikoissa vuosina 2001 ja 2004 alueittain. (Vastaaja on voinut valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.) (kysymys 24)

On käyttänyt tietokonetta...	Kotona		Työpaikalla		Koulussa, oppilaitoksessa tai vast.		Sukulaisten tai ystävien luona		Kirjastossa		Yhteiskäyttöpisteessä		Jossain muualla	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	68	76	64	69	49	49	37	46	34	43	9	23	11	13
Kainuu	65	75	58	60	54	53	35	42	37	46	3	15	7	10
PiiSavo	73	80	56	61	52	52	32	45	36	44	10	19	10	13
ePäijänne	76	84	61	67	38	46	35	42	35	38	7	17	11	9
Kehä5	81	87	53	64	41	46	33	38	24	32	6	15	11	10
Saaristo	71	79	66	65	36	39	28	35	27	31	7	18	8	12
Nettimaunula	67	82	80	86	46	53	43	53	40	52	14	26	14	17
Pohjois-Karjala	69	78	57	64	55	54	38	47	38	41	30	31	9	13
Yhteensä	70	79	62	65	49	49	36	44	36	41	12	21	9	12

Muilla alueilla yhteiskäyttöpisteiden osuus oli kasvanut. Kasvua varmaankin selittää OSKU-projektin yhteydessä toteutetut toimet, jotka lisäsivät mahdollisuuksia käyttää yhteiskäyttöpisteitä. Nurmela ym. 2004 tutkimuksen mukaan yhteiskäyttöpisteitä käyttävät pääosin ne, jotka voivat käyttää tietokonetta ja internetiä muutenkin.

Huomion arvoista on myös se, että tietokoneen käyttö ystävien ja sukulaisten luona on jopa korkeammalla tasolla kuin kirjastossa käyttö vuonna 2004. Tutut lienevätkin monille merkittävä keino tutustua tietotekniikkaan. Tämä tukee sosiaalisen verkoston merkitystä uutuuksien kokeilussa. Se on osa samaa ilmiötä kuin hyvin sujunut vertaiskoulutus. Tietokonetta kokeilleista vastaajista noin 30 prosenttia ei ollut käyttänyt sitä lainkaan omassa kodissaan vuonna 2001.

6.3 Internetin käyttö

Internetin käyttöä kuvataan seuraavassa pääpiirteissään samalla tavalla kuin tietokoneen käyttöä. Internetin käyttäjiä on verrattu alueittain iän ja sukupuolen mukaan. Käytön määrää on selvitetty vertaamalla internetiä käyttäneiden osuuksia alueittain, ja uusien käyttäjien osuuksia on selvitetty samoin kuin tietokoneen käyttäjien kohdalla. Lopuksi on esitetty tietoja siitä, mihin tarkoitukseen eri alueilla asuvat vastaajat käyttävät internetiä.

6.3.1 Internetiä ainakin joskus käyttäneet

Kaikista tietokonetta käyttäneistä noin 86 prosenttia oli käyttänyt myös internetiä tai kansalaisverkkoa. Internetin käytössä ei ollut suuria eroja alueiden välillä (vaihtelu noin 10 prosenttiyksikköä) kuten ei ollut myöskään vuonna 2001. Käyttäjien osuudet vaihtelivat 83–92 prosenttiin kaikista tietokoneen käyttäjistä. Internetin käyttö oli lisääntynyt kaikilla alueilla ainakin vähän. Aiemmin muita alueita alhaisemman internetin käytön alue, Kainuu, on kirkonnut muiden alueiden tasalle kolmen vuoden aikana.

Myös Internetin käyttö riippuu enemmän henkilön iästä kuin sukupuolesta. Vuonna 2004 internetin käyttäjiä oli enemmän naisten kuin miesten keskuudessa, kun vuonna 2001 miehistä ja naisista yhtä suuri osuus oli joskus käyttänyt internetiä. Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Lapissa ja ePäijänteen alueella internetiä käyttäneiden osuus miesten keskuudessa oli pysynyt kutakuinkin ennallaan tai jopa alentunut ja naisten keskuudessa noussut. Internetin sisältö ja palvelutarjonta sopinee paremmin näiden alueiden naisten kuin miesten tarpeisiin.

Naiset käyttävät jokaisella alueella internetiä aiempaa aktiivisemmin. Alle 45-vuotiaista tietokonetta käyttäneistä melkein jokainen (97 %) on käyttänyt internetiä, mutta 45 vuotta täyttäneistä vain noin 77 prosenttia. Yli 45-vuotiaidenkin joukossakin internetiä käyttävien osuus tietokoneen käyttäjistä oli kasvanut seurantajaksona, mutta edellä mainituilla kolmella alueella kasvu oli hidasta. Ratkaisemattomaksi ongelmaksi jää, liittyykö ero noiden alueiden iäkkäiden miesten ja internetin kulttuurien väliseen yhteensopimattomuuteen. Kaiken kaikkiaan väestö, joka on tottunut tietokoneen käyttöön käyttää myös internetiä.

Taulukko 6.7 Niiden vastaajien prosenttiosuudet kaikista tietokonetta joskus käyttäneistä, jotka ovat käyttäneet Internetiä tai kansalaisverkkoa sukupuolen, ikäryhmän ja alueen mukaan. (kysymys 27)

	Yhteensä		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	81	86	81	79	82	92	89	96	69	76
Kainuu	76	85	79	84	72	86	84	94	62	75
PiiSavo	81	83	78	81	84	85	93	97	63	71
ePäijänne	86	87	87	86	86	88	88	98	84	79
Kehä5	85	92	85	92	86	92	94	98	72	87
Saaristo	82	89	83	92	82	88	93	97	69	82
Nettimaunula	84	91	90	93	79	90	92	97	76	84
Pohjois-Karjala	83	85	85	81	81	88	92	97	70	73
Yhteensä	82	86	82	84	82	88	91	97	69	77

Syrjäytymisen näkökulmasta oleellinen kynnyskysymys näyttää olevan ennen kaikkea se, että aloittaako tietokoneen käytön vai ei. Yli 45-vuotiaat käyttivät useimmin internetiä Kehä5:n alueella, jossa käyttö oli myös lisääntynyt eniten seurantajaksona. Seuraavaksi useimmin tässä ikäryhmässä käytettiin internetiä Nettimaunulassa ja Saaristossa.

6.3.2 Internetin käytön aloittamisajankohta

Viimeisen vuoden aikana internetin käytön aloittaneita on hyvin vähän. Kainuussa, Kehä5:n alueen ja Pohjois-Karjalan 45 vuotta täyttäneissä tietokonetta käyttävissä on vajaa kymmenes sellaisia, jotka ovat aloittaneet internetin käytön äskettäin.

Taulukko 6.8 Niiden vastaajien prosentiosuus kaikista Internetiä joskus käyttäneistä, jotka ovat aloittaneet Internetin käytön alle vuosi sitten sukupuolen, ikäryhmän ja alueen mukaan vanha taulukko. (kysymys 29)

	Yhteensä		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	16	4	14	3	18	5	15	5	17	3
Kainuu	12	10	9	10	15	9	12	9	12	10
PiiSavo	16	6	12	6	19	5	12	6	24	5
ePäijänne	12	2	12	2	12	2	13	1	10	3
Kehä5	9	4	7	4	11	5	8	1	11	8
Saaristo	14	3	11	2	16	3	10	2	19	4
Nettimaunula	7	2	4	2	10	2	7	1	8	3
Pohjois-Karjala	16	4	14	6	19	3	13	2	23	7
Yhteensä	14	5	12	5	16	4	11	4	17	6

6.3.3 Internetiä tai kansalaisverkon käytön säännöllisyys

Internetin käytön säännöllisyyttä mitattiin selvittämällä, kuinka moni internetin käyttäjistä oli käyttänyt sitä toukokuun alun jälkeen ja kuinka usein internetiä käytettiin. Kaikista internetin käyttäjistä noin 90 prosenttia oli käyttänyt sitä myös elokuun alun jälkeen, ja päivittäin tai viikoittain toukokuun alun jälkeen käyttäneistä oli noin 83 prosenttia, joten sitä käytetään varsin säännöllisesti.

Internetiä toukokuun alun jälkeen käyttäneiden osuus oli suurin Nettimaunulassa. Seuraavina olivat Kehä5, ePäijänne ja Pohjois-Lappi. Näillä alueilla sekä nuorempaan, että vanhempaan ikäryhmään kuuluvat miehet ja naiset olivat käyttäneet internetiä keskimääräistä useammin tai yhtä usein verrattuna saman ikäryhmän vastaajiin muilla alueilla. Aktiivisimpia internetin käyttäjiä ovat Nettimaunulassa asuvat naiset.

Vähiten internetiä toukokuun alun jälkeen käyttäneitä oli Saaristossa ja Kainuussa, missä lähes kaikissa ryhmissä internetiä käyttäneiden osuus oli pienempi verrattuna muihin alueisiin. Alueet, joilla internetin käytössä on vähiten eroja alle ja yli 45-vuotiaiden välillä, ovat PiiSavo ja Nettimaunula. Eniten ikä vaiuttaa internetin käyttöön Pohjois-Karjalassa, Saaristossa ja Kehä5:n alueella.

Taulukko 6.9 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, jotka ovat käyttäneet Internetiä toukokuun alun jälkeen internetiä joskus käyttäneistä sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. (kysymys 30)

	Yhteensä		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	87	93	86	92	88	94	87	95	87	91
Kainuu	80	87	80	90	81	84	83	88	74	86
PiiSavo	82	91	88	89	77	92	84	91	78	90
EPäijänne	92	94	93	94	91	94	92	95	92	93
Kehä5	89	95	92	96	86	94	91	98	85	91
Saaristo	87	84	90	84	83	84	88	89	85	80
Nettimaunula	92	98	92	96	91	99	92	98	91	97
Pohjois-Karjala	85	91	85	89	85	92	85	95	85	85
Yhteensä	87	90	88	90	85	91	88	93	85	88

Naiset ovat kirineet miesten etumatkan kiinni internetin käytössä. Vain Kainuussa miehistä naisia suurempi osuus oli käyttänyt internetiä toukokuun alun jälkeen.

Seurantajaksona vain Saaristossa oli internetin käyttäjien osuus laskenut hieman. Muilla alueilla osuudet olivat nousseet. Alle 45-vuotiaiden internetin käyttö on lisääntynyt hieman nopeammin kuin yli 45-vuotiaiden internet-käyttö.

Internetiä vähintään viikoittain käyttäviä voidaan pitää melko motivoituneina tietoverkkojen käyttäjinä, jotka hallitsevat todennäköisesti melko hyvin tarvittavat perustaidot. Heidän osuutensa on noussut 75 prosentista 83 prosenttiin kaikista internetiä toukokuun alun jälkeen käyttäneistä vastaajista.

Eniten vähintään viikoittain internetiä käyttäneitä oli Nettimaunulassa ja vähiten Pohjois-Lapissa, PiiSavossa ja Pohjois-Karjalassa vuonna 2004. Suurin ero ikäryhmien internetin säännöllisessä käytössä oli vuonna 2004 PiiSavossa.

Taulukko 6.10 Internetiä toukokuun alun jälkeen vähintään viikoittain käyttäneiden osuus kaikista internetiä toukokuun alun jälkeen käyttäneistä ikäryhmän ja alueen mukaan. (kysymys 31)

	Kaikki vastaajat		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	66	81	63	79	71	84
Kainuu	69	85	73	84	58	86
PiiSavo	77	81	80	85	70	75
EPäijänne	77	86	74	82	81	90
Kehä5	76	84	69	85	91	83
Saaristo	76	84	77	82	74	88
Nettimaunula	86	90	86	90	85	90
Pohjois-Karjala	72	82	75	83	68	80
Yhteensä	75	83	75	83	74	84

6.3.4 Internetin käyttöpaikat

Internetin käyttö on yleistynyt huomasti kaikissa taulukossa 6.11. esitetyissä paikoissa kolmen vuoden aikana. Koti käyttöpaikkana on tietysti suosituin. Työpaikka ja oppilaitos ovat myös hyvin usein käyttöpaikkana. Ystävien ja sukulaisten verkkoyhteyksien "lainaaminen" on edelleen yleisempää kuin niiden käyttö kirjastosta käsin. Yhteiskäyttöpisteitä käyttäneiden osuus on lisääntynyt moninkertaiseksi. Pohjois-Karjalassa kahdella kolmesta netin käyttäjästä on kokemusta internetin käytössä yhteiskäyttöpisteessä. Tämä voisi viitata siihen, että siellä on jo syntynyt sellaista tottumusta niiden käyttöön, joka kannustaa kaikkia niiden käyttöön. Kainuulaiset käyttävät internetin yhteiskäyttöpisteitä vähiten.

Taulukko 6.11 Niiden vastaajien prosentiosuudet kaikista internetiä joskus käyttäneistä, jotka ovat käyttäneet internetiä eri paikoissa alueittain. (Vastaaja on voinut valita useamman kuin yhden vaihtoehdon) (kysymys 28)

	On käyttänyt Internetiä...													
	Kotona		Työpaikalla		Koulussa, oppilaitoksessa tai vast.		Sukulaisten tai ystävien luona		Kirjastossa		Yhteiskäyttöpisteessä		Jossain muualla	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	56	82	48	83	45	78	37	83	33	69	9	51	7	35
Kainuu	54	81	36	71	51	77	31	76	38	71	3	33	6	16
PiiSavo	58	85	43	75	49	82	34	78	30	71	9	41	8	39
EPäijänne	72	92	49	77	32	75	32	80	30	66	6	39	9	26
Kehä5	76	94	44	81	34	77	29	74	24	64	7	38	8	30
Saaristo	64	88	57	77	32	72	31	69	24	55	7	43	8	36
Nettimaunula	57	86	73	89	42	79	38	82	34	76	15	51	11	40
Pohjois-Karjala	53	88	46	73	54	83	34	82	33	73	30	67	8	36
Yhteensä	60	87	49	76	45	79	34	78	31	69	12	48	8	32

6.3.5 Internetin käyttötarkoitukset

Taulukon 6.12 perusteella voidaan internetin käyttötarkoitukset ryhmitellä kolmeen suosituimmuusryhmään. Kolmen kärki ovat a) tuote- ja palvelutietojen etsiminen (86 %), b) pankkiasioiden hoito (77%) ja c) harrastuksia ja vapaa-aikaa koskeva tieto (69 %). Toiseen ryhmään kuuluvia asioita oli tehnyt noin joka toinen. Siihen ryhmään kuuluvat a) matkailuun liittyvä tieto, b) uutisten seuraaminen, c) työhön liittyvät asiat, d) joukkoliikenteen aikataulut ja e) säätietojen katsominen (vrt. Roose 2004)

Taulukkoon on merkitty lihavoinnilla kullekin riville korkeimman käyttöosuuden alue ja alleviivauksella matalimman käyttöosuuden alue. Kun kysymys on esitetty internetin säännöllisille käyttäjille, voi sen katsoa mittaavan sitä, miten erilaiset internetpalvelut todellisuudessa palvelevat eri alueiden käyttäjiä. Lopputulos on hätkähdyttävän selvä. Lähes kaikki palvelut sopivat parhaiten nettimaunulalaisten elämäntilanteeseen. Heikoimmin ne palvelevat

Kainuun ja Saariston asukkaita. Vaikka ottaisi huomioon, että Nettimaunulan alueella on pidempiaikaisen käytön tuomaa käyttötottumista, niin silti taulukko osoittaa sen, että etäisyyden aiheuttamaa saavutettavuusongelmaa ei internet ole ainakaan vielä ratkaissut.

Taulukko 6.12 Niiden vastaajien prosentiosuudet, jotka ovat käyttäneet internetiä (tai kansalaisverkkoa) kesäkuun alun jälkeen seuraaviin tarkoituksiin. (kysymys 34c)

Internetin käyttötarkoitus		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Nettimaunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Uutistietojen seuraamiseen	2001	56	57	55	48	37	48	63	53	53
	2004	58	<u>48</u>	53	52	<u>48</u>	49	63	57	53
Tuote- ja palvelutietojen etsimiseen	2001	68	71	71	64	79	75	79	67	70
	2004	82	<u>81</u>	82	90	92	86	90	88	86
Ilmoitusten laittamiseen myyntipalstoille	2001	7	3	7	12	10	12	10	15	10
	2004	13	8	9	17	20	10	12	14	12
Tuotteiden ja palvelujen ostamiseen tai tilaamiseen	2004	45	35	37	<u>33</u>	38	34	34	37	37
Julkishallinnon verkkosivujen selailuun	2004	28	26	26	24	<u>18</u>	29	31	25	26
Viranomaisten kanssa asioimiseen	2004	24	<u>16</u>	<u>16</u>	21	24	30	24	20	21
Pankkiasioiden hoitoon	2004	86	75	80	80	80	<u>72</u>	80	73	77
Keskustelupalstoille osallistumiseen	2004	16	15	15	15	18	<u>14</u>	22	20	17
Ohjelmien lataamiseen	2004	23	<u>21</u>	22	<u>21</u>	<u>21</u>	27	31	25	24
Verkkopelaamiseen	2004	13	12	<u>9</u>	11	10	13	13	16	13
Harrastuksia ja vapaa-ajan tiedonhakuun	2004	64	63	69	75	69	<u>62</u>	83	72	69
Joukkoliikenteen aikatauluihin	2004	52	47	46	54	55	<u>44</u>	60	52	50
Säätiöjen katsomiseen	2004	53	43	<u>42</u>	45	48	52	76	44	48
Urheilutulosten katsomiseen	2004	28	26	26	24	<u>18</u>	29	31	25	26
Tapahtumakalenterien katsomiseen	2004	<u>28</u>	<u>28</u>	39	39	41	38	46	34	35
Puhelinnumeroiden tai osoitetietojen etsimiseen	2004	35	<u>20</u>	32	35	37	39	55	41	35
Matkailuun liittyvän tiedon etsintään	2004	52	<u>51</u>	66	60	58	<u>51</u>	72	54	57
Sairauteen tai terveyteen liittyvän tiedon etsintään	2004	<u>28</u>	30	36	<u>28</u>	40	26	35	37	32
Työpaikan etsintään	2004	22	24	23	25	<u>2</u>	20	29	27	25
Sijoittamiseen liittyvään Tiedonhakuun	2004	15	<u>4</u>	9	8	20	15	14	6	10
Työhön liittyviin asioihin	2004	63	<u>49</u>	50	55	61	50	70	53	54
Opiskeluun liittyviin asioihin	2004	28	30	32	29	27	<u>24</u>	29	37	30
Asuntojen osto- ja myyntisivustojen seuraamiseen	2004	20	<u>17</u>	28	27	32	27	39	25	26

6.4 Sähköpostin käyttö

Sähköpostin hankkineiden osuus tietokoneen käyttäjistä on noussut kolmessa vuodessa huomattavasti. Edelleen on havaittavissa, että maaseutuvaltaisilla OSKU-alueilla on hieman vähemmän sähköpostin omaavia kuin taajama-alueilla. Ero on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin vuonna 2001. Nettimaunulan lähes täydellinen peitto selittyy sillä, että siellä jokainen sai projektilta oman sähköpostiosoitteen ilman mitään omaa aktiivisuutta. Ikäryhmi- en väliset erot ovat vähäiset, sen sijaan näyttää olevan niin, että maaseutuval- taisimmilla OSKU-alueilla naisilla on miehiä useammin sähköposti. Syitä on varmaan monia: Yksi syy voi olla tottumus näppäimistön käyttöön. Lienee niin, että naiset harjaantuvat miehiä enemmän näppäimistön käytön kaltaiseen sormeiluun myös muissa yhteyksissä. Lisäksi voi olla, että miesten ja naisten tyyl- i hoitaa asioita on erilainen, kuten myös ajankäytön rakenne.

Taulukko 6.13 Oman sähköpostiosoitteen hankkineiden vastaajien prosenttiosuudet kaikista tietokonetta käyttäneistä vastaajista sukupuolen, ikäryhmän mukaan alueittain (kysymys 32)

	Kaikki vastaajat yhteensä		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	70	85	67	79	72	89	67	85	75	85
Kainuu	64	83	69	76	57	90	66	84	59	82
PiiSavo	71	82	69	83	74	81	77	83	61	81
ePäijänne	77	90	78	91	76	90	76	88	77	93
Kehä5	76	85	76	88	76	83	74	85	79	84
Saaristo	75	88	76	84	75	90	72	88	80	88
Nettimaunula	82	96	85	95	78	97	87	97	74	95
Pohjois-Karjala	67	85	61	80	74	89	74	87	56	82
Yhteensä	72	86	72	83	73	88	75	86	68	85

Taulukko 6.14 Yli 5 sähköpostiviestiä viikon aikana lähettäneiden prosenttiosuudet oman sähköpostiosoitteen hankkineista vastaajista sukupuolen ja ikäryhmän mukaan alueittain (kysymys 34)

	Kaikki vastaajat yhteensä		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	21	32	19	24	22	37	27	39	11	24
Kainuu	17	14	14	14	21	14	22	18	6	8
PiiSavo	19	25	15	19	23	29	21	29	15	19
ePäijänne	24	21	28	21	20	21	27	22	21	19
Kehä5	22	33	22	30	22	35	23	32	21	35
Saaristo	23	33	19	37	29	30	31	35	12	31
Nettimaunula	44	44	49	48	39	41	44	42	40	48
Pohjois-Karjala	13	28	11	29	15	27	15	31	9	23
Yhteensä	22	27	22	26	23	28	26	30	15	23

Sähköpostin käytön merkitystä vuorovaikutuksessa mitattiin viikoittaisten sähköpostien määrällä (vähintään sähköposti/ työpäivä). Näin säännöllisesti sähköpostia käyttävien osuus on kasvanut viisi prosenttiyksikköä, samaan aikaan kun sähköpostia käyttävien määrä on kasvanut nopeasti. Sen voisi olettaa vähentävän paljon käyttävien osuutta. Huomattavin kasvu paljon käyttävien osuudessa on vanhemmassa ikäryhmässä, mutta se jää silti selvästi alle nuoremman ikäryhmän. Alueilla tapahtuneista muutoksista huomio kiinnittyy toisaalta Nettimaunulaan, jossa sähköposti on aktiivikäytössä lähes joka toisella ja jossa yli 45-vuotiaiden sähköpostin aktiivikäyttö on korkealla tasolla. Toisessa ääripäässä ovat Kainuu ja ePäijänne, joiden sähköpostin käyttäjien osuudet ovat korkeita, mutta aktiivikäyttäjien osuudet ovat pikemminkin laskeneet kuin nousseet. Niillä alueilla sähköpostista ei ole ainakaan vielä tullut jatkuvan vuorovaikutuksen välinettä.

6.5 Tietokone- ja tietoverkko-osaaminen

Tarkasteltaessa OSKU-alueiden yli 45-vuotiaiden kokemusta tietotekniikka-osaamisesta vuonna 2004 huomataan, että pankkiyhteyden, sähköpostin, internetselaimen ja tekstinkäsittelyn käyttötaidon arvioi vähintään kohtuulliseksi naisista noin kaksi kolmasosaa. Miehillä osuudet ovat noin 10 prosenttiyksikköä alhaisemmat. Käyttäjien määrän kasvaessa niiden osuus, jotka pitävät tekstinkäsittelyn taitoaan ja levykkeelle kopioinnin osaamistaan tai kuvan käsittelytaitoaan hyvänä tai kohtuullisena on kasvanut hitaasti. Käytön säännöllisyys näyttää tuottavan osaamisen kokemuksia.

Nettimaunulalaisten kokemus osaamisessaan on muita alueita korkeammalla tasolla. Myös Pohjois-Lapin naiset arvioivat osaamisensa hyväksi. Toisessa ääripäässä ovat Pohjois-Karjalan yli 45-vuotiaat miehet, jotka arvioivat osaamisensa alhaisemmaksi kuin muilla asuvat miehet alueilla. Tähän saataisi sopia sananlasku ”Se joka tietoa lisää se tuskaa lisää”. Pohjois-Karjalan monivuotinen tietoyhteiskuntahanke on voinut nostaa vastaajien mielikuvaa muiden osaamisesta.

Taulukko 6.15 Tietokone- tai verkkotaidon hyvin tai kohtuullisesti hallitsevien osuudet 45–74-vuotiaista miehistä ja naisista, jotka ovat joskus käyttäneet tietokonetta sukupuolen ja alueen mukaan vuosina 2001 ja 2004. (kysymys 35)

			Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Nettimaunula	Pohjois-Karjala	Kaikki
Tekstinkäsittely	M	2001	68	73	71	70	79	64	84	69	53
		2004	64	49	50	56	58	57	83	41	
	N	2001	73	73	82	78	78	73	79	82	64
		2004	66	57	56	65	79	76	75	61	
Kopiointi levykkeelle	M	2001	45	46	32	46	34	47	57	34	42
		2004	46	42	35	44	48	44	78	33	
	N	2001	35	33	35	37	36	28	45	36	45
		2004	42	39	38	42	59	48	61	47	
Sähköpostin käyttö	M	2001	46	46	40	62	49	59	64	45	57
		2004	54	57	50	68	72	62	84	48	
	N	2001	67	40	36	61	58	54	56	41	67
		2004	80	65	57	69	70	66	83	68	
Internetselaimen käyttö	M	2001	49	39	37	55	31	40	62	43	54
		2004	58	53	54	58	58	54	85	46	
	N	2001	57	35	30	55	41	32	47	36	62
		2004	75	56	51	71	67	54	71	64	
Kuvankäsittely	M	2001	31	15	19	25	17	22	38	21	25
		2004	26	25	25	27	36	25	57	15	
	N	2001	30	11	19	20	14	18	25	21	23
		2004	22	17	11	26	29	22	35	28	
Pankkiyhteys	M	2001	48	47	39	53	39	49	46	34	59
		2004	57	64	62	61	65	54	77	52	
	N	2001	43	40	40	61	42	51	33	37	67
		2004	83	51	63	76	71	70	70	63	

Taulukko 6.16 Niiden vastaajien osuudet tietokonetta käyttäneistä, jotka ovat opetelleet tietotekniikan käyttöä omin päin, koulussa, työpaikalla tms. paikassa tai kursseilla iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 36)

Opiskelutapa	ikäluokka	vuosi	Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala
Opetellut tietotekniikan käytön omin päin	15–44-vuotiaat	2001	54	52	60	67	63	68	69	64
		2004	67	61	66	74	69	75	68	62
	45 + vuotiaat	2001	57	56	40	55	46	60	48	44
		2004	48	48	37	53	50	59	58	45
Työssä, koulussa yms.	15–44-vuotiaat	2001	75	78	74	64	68	67	77	74
		2004	78	71	74	65	75	75	76	81
	45 + vuotiaat	2001	61	62	55	54	43	56	77	56
		2004	60	56	60	61	48	59	66	70
Kursseilla	15–44-vuotiaat	2001	36	37	32	22	37	32	47	30
		2004	32	29	40	18	30	35	43	35
	45 + vuotiaat	2001	42	47	46	46	41	37	61	52
		2004	50	44	54	45	49	44	54	47

Omin päin tietotekniikkataidot hankkineiden osuus on alle 45-vuotiaiden arvioissa hieman nousut kolmessa vuodessa. 45 vuotta täyttäneiden joukossa tällaisen arvion tehneiden osuus on pikemminkin laskussa kuin nousussa. Työssä tai koulussa tietotekniikkaoppinsa saaneiden osuus on 45 vuotta täyttäneiden joukossa noussut hieman. Kurssilla taitonsa hankkineiden osuus on selvästi alempi kuin kahden edellä mainitun. Alle 45-vuotiaiden ryhmässä vain PiiSavossa vastaajissa oli vuonna 2004 selvästi enemmän kurssilla taitonsa hankkineita kuin vuonna 2001. Sen sijaan 45 vuotta täyttäneiden joukossa Pohjois-Lapissa, PiiSavossa, Kehä5 alueella ja Saaristossa oli vuonna 2004 selvästi enemmän kursseilla taidot hankkineita kuin vuonna 2001. Tämä lienee OSKUn ansiota.

Taulukko 6.17 Niiden vastaajien osuudet tietokonetta käyttäneistä, jotka ovat opetelleet tietotekniikan käyttöä omin päin, koulussa, työpaikalla tms. paikassa tai kursseilla ikäryhmän ja sukupuolen mukaan vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 36)

Opiskelutapa	15–44-vuotiaat				45–74-vuotiaat			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Opiskellut tietotekniikkaa omin päin	71	78	49	58	56	54	41	43
Työssä, koulussa tms. vastaavassa paikassa	69	66	78	82	52	54	64	67
Yksi tai useampi ihminen innostanut ja opastanut	49	56	53	56	50	51	58	64
On osallistunut tietotekniikkaan liittyville kursseille	28	29	38	37	40	39	52	55

OSKU-alueiden miehillä omin päin opiskelu on säilynyt yleisimpänä harjaantumismuotona. Naisilla taas työn tai opiskelun yhteydessä tapahtunut opiminen koetaan merkittävimmäksi. Toisten opastuksella asiat omaksuneiden osuus on kasvanut jonkin verran, joten lähipiirin vertaiskoulutus toimii. Kurssiin kautta asiat omaksuneiden osuus noussut 45 vuotta täyttäneiden naisten keskuudessa jonkin verran.

Taulukko 6.18 Niiden vastaajien osuudet, jotka ovat osallistuneet kolmen viime vuoden aikana tietokoneen sekä tietokoneohjelmien opetukseen ja osallistuneista opetuksen hyödyllisiksi kokeneiden osuudet (kysymys 75)

	Tietokoneen käyttöä		Tekstin-käsittely-ohjelman käyttö		Internetin käyttö		Sähköpostin käyttö		Kuvien käsitt. tai julk. taitto		Internetin kotisivujen teko	
	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	opetus hyödyllistä	
Pohjois-Lappi	35	59	27	67	25	63	22	70	18	59	8	78
Kainuu	29	63	27	67	27	65	26	67	21	45	11	49
PiiSavo	33	59	31	58	32	62	26	68	18	49	12	28
ePäijänne	24	63	24	65	19	62	15	67	14	69	10	67
Kehä5	19	67	20	63	16	56	18	63	12	64	8	57
Saaristo	21	55	20	55	17	63	17	65	14	57	6	52
Nettimaunula	25	61	24	60	17	61	19	74	18	61	9	71
Pohjois-Karjala	33	72	29	69	29	66	25	72	18	74	13	60
Yhteensä	29	63	26	64	25	64	22	69	17	59	10	54

6.5.1 Arvio omasta internetkäytöstä

Internetin käyttöön liitetään toisinaan huoli nettiriippuvuudesta, liiallisesta käytöstä. Vuoden 2004 tutkimuksessa vastaajilta pyydettiin omaa arviota asiasta. Alla oleva taulukko osoittaa selvästi, että OSKU-alueiden 15–74-vuotiaista vastaajista vain hyvin pieni osa tuntee tämän kaltaista syyllisyyttä. Miehet naisia useammin ja alle 45-vuotiaat 45 vuotta täyttäneitä useammin.

Taulukko 6.19 Väittämä "Käytän omasta mielestäni internetiä liikaa", täysin tai jokseenkin samaa mieltä (kysymys 34b)

	Yhteensä	Miehet	Naiset	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat
Pohjois-Lappi	6	7	6	9	2
Kainuu	5	8	2	7	3
PiiSavo	5	8	3	7	2
ePäijänne	5	5	4	5	4
Kehä5	4	9	1	4	3
Saaristo	5	3	5	4	4
Nettimaunula	5	7	3	6	3
Pohjois-Karjala	6	11	1	8	1
Yhteensä	5	7	3	7	3

7 Tieto- ja viestintäteknikka OSKU-alueiden työpaikoilla

7.1 OSKU-alueiden työpaikkojen luonnehdinta

Tieto- ja viestintäteknikan työkäytön kannalta tarkastellaan aluksi työpaikan etäisyyttä kotoa, työn paikkasidonnaisuutta, sen jälkeen kuvataan työn tietovaltaisuutta ja itsenäisyyttä. Lopuksi tarkastellaan tieto- ja viestintäteknikan käyttöä työssä.

Taulukko 7.1 Työmatkojen pituuden prosenttijakautuma OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 54)

Kilometriä		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
0– 1.9	2001	19	27	16	20	12	13	6	21	17
	2004	32	29	23	23	20	19	7	27	24
2– 4.9	2001	22	24	27	16	7	15	17	23	22
	2004	15	19	23	23	9	23	14	18	19
5– 9.9	2001	3	15	16	7	8	14	44	10	16
	2004	9	7	12	9	9	13	42	7	11
10–19.9	2001	16	7	17	15	17	15	29	16	15
	2004	14	13	16	8	13	19	30	20	16
20–29.9	2001	4	8	5	17	13	24	3	7	9
	2004	1	5	6	17	13	12	2	9	8
30–49.9	2001	6	6	6	11	26	8	1	4	7
	2004	13	7	9	11	19	1	2	6	8
50+	2001	31	15	14	14	19	12	1	19	15
	2004	16	19	10	9	18	13	3	13	13

Työmatkojen pituus on muuttunut yllättävästi, sillä alle kahden kilometrin työmatka on nyt OSKU-alueilla huomattavasti useammalla kuin kolme vuotta aiemmin. Yksittäisten alueiden tarkastelu osoittaa, että se on yleinen ilmiö eikä johdu vain Itä-Turun puuttumisesta. Pohjois-Lapissa työmatkat ovat kaksinapaiset, on paljon sekä lyhyitä työmatkoja että yli 30 kilometrin matkoja. Pohjois-Karjalassa tilanne on saman tyyppinen. Kehä5 alueella työssäkäyvillä on suhteellisesti eniten pitkiä työmatkoja, mutta sielläkin muutos lyhyiden matkojen suuntaan on selvä. Nettimaunulan työssäkäyvien työmatkat keskittyvät voimakkaasti 5–20 kilometrin välille eikä siinä ole tapahtunut mitään muutosta. Jos etätöiden tarvetta arvioidaan työmatkan pituudella, niin näyttäisi siltä, että tarve on pikemminkin alenemassa kuin kasvamassa.

Usein esitetään väitteitä, että työstä tulee liikkuvampaa ja että työntekijät matkustavat työssään yhä lisääntyvässä määrin. Tämänkin väitteen paikkansapitävyyttä voidaan arvioida OSKU-aineistolla. Taulukko 7.2 osoittaa, että muutokset ovat vähäisiä. Liikkuminen toimipaikan sisällä on vastausten perus-

Taulukko 7.2 Työpisteen paikkasidonaisuuden asteen prosenttijakautuma OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 48)

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Yhdessä työpisteessä koko päivän	2001	43	29	48	42	39	46	59	38	43
	2004	42	32	47	35	49	58	56	40	43
Eri puolilla toimipaikkaa	2001	26	40	29	32	34	24	25	30	30
	2004	37	38	34	39	26	25	24	33	33
Asiakaskäyntejä	2001	9	6	5	7	8	8	7	7	7
	2004	5	6	6	7	10	7	8	9	7
Työpaikka vaihtuu kohteen mukaan	2001	8	10	9	7	8	9	2	9	8
	2004	4	7	5	10	5	2	4	9	6
Kuljetustehtävissä	2001	5	7	4	6	4	6	1	5	5
	2004	4	8	4	4	5	4	1	3	4
Muu työskentelytapa	2001	9	8	5	6	7	7	6	11	7
	2004	5	8	5	6	5	5	8	6	6

Taulukko 7.3 Työn tietovaltaisuus OSKU-alueilla iän mukaan vuosina 2001 ja 2004 (kysymykset 51 ja 57)

			Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Perinteisen työn tekijä	Kaikki	2001	32	38	34	39	39	29	20	39	34
		2004	27	35	32	33	30	26	15	34	31
	15–44-vuotiaat	2001	36	24	31	36	35	21	19	32	29
		2004	30	28	30	37	33	24	16	25	28
	45–74-vuotiaat	2001	29	41	38	42	43	38	21	45	39
		2004	25	42	34	29	28	28	12	40	33
Tietotekniikan käyttäjät	Kaikki	2001	33	39	42	35	34	33	34	42	37
		2004	33	40	36	38	38	33	32	36	36
	15–44-vuotiaat	2001	33	36	47	43	40	38	30	45	38
		2004	36	46	36	43	32	37	35	42	39
	45–74-vuotiaat	2001	35	42	37	27	27	27	38	39	35
		2004	30	34	35	34	42	30	27	32	33
Tietotyön- tekijät	Kaikki	2001	34	24	23	26	27	38	47	19	29
		2004	40	25	32	29	32	41	53	30	33
	15–44-vuotiaat	2001	31	30	22	21	25	41	51	23	32
		2004	34	26	34	20	35	40	48	33	33
	45–74-vuotiaat	2001	38	16	25	31	30	35	41	16	26
		2004	45	24	31	37	30	42	61	27	34

Tässä työssä on käytetty tietotyön kriteereinä samoja määritelmiä, joita Blom, Mellin ja Pyöriä ovat käyttäneet tutkimuksessaan Tietotyö ja työelämän muutos, Palkkatyön arki tietoyhteiskunnassa. **Tietotyöntekijöiksi** on määritelty henkilöt, jotka käyttävät työssään tietotekniikkaan perustuvia laitteita kuten mikrotietokonetta, työasemaa tai tietokonepäättettä. Lisäksi työ on sen kaltainen, että vastaajan tulee suunnitella omaa työtään ja soveltaa siihen omia ideoitaan. Ja kolmanneksi vastaajalla on vähintään ylempi keskiasteen ammattitutkinto (esim. sairaanhoito- tai kauppaopisto, teknillinen opisto). **Tietotekniikan käyttäjiksi** on määritelty ne, jotka käyttivät mikrotietokonetta ja joilla oli joko korkeintaan alempi keskiasteen ammattitutkinto (esim. ammatti- tai kauppakoulu) tai joiden työ ei ollut sen kaltainen, että vastaajan piti suunnitella työtään ja soveltaa siihen omia ideoitaan. **Perinteisiksi työntekijöiksi** on luokiteltu ne vastaajat, jotka eivät työssään käytä lainkaan mikrotietokonetta, työasemaa tai tietokonepäättettä.

teella hieman lisääntynyt. Työnteko yhdessä toimipaikassa on kasvanut Pohjois-Lapissa ja PiiSavossa. Heikko signaali työn liikkuvuuden kasvusta näkyy nettimaunulalaisten työssä käyvien arvioissa. Heistä saattaa hieman aiempaa useampi tehdä asiakaskäyntejä, olla asennustöissä, keikka- tai muissa töissä. Lisäksi heistä entistä useampi määrittelee työnsä kuuluvan ryhmään ”muu työskentelytapa”. Taulukon 7.2 perusteella ei suomalaisessa työelämässä ole kovin paljon ”työpaimentolaisia”. Maksimissaan ehkä 250 000 koko maassa. Pelkästään heidän varaansa tehokkaita langottomia verkkoja tuskin kannattaa rakentaa, luulisin.

Vuoden 2001 kyselyssä sovellettiin tamperelaisten työn tietovaltaisuutta kuvaavia kysymyksiä. Kun kysymykset toistettiin vuonna 2004, niin voidaan vertailla, mitä tässä suhteessa on tapahtunut.

Taulukon 7.3 pääanti on selvä: tietotyöntekijöiden osuus on kasvanut kolmessa vuodessa selvästi perinteisen työntekijöiden kustannuksella. Muutossuunta on selkeä kaikilla alueilla, Kainuuta lukuunottamatta. Tietotyötä tekevien osuuden kasvu on ollut nopeinta Pohjois-Karjalassa ja PiiSavon alueella. Oskun ja Pohjois-Karjalan hankkeita paremmin tuntevat voivat arvioida, onko niiden puitteissa tehdyillä toimenpiteillä yhteyttä tähän. Vaikka tietotyö lisääntyi kolmessa vuodessa, niin OSKU-alueiden keskiarvo on nyt sama kuin Blomin ym. tutkimuksessa muun kuin Kasvu-Suomen luku vuonna 2000. Nettimaunulan luku on nyt sama kuin Kasvu-Suomen keskiarvo vuonna 2000.

Ehkä vielä mielenkiintoisempi tieto koskee alle ja yli 45-vuotiaiden työtehtävien luonnetta. Nyt tietotyöntekijöiden osuus on yhtä suuri, vaikka heitä kolme vuotta aiemmin oli nuoremmissa ikäryhmässä kuusi prosenttiyksikköä enemmän. Eniten on tietotyöntekijöitä on yli 45-vuotiaiden nettimaunulalaisten joukossa. Vaikka osan erojen tasaantumista selittää tietotyön ammattiteissa toimivien ikääntyminen, niin sen lisäksi on työn luonteesta tapahtunut huomattavia muutoksia juuri 45 vuotta täyttäneiden työtehtävien osalta.

Lisäksi kysyttiin, kuinka rutiinimaiseksi työ koettiin. Vaikka edellinen taulukko antoi aiheen olettaa, että työtehtävät olisivat myös monipuolistuneet, niin vastaajien käsityksen mukaan ei rutiinitöitä kohtaavia on edelleen hieman alle 30 prosenttia. Vain piisavolaisten keskuudessa olisi tapahtunut ei-rutiinimaisten töiden osuuden selvää kasvua.

Taulukko 7.4 Niiden vastaajien osuudet, jotka kokevat kohtaavansa työssään paljon sellaisia tehtäviä, jotka eivät hoidu pelkästään rutiinilla sukupuolen mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 53)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Yhteensä	2001	30	19	23	29	26	36	40	27	29
	2004	29	19	29	22	30	29	41	30	28
Miehet	2001	24	19	25	20	27	39	41	21	27
	2004	24	14	28	21	19	26	46	28	25
Naiset	2001	38	18	23	40	25	32	39	36	32
	2004	32	25	29	24	39	31	36	32	30

7.2 Puhelimen, tietokoneen, internetin ja sähköpostin käyttö työssä.

Tarkastelu aloitetaan matkapuhelimen työkäytöstä ja työssä saatujen puhelujen määrästä.

Matkapuhelinta työssä käyttävien osuus ei ole juurikaan noussut kolmessa vuodessa. Naisille on nyt selvästi useammin matkapuhelin työkäytössä kuin kolme vuotta sitten. Herää kysymys, ovatko miesten ja naisten työt niin erilaisia, että yli 20 prosenttiyksikön ero voisi johtua siitä, tuskinpa vain. Tulokset ovat hieman ristiriitaisiakin, sillä Kainuussa tilanne muuttunut naisten eduksi.

Runsaasti puheluja saavien määrä ei ole noussut. Miesten osalta siinä näyttäisi olevan jopa laskua. Lienee niin, että sähköpostin vaikutus on alkanut näkyä työasioiden hoidossa.

Taulukko 7.5 Niiden vastaajien prosenttiosuus, joilla on työssään lankapuhelimen sijasta tai sen lisäksi käytössä matkapuhelin sukupuolen mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 55)

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Nettimaanula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Yhteensä	2001	59	61	52	60	66	59	56	58	57
	2004	65	64	55	62	61	52	59	57	59
Miehet	2001	71	69	66	75	73	77	70	71	70
	2004	76	62	75	71	72	74	72	69	71
Naiset	2001	49	50	35	38	57	37	43	35	40
	2004	57	67	40	51	52	38	46	44	48

Taulukko 7.6 Niiden työssäkäyvien vastaajien prosenttiosuus, jotka saivat vähintään 20 puhelua työaikanaan sukupuolen mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 56)

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Nettimaanula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Yhteensä	2001	44	23	39	37	33	41	54	30	36
	2004	39	25	40	35	37	39	47	33	36
Miehet	2001	45	28	38	43	27	42	62	30	37
	2004	27	21	40	41	40	40	48	35	34
Naiset	2001	43	16	39	27	40	39	47	29	34
	2004	48	29	39	28	34	39	46	30	36

Tietoyhteiskunnassa tietokoneen käyttömahdollisuus on aivan olennainen seikka. Työkäytön osalta siinä on kolme tasoa: a) ei lainkaan käytössä, b) käytössä yhteisesti jonkun toisen kassa, c) kokonaan omassa käytössä. Seuraava taulukko kuvaa, mitä muutoksia OSKU-alueiden työpaikoilla on tapahtunut tietokoneen käyttömahdollisuuden suhteen.

Taulukko 7.7 Työssäkävien tietokoneen käyttömahdollisuuksien prosenttijakautuma OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 57)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Ei ole käytettävissä	2001	32	37	34	39	39	29	19	39	34
	2004	27	35	32	33	29	26	15	34	31
On omassa käytössä	2001	34	29	28	31	35	43	51	28	34
	2004	37	28	32	33	44	45	61	34	37
On yhteinen toisen kanssa	2001	9	8	11	12	8	6	10	14	10
	2004	11	11	10	10	10	7	10	9	9
On yhteinen usean kanssa	2001	25	26	27	18	18	22	20	19	22
	2004	24	26	26	24	17	22	14	21	23

Ilman tietokonetta olevien osuus työssäkävivistä osuus on laskenut kolmessa vuodessa saman verran kuin henkilökohtaisen työtietokoneen omaavien osuus on noussut. Nettimaunulalaisista liki 2/3 käyttää työssä henkilökohtaista tietokonetta. Monilla alueilla joka neljäs työssä käyvä käyttää samaa tietokonetta yhdessä usean henkilön kanssa.

Toinen tärkeä liittymä on työsähköposti. Mahdollisuus sähköpostin käyttöön on kasvanut vain vähän vuodesta 2001 vuoteen 2004. Selvää lisäystä on vain Kehä5:n ja Nettimaunulan työssäkävien työpaikoilla. Sen sijaan sähköpostin käyttämättä jättävien osuus on alentunut selvästi. Yli viisi sähköpostia työssä lähettävien osuus taas kasvoi selvästi. Nettimaunulalaisten työtehtävät edellyttävät selvästi enemmän sähköpostin käyttöä kuin millään muulla asuvinen. Ero ei ole supistunut.

Internetistä ja hakukoneista on tullut monen työn sujuvuutta ja tehokkuutta lisäävä tekijä, siksi on syytä tarkastella myös sen työkäytössä tapahtuneita muutoksia. Nykyään lähes kaikki, jotka käyttävät tietokonetta työssä voivat käyttää myös internetiä. Käyttömahdollisuutta ei hyödynnä yksi kymmenestä.

Taulukko 7.8 Sähköpostin käyttö työssä OSKU-alueittain. Prosentit laskettu työssäkävivistä, joilla on tietokone käytettävissä työssä (kysymys 59)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Ei ole käytettävissä	2001	14	19	17	14	17	16	11	18	16
	2004	11	20	18	17	10	16	4	15	15
On mutta en käytä sitä	2001	14	25	31	20	18	19	11	21	19
	2004	12	14	22	16	18	16	6	12	15
Lähetän 0-5 viestiä/vko	2001	38	37	25	33	38	27	20	40	32
	2004	35	38	20	34	31	27	19	19	31
Yli 5 mutta alle 20 viestiä/vko	2001	22	17	19	22	18	20	21	15	20
	2004	30	20	23	16	20	24	27	29	24
Lähetän yli 20 viestiä/vko	2001	12	2	8	11	9	18	37	6	13
	2004	12	8	17	18	21	17	43	8	15

Taulukko 7.9 Internetsivujen käyttö työssä OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004. Prosentit laskettu niistä, joilla on tietokone käytettävissä työssä (kysymys 58)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Ei ole käytettävissä	2001	20	20	16	13	15	16	6	17	15
	2004	8	15	6	13	10	8	4	11	10
On mutta en käytä sitä	2001	11	23	15	10	17	11	10	11	13
	2004	9	10	16	10	10	14	5	8	11
Käyn Internetissä 0–5 krt/vko	2001	37	34	44	40	41	36	29	43	37
	2004	35	42	38	38	35	27	24	36	35
Yli 5 mutta alle 20 krt/vko	2001	17	19	18	27	17	18	28	17	21
	2004	29	23	22	16	24	27	26	30	25
Käyn Internetissä yli 20 krt/vko	2001	15	4	7	10	10	19	27	12	14
	2004	20	10	17	23	21	25	41	15	20

Heidän osuutensa on laskussa. Käyttökerrat ovat selvässä kasvussa. Nopeimmin on kasvanut niiden osuus, jotka käyttävät internetiä yli 20 kertaa viikossa. Jälleen nettimaunulalaisten työhön näyttää liittyvän huomattavasti aktiivisempaa netin käyttöä kuin muilla alueilla.

Etätyö on tiedotusvälineissä usein esillä. Sen oletetaan lisäävän ekotehokkuutta, parantavan syrjäseutujen työmahdollisuuksia jne. OSKU-alueiden työssä käyville on kysytty heidän käsitystään oman työn etätyönä tekemisestä. Seuraava taulukko 7.10 kuvaa näkemyksissä tapahtuneita muutoksia. OSKU-alueiden työssä käyvien käsityksissä etätyöstä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Alueellisten erojen tasaamisen kannalta on paradoksaalista, että nettimaunulalaisissa on selvästi eniten niitä, jotka arvioivat, että omaa työtä voisi tehdä etänä. Muilla alueilla noin 2/3 osaa arvioi, ettei nykyinen työ sovellu etätyöksi.

Taulukko 7.10 Vastaajien arvio nykyisen työn soveltuvuudesta etätyönä tehtäväksi OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 prosentteina (Kysymys 61)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala
Tekee jo nyt etätyötä	2001	6	4	4	8	7	3	2	5
	2004	5	6	4	7	6	2	1	3
Nykyistä työtä voisi tehdä etätyönä	2001	17	17	16	13	22	24	40	11
	2004	19	10	21	14	16	22	44	17
Nykyinen työ ei sovellu etätyöksi	2001	64	65	71	67	56	60	49	66
	2004	63	67	63	66	63	67	46	67
Ei kiinteää työpaikkaa	2001	11	13	8	10	10	9	8	15
	2004	11	12	11	12	11	7	8	10
Vaikea sanoa	2001	2	1	2	3	5	4	2	3
	2004	1	5	2	2	4	3	1	2

Taulukko 7.11 Työ ja vapaa-aika ovat sekoittuneet kohdallani väitteestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus sukupuolen ja ikäryhmän mukaan vuonna 2004 (kysymys 63)

	Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä5	Saaristo	Netti-maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Kaikki	32	27	29	34	39	26	27	25	29
Miehet	35	26	40	37	45	31	34	32	34
Naiset	30	29	20	31	35	23	20	17	24
15–44-vuotiaat	36	28	31	35	37	37	24	23	29
45–74-vuotiaat	29	37	27	34	41	36	31	26	29

Yksi tietoyhteiskuntaan liittyvä usein esitetty huoli on työn ja vapaa-ajan sekoittumisen vaara. Seuraava taulukko 7.11. kuvaa, mitä OSKU-alueilla työsäikäyvät ajattelevat asiasta. Väite oli vain vuoden 2004 kyselyssä.

Kaikista vastanneista 29 prosenttia oli tätä mieltä. Miehistä kolmannes ja naisista neljännes. Ikäryhmien välillä ei ollut eroja. Miehistä selvästi keskiarvoa huolestuneempia ovat Kehä5 alueella ja PiiSavossa asuvat. Naisista huolestuneimpia ovat myös Kehä5 alueella asuvat sekä ePäijänteen ja Pohjois-Lapin asukkaat.

Kaiken kaikkiaan tieto- ja viestintätekniikan työkäytön edellytykset näyttävät parantuneen ja käyttö lisääntyneen sekä monipuolistuneen, mutta muutos ei ole ollut OSKU-alueilla erityisen nopeaa.

8 Kansalaisaktiivisuus OSKU-alueilla

8.1 Kunnallinen vaikuttaminen

OSKUn kaltaisten hankkeiden yhtenä tavoitteena on lisätä asukkaiden kiinnostusta oman alueen tai kunnan toimintaan ja päätöksentekoon. Taulukon 8.1. mukaan yhteyttä ottaneiden osuus näyttää kasvaneen hiukan. Aktiivisuuden kasvu koskee kylläkin vain 45 vuotta täyttäneitä. Virkamiehiin otetaan yhteyttä useammin kuin luottamushenkilöihin. Pohjois-Lapin asukkailla on eniten yhteyksiä kunnan edustajiin. Siellä aktiivisuus oli korkeimmalla tasolla jo 2001. Toisessa ääripäässä on Nettimaunula, jonka asukkaiden yhteydenotot kunnan edustajiin ovat harvinaisia muihin alueisiin verrattuna. Voi tietysti olla, että Nettimaunulassa toiminnan organisoituminen paikallisesti kanavoi kunnallisen vaikuttamisen sen kautta, mutta tuskin se voi kokonaan selittää suurta eroa muihin alueisiin.

Taulukko 8.1 Niiden vastanneiden prosentiosuudet, jotka olivat ottaneet yhteyttä kunnan edustajiin jossain yleisessä kuntaa koskevassa asiassa alueen ja ikäryhmän mukaan vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 65)

Yhteydenoton kohde		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Nettimaunula	Pohjois-Yhteensä	Karjala
Yhteys virkamieheen										
Kaikki	2001	30	23	25	24	34	31	16	23	24
	2004	35	26	22	23	31	31	13	23	26
15–44-vuotiaat	2001	18	22	21	24	30	25	13	20	20
	2004	27	20	17	19	27	27	10	17	20
45–74-vuotiaat	2001	41	25	28	24	36	35	18	26	27
	2004	41	30	25	25	34	34	16	27	29
Yhteys valtuutettuun tai hallituksen jäseneseen										
Kaikki	2001	21	12	15	16	21	21	3	15	15
	2004	21	15	14	17	21	19	4	18	17
15–44-vuotiaat	2001	13	12	13	15	24	16	2	11	12
	2004	14	8	10	12	19	11	1	8	10
45–74-vuotiaat	2001	29	13	17	16	19	27	4	18	17
	2004	26	20	18	19	23	25	7	26	22
Yhteys lautakunnan jäseneseen										
Kaikki	2001	17	17	16	16	18	14	5	17	14
	2004	21	15	15	16	15	13	5	17	16
15–44-vuotiaat	2001	11	15	13	16	21	14	5	12	12
	2004	16	8	13	11	13	10	3	7	10
45–74-vuotiaat	2001	24	19	19	16	15	13	6	21	17
	2004	26	21	17	18	17	15	7	25	20

Taulukko 8.2 Eri yhteydenottotapoja käyttäneiden kunta-asioissa prosenttiosuudet yhteyksiä ottaneista OSKU-alueilla vuonna 2004 (kysymys 66)

Yhteydenotto-tapa	Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti-maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Puhelinsoitto	83	80	76	83	78	73	84	77	79
Sovittu tapaaminen	63	68	57	53	61	73	39	66	64
Muussa yhteydessä	52	55	58	62	56	56	23	51	54
Sähköposti tai vast.	26	17	30	33	28	32	61	15	25
Kirje	15	11	13	9	11	10	16	11	12
Yleisönsasto	6	6	5	8	3	2	3	11	6

Taulukko 8.3 Mieluisimmat palautteenantamiskanavat kunnan päätöksentekijöille OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 prosentteina (kysymys 67)

Mieluisin yhteysväline		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti-maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Puhelin	2001	39	51	40	44	44	40	39	40	42
	2004	37	44	41	40	45	42	30	45	42
Sähköpostia tai internet	2001	22	9	16	21	17	32	37	17	19
	2004	25	22	25	33	26	27	53	29	28
Muu tapa	2001	23	22	28	15	18	11	9	22	20
	2004	24	18	21	17	14	15	6	14	17
Vaikea sanoa	2001	17	17	16	20	22	15	14	21	19
	2004	14	16	14	11	15	16	10	11	13

Vuonna 2001 yhteydenottotapojen käytön yleisyys oli sama kuin taulukon 8.2 järjestys. Vuonna 2004 puhelinsoittoja ja tapaamista oli käyttänyt useampi yhteyksiä ottaneista kuin vuonna 2001. Sähköpostilla viestineitä oli vuonna 2001 5 prosenttia ja nyt 25 prosenttia. Vain nettimaunulalaiset käyttävät sähköpostia yhteydenottoihin huomattavassa määrin. Kun vertaa niiden suhteellisen harvojen nettimaunulalaisten tapoja ottaa yhtyettä muiden OSKU-alueiden kuntaan yhteyksiä ottaneiden kontaktikeinoihin, niin huomaa valtavan eron suuren kaupungin ja muiden alueiden välillä. Voi perustellusti väittää, että helsinkiläiset virkamiehet ja päättäjät saavat olla asukkailta varsin rauhassa. Tällaisessa tilanteessa sähköposti vaatii kunnan työntekijöiden korkeaa vastuumoraalia, koska sähköpostia on paljon helpompi pompotella edelleen, kuin soittajaa tai sen voi vain jättää vastaamatta.

Puhelin on edelleen mieluisin tapa antaa palautetta päättäjille lukuun ottamatta nettimaunulalaisia, joista puolet haluaisi käyttää sähköpostia palautetta antaessaan. Myös muilla alueilla sähköpostin suosio on kasvanut selvästi Saaristo lukuunottamatta.

Internetsivujen katsotaan nykyään olevan keskeinen keino viestiä kunnan toiminnasta. Seuraavassa taulukossa 8.4. vertaillaan OSKU-alueita sen suhteen. Asuinkunnan nettisivuilla käyneiden osuudet ovat kasvaneet reilusti kolmessa. Nettimaunulalaisten kiinnostus kunnan sivuihin on kasvanut eniten. Alueiden väliset erot ovat kasvaneet kolmessa vuodessa. Alle 45-vuotiaiden keskuudessa asuinkunnan sivut ovat jo varsin käytetyt, mutta 45-vuotta täyttä-

Taulukko 8.4 Asuinkunnan kotisivulla käyneiden ja sinne kommentteja jättäneiden prosenttiosuudet ikäryhmän mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 prosentteina (kysymykset 68 ja 69)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Käynyt kunnan sivulla ainakin kerran										
Kaikki	2001	44	38	37	43	39	36	39	41	40
	2004	60	51	55	58	57	52	67	60	56
15–44-vuotiaat	2001	58	60	56	56	50	49	49	66	58
	2004	78	74	75	81	75	73	73	87	78
45–74-vuotiaat	2001	32	21	22	35	29	25	31	23	25
	2004	47	38	42	45	46	39	52	42	42
Laittanut viestin kunnan sivulle ainakin kerran										
Kaikki	2001	6	3	4	3	2	2	4	2	4
	2004	4	4	4	4	5	4	7	4	4
15–44-vuotiaat	2001	9	6	3	4	9	5	5	4	5
	2004	6	5	5	3	5	3	7	5	5
45–74-vuotiaat	2001	3	1	5	2	1	3	3	1	2
	2004	4	3	4	5	6	4	7	3	4

neistä vain nettimaunulalaisista puolet oli käynyt kotikuntansa Helsingin nettisivuilla. Viestin laittaminen kunnan sivuille on lähes käyttämätön vaikutuskanava. Eikä sen käyttö ole juurikaan lisääntynyt kolmessa vuodessa. Tämän perusteella asioiden valmistelun yhteydessä tai muuten käyttöönotetut netin kommentointi-foorumit ovat hyvin valikoituneen ryhmän käytössä. Tosin he voivat olla asiaan hyvinkin perehtyneitä.

Edellä olevaa taulukkoa täydentää seuraava (8.5). Käsitukset tietotekniikan merkityksestä vaikuttamiseen näyttävät olleen jo aika vakiintuneita vuonna 2001. Merkittävää muutosta on tapahtunut vain Saaristossa ja vähäisemmässä määrin Kehä5 ja Kainuun asukkaiden keskuudessa. Se, että useampi kuin joka toinen olettaa näin olevan, on tietysti merkittävä mahdollisuus asukasosallistumisen lisäämiseen. Toisaalta näkemys ei ilmeisesti sisällä omakohtaista sitoutumista, päätellen siitä, että nettimaunulalaisissa oli eniten näin ajattelevia, mutta yhteydenottoja oli siellä vähiten.

Taulukko 8.5 Niiden vastanneiden prosenttiosuudet, jotka olivat väitteestä "Tietotekniikka tulee helpottamaan tavallisten kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia" samaa mieltä olevat tai eivät osanneet sanoa mielipidettä alueen mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 70 f)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Samaa mieltä	2001	53	50	55	58	49	48	62	54	53
	2004	53	53	54	58	58	52	63	56	55
Vaikea sanoa	2001	23	23	20	23	25	26	22	21	23
	2004	21	23	22	17	22	26	25	20	22

8.1.2 Paikallisten uutisten seuraaminen

Paikalliset asiat kiinnostavat monia. Internet tarjoaa yhden uuden kanavan paikallisten uutisten ja tapahtumien seuraamiseen. Taulukossa 8.6 esitetty eri medioiden säännöllinen käyttö näihin tarkoituksiin.

Paikallisia uutisia ja tapahtumia seurattiin vuonna 2004 hyvin samaan tapaan kuin vuonna 2001. Sanoma- ja paikallislehdet ovat edelleen ylivoimaisesti tärkeimmät tiedotusvälineet. Myös ilmaisjakelulehdillä on huomattava merkitys radion ja tv:n rinnalla. Internetin käyttö tällaisissa asioissa on varsin vähäistä, joskin sitä usein käyttävien osuus on kasvanut. Taulukon perusteella internetistä ei ole lähiaikoina paikallistapahtumien ilmoitusfoorumiksi kuin symbolisessa mielessä. Edellä olevan perusteella voi arvioida, että paikallisuus ja internet eivät ole ainakaan vielä kohdanneet toisiaan.

Taulukko 8.6 Niiden vastanneiden prosenttiosuudet, jotka seuraavat paikallis- tai maakunnan uutisia ja tapahtumailmoituksia usein eri medioista OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymys 71)

Seuraa usein		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
alueradio	2001	59	59	40	42	40	44	37	55	48
	2004	59	52	36	44	35	48	28	56	47
tv:n alueuutiset	2001	48	52	31	29	31	44	39	35	40
	2004	46	50	42	37	36	48	38	47	45
sanomalehti	2001	78	85	83	80	77	75	77	83	80
	2004	79	81	85	80	78	76	75	85	81
paikallislehti	2001	84	91	87	84	80	77	55	90	83
	2004	85	89	87	89	83	79	59	90	86
ilmaislehti	2001	46	40	53	50	63	24	54	26	45
	2004	50	38	64	65	69	29	56	27	46
internet	2001	5	3	4	5	4	3	7	5	5
	2004	5	7	6	7	7	8	14	11	8
ilmoitustaulut	2001	8	5	7	7	11	5	7	7	7
	2004	11	7	10	7	8	11	8	6	8
ystävä kertoo	2001	31	34	34	37	34	34	22	33	32
	2004	30	36	34	26	31	30	18	35	32

8.2 Vapaaehtoistoiminta ja sosiaalinen pääoma

Paikallinen aktiivisuus on tietysti paljon muutakin kuin kunnan toimintaan vaikuttamista. Seuraavaksi tarkastellaan OSKU-alueiden eroja sen suhteen, miten 15–74-vuotiaat osallistuvat järjestötoimintaan. Taulukon 8.7. anti on mielenkiintoinen. Tapahtuman järjestelyihin osallistumisessa ei OSKU-alueilla ole noin keskimäärin tapahtunut muutoksia, mutta osanottajana oleminen on lisääntynyt selvästi. Tapahtuman järjestelijöitä on eniten Saariston asukkaissa, kaksi kolmesta, kuten oli myös vuonna 2001. Toisessa ääripäässä ovat edelleen Nettimaunulan asukkaat, joista vain 43 prosenttia osallistui tapahtumien järjestelyihin. Saariston alueen 15–44-vuotiasta 71 prosenttia oli ollut mukana tapahtuman järjestelyissä, mutta Nettimaunulan vastaavan ikäisistä vain 37 prosenttia. Pohjois-Lapissa ja Saariston tapahtuman järjestelyihin osallistuminen oli kasvanut molemmissa ikäryhmissä. Kainuussa ja Kehä5 alueella vähentynyt molemmissa ikäryhmissä.

Tapahtumiin yleisönä osallistuminen oli kasvanut selvästi. Saaristossa kolme neljästä vastanneesta on ollut yleisönä. Tässäkin asiassa 45 vuotta täyttäneet ovat aktiivisempia kuin nuoremmat. Jälleen nettimaunulalaisten osallistuminen oli alhaisinta. Olisiko niin, että suuren kaupungin kaikenlainen kaupallinen palvelutarjonta on niin laajaa, että se korvaa asukkaiden omaa aktiivisuutta?

Taulukko 8.7 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, jotka ovat osallistuneet ainakin kerran jonkin vapaaehtois- tai harrastustoiminnan tilaisuuden järjestelyihin tai olleet sellaisen tilaisuuden yleisönä ja osanottajana alueen ja ikäryhmän mukaan (kysymykset 42 ja 43)

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Nettimaunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Osallistunut järjestelyihin ainakin kerran										
Kaikki	2001	55	59	56	49	62	63	41	50	55
	2004	59	51	54	55	56	67	43	51	55
15–44-vuotiaat	2001	56	57	53	55	63	67	40	46	54
	2004	62	44	45	54	58	71	37	50	52
45–74-vuotiaat	2001	53	60	57	46	62	60	42	52	54
	2004	57	55	59	44	54	65	49	51	56
Ollut osanottajana ainakin kerran										
Kaikki	2001	65	60	64	62	68	66	52	59	62
	2004	64	62	69	70	70	76	61	64	67
15–44-vuotiaat	2001	66	58	62	66	74	68	52	56	61
	2004	66	55	61	72	79	78	60	63	65
45–74-vuotiaat	2001	65	62	66	59	64	65	52	61	62
	2004	66	66	74	69	66	75	60	65	68

Taulukko 8.8 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, a) joiden ystävät ja sukulaiset voivat järjestää etuisuuksia yms. ja b) joilla on tuttuja, jotka voivat järjestää etuisuuksia yms. ikäryhmän ja OSKU-alueen mukaan vuosina 2001 ja 2004 (kysymykset 46 j a47)

		Pohjois- Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti- maunula	Pohjois- Karjala	Yhteensä
Hyödyllisiä sukulaisia ja ystäviä										
Kaikki	2001	62	53	59	58	65	55	61	48	56
	2004	59	59	62	61	61	55	63	55	58
15–44-vuotiaat	2001	67	57	66	68	73	61	74	47	61
	2004	64	59	72	70	73	62	76	56	64
45+ vuotiaat	2001	56	50	52	51	57	50	50	49	52
	2004	57	58	56	56	54	50	51	54	55
Hyödyllisiä tuttuja										
Kaikki	2001	58	48	52	54	60	58	52	45	52
	2004	61	50	55	57	55	57	52	55	55
15–44-vuotiaat	2001	69	55	60	68	70	65	70	49	59
	2004	68	57	62	65	66	57	62	59	61
45–74-vuotiaat	2001	48	42	44	44	50	52	38	41	45
	2004	56	46	50	53	49	57	42	52	51

OSKU-hankkeita käynnistettäessä oli keskustelu sosiaalisesta pääomasta vasta viriämässä, sen jälkeen se on ollut laajan pohdinnan kohteena. Kyselyt antavat mahdollisuuden tarkastella, mitä sen suhteen tapahtunut OSKU-alueilla.

Taloudellisessa mielessä hyödyllisiä henkilökontakteja on vuonna 2004 enemmän kuin vuonna 2001 kaikilla alueilla. Parhaat kontaktiverkot taloudellisessa mielessä on Kehä5:n ja Nettimaunulan 15–44-vuotiailla. Heistä kolme neljästä arvioi, että heillä sukulaisia ja ystäviä, jotka voivat järjestää etuisuuksia. (Taulukko 8.8)

Tieto- ja viestintätekniikka voi muuttaa henkilökohtaisen sosiaalisen verkoston ylläpitotapoja. Taulukko 8.9 kuvaa, miten tekniikka tunkeutuu tälle sosiaalisen alueelle. Matkapuhelin mahdollistaa jo lähes täydellisesti sosiaalisen verkoston ylläpidon. Vain Kainuun 45 vuotta täyttäneiden joukossa sen sosiaalinen peitto on hieman alhaisempi kuin muualla. Sähköpostista ei ole vielä henkilökohtaisten kontaktien ylläpitoon kunnolla kuin Nettimaunulassa. Kainuussa se ei toimi siinä käytössä kunnolla edes nuorimmassa ikäryhmässä.

Voisi perustellusti olettaa, että viestintätekniikka muuttaa kontaktit virtuaalisiksi, ei-kasvokkaisiksi. Taulukko 8.10 kuvaa muutosta tässä asiassa. Tapaa-iskontaktit eivät ole vähenemässä, vaan pikemminkin lisääntymässä etenkin 15–44-vuotiaiden ryhmässä. Tosin Pohjois-Lapissa ja ePäijänteen alueella tämän ryhmän tapaamistiheys on laskenut. Matkapuhelimien ja sähköisen viestinnän kasvu eivät näytä vähentävän tapaamisia. Ehkä pikemminkin päinvastoin tavoitettavuuden paranemisen kautta ne tarjoavat mahdollisuuden aiempaan spontaanimpiin tapaamisiin.

Taulukko 8.9 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, joiden säännöllisissä sukulais- ja ystäväkontakteista lähes kaikki voisi hoitaa matkapuhelimella ja ainakin puolet voisi hoitaa sähköpostilla ikäryhmän mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 (kysymykset 39 ja 40)

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti-maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Matkapuhelin mahdollinen väline										
Kaikki	2001	80	77	81	72	79	75	72	77	77
	2004	89	85	90	88	86	88	92	88	88
15–44-vuotiaat	2001	88	92	89	87	88	83	82	86	87
	2004	93	96	98	94	95	93	98	92	95
45–74-vuotiaat	2001	73	66	74	61	71	68	64	70	68
	2004	87	78	84	84	81	85	87	85	84
Sähköposti mahdollinen väline										
Kaikki	2001	26	24	29	26	33	30	49	24	29
	2004	48	39	48	56	50	51	72	48	49
15–44-vuotiaat	2001	30	30	41	34	42	34	64	31	37
	2004	57	55	62	65	54	59	82	71	63
45–74-vuotiaat	2001	23	19	20	19	23	27	35	19	22
	2004	42	28	38	50	47	45	63	34	40

Taulukko 8.10 Ystäviä ja sukulaisia vähintään joka toinen päivä tavanneiden prosenttiosuudet ikäryhmän mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004 prosentteina

		Pohjois-Lappi	Kainuu	PiiSavo	ePäijänne	Kehä 5	Saaristo	Netti-maunula	Pohjois-Karjala	Yhteensä
Kaikki	2001	22	15	21	18	18	13	16	18	17
	2004	22	20	25	17	20	18	20	21	21
15–44-vuotiaat	2001	31	19	26	25	27	11	20	23	22
	2004	26	29	34	20	26	25	25	27	28
45–74-vuotiaat	2001	14	12	17	13	10	15	12	14	14
	2004	19	14	18	16	17	13	15	17	16

9 Puhelin ja matkapuhelin ihmisten arjessa

Monissa yhteyksissä on aiemmissa luvuissa tullut esiin, että puhelimen käyttö on suomalaisille hyvin luontainen tapa pitää yhteyksiä. Siksi tämä viimeinen analyysiluku käsittelee puhelimen käyttöä kotona ja vapaa-aikana. Aluksi tarkastellaan lankapuhelimen ja matkapuhelimen yleisyyttä vastaajien talouksissa ja vastaajien suhtautumista puhelimen käyttöön. Lopuksi vertaillaan tekstiviestien ja maksullisten tekstiviestipalvelujen käyttöä. Tuloksia tarkastellaan pääasiassa OSKU-alueiden mukaan sekä sen lisäksi sukupuolen mukaan ja 15–44-vuotiaiden ja 45–74-vuotiaiden ryhmissä. Keskeisiä tutkimustuloksia verrataan koko maan kattavien kyselytutkimusten tietoihin, sikäli kun se on mahdollista

9.1 Lanka- ja matkapuhelimen yleisyys

Vuoteen 2001 verrattuna lankapuhelinliittymien määrä kotitalouksissa on laskenut ja matkapuhelimen määrä kasvanut. Lankapuhelimen vastaajaa käyttävien määrä on vähentynyt. Kun vuonna 2001 15 prosenttia vastaajista kuului kotitalouteen, jolla oli vastaaja tai vastaajapalvelu, niin vuonna 2004 enää 10 prosenttia asui tällaisessa kotitaloudessa. Tämä merkitsee sitä, että puhelinviestintä on siirtynyt henkilökohtaiseksi matkapuhelimeen. Näin kotitalouteen kuuluvien keskinäinen tieto toistensa sosiaalisesta elämästä on luultavasti vähentynyt.

Noin 96 prosenttia tämän tutkimuksen vastaajista asui taloudessa, jossa oli matkapuhelin. Matkapuhelin on yleistynyt melko tasaisesti eri tutkimusalueilla. Hitaimmin matkapuhelin on yleistynyt Pohjois-Lapissa, Kehä5 alueella ja

Taulukko 9.1 Niiden vastaajien prosenttiosuudet, joiden taloudessa on lankapuhelin, matkapuhelin tai lankapuhelimeen liitetty vastaajapalvelu alueittain. (kysymys 79 a–c)

	Lankapuhelin		Matkapuhelin		Lankapuhelimen vastaajapalvelu	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Koko maa x)	78	63	93	95	...	21
Pohjois-Lappi	66	47	93	97	11	7
Kainuu	70	57	87	97	8	6
PiiSavo	71	56	91	97	10	6
ePäijänne	84	81	85	96	20	18
Kehä5	86	75	93	96	15	14
Saaristo	88	82	93	97	15	17
Nettimaunula	77	64	89	94	24	17
Pohjois-Karjala	69	58	89	96	10	7
Yhteensä	75	63	90	96	15	10

x) Koko maan vertailutiedot: Tilastokeskus, Kuluttajabarometri, elokuu 2004 ja nettiosto kevät 2004

Saaristossa. Näillä alueilla matkapuhelin oli yleisempi kuin muilla tutkimusalueilla vuonna 2001, siksi kasvu on ollut hitaampaa. Koko maan kattavan Kuluttajabarometrin (Tilastokeskus, Kuluttajabarometri, 2004) vastaajista noin 95 prosenttia asui matkapuhelimen omistavassa taloudessa. Tutkimusten tiedot ovat vertailukelpoisia keskenään, joten matkapuhelin oli kaikilla tutkimusalueilla yhtä yleinen kuin koko maassa.

Myös lankapuhelinliittymä oli kaikkien tähän kyselyyn vastanneiden talouksissa yhtä yleinen (63 %) kuin koko maassa. Alueiden väliset erot ovat pysyneet suurina. Lankapuhelinliittymän omistavien talouksien osuus vaihteli alueilla 47 prosentista 82 prosenttiin. Lankapuhelinliittymien määrä on vähentynyt eniten Pohjois-Lapissa, jossa lankapuhelin oli enää alle puolella talouksista. ePäijänteen alueella ja Saaristossa joka viidennellä ei ollut kotonaan lankapuhelinliittymää.

Internetyhteyksien yleistymisen kannalta kehitys on luonut uusia esteitä, sillä mikäli taloudessa ei ole lankapuhelinliittymää, se pitää avata ennen verkko-yhteyksien hankkimista, mikä tuottaa pientä lisävaivaa. Koska langattomien verkkoyhteyksien käyttömaksut ovat ainakin vielä oleellisesti kalliimmat kuin lankapuhelinmaksut, niin tietoverkostoituminen kodin kautta on noin kolmannekselle vastaajien talouksista tavallista vaivalloisempaa. Mikäli taloudella ei ole mahdollisuutta päästä internetiin, kotitietokoneen hankkimiseenkaan ei ehkä löydy riittävästi motivaatiota. Vastaajapalvelu oli vähiten käytössä Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvien vastaajien talouksissa.

9.2 Suhtautuminen puhelimeen vapaa-aikana

Vastaajien suhtautumista puhelimen käyttöön kotona ja vapaa-aikana tutkitiin esittämällä heille joukko puhelimen käyttämiseen liittyviä väitteitä. Vastaajat valitsivat näistä itseään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Taulukossa 9.1 on esitetty niiden vastaajien osuudet, jotka arvioivat väitteen kuvaavan heitä itseään hyvin tai melko hyvin alueittain.

Taulukko 9.2 Niiden vastaajien prosentiosuudet, jotka arvioivat väitteen kuvaavan vastaajaa hyvin tai melko hyvin alueen mukaan. (kysymys 13)

	Soittelen vain asian perästä		Tartun puhelimeen helposti		Puhelin on välttämätön osa elämäntapaani		Minun on helppo soittaa vieraalle		Jätän herkästi viestin vastaajaan		Ilahdun yleensä kun puhelin soi	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	78	72	33	37	60	61	57	54	17	22	65	67
Kainuu	78	77	43	41	61	62	55	51	15	13	79	76
PiiSavo	75	75	42	40	55	57	58	58	23	19	74	70
Epäijänne	80	77	39	38	60	57	57	53	24	24	63	66
Kehä 5	76	80	39	42	59	65	47	51	19	21	67	67
Saaristo	75	75	51	53	60	60	43	42	30	28	70	71
Nettimaunula	73	72	48	43	64	65	64	66	40	31	66	66
Pohjois-Karjala	80	84	34	40	59	61	59	56	20	16	70	76
Yhteensä	77	77	41	41	60	60	55	54	23	20	70	71

Kun vastaajia tarkasteltiin kokonaisuutena, niin alueiden välillä oli edelleen suurimmat eroja siinä, miten vastaajat vastasivat seuraaviin kolmeen väitteeseen; a) jättääkö hän herkästi viestin toisen vastaajaan, b) onko helppo soittaa vieraalle ja c) onko puhelimeen tarttuminen helppoa. Nettimaunulassa ja Saaristossa oltiin yleisesti ottaen rohkeimpia puhelimen käytössä, niin kuin jo vuonna 2001. Näillä alueilla oli suhteellisesti useimmat vastasivat myönteisesti edellä mainittuihin väitteisiin. Kolmen vuoden aikana oli tapahtunut vain vähän muutoksia suhtautumisessa puhelimen käyttöön. Ainoa muutos oli, että vastaajaan ei jätetä viestiä aivan yhtä herkästi kuin aiemmin. Tämä muutos voi selittyneen sillä, että lankapuhelimeissa on harvemmin vastaajia kuin aiemmin. Matkapuhelimesta vastaamattoman puhelun numero jää näkyviin ja korvaa usein viestin jättämisen.

Vain asian perästä soittavia oli eniten Pohjois-Karjalassa, jossa näin ajattelevien osuus oli noussut kuten Kehä5 alueellakin ja vähiten näin ajattelevia oli Nettimaunulassa ja Pohjois-Lapissa vuonna 2004. Erot olivat hieman tasaantuneet alueiden välillä seurantajaksolla.

Internetin ja sähköpostin yleistyminen eivät näytä juurikaan vaikuttaneen puhelimeen tarttumiseen. Vain nettimaunulalaiset arvioivat vähentäneensä puhelimen spontaania käyttöä. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Lapissa puhelimen spontaani käyttö on jopa lisääntynyt.

Puhelimen koettu tärkeys, *Puhelin on välttämätön osa elämäntapaani*, ei ole muuttunut kolmessa vuodessa juuri miksikään eli se on korkealla tasolla. Kehä5:n alueella ja Nettimaunulassa jopa kaksi kolmesta on tätä mieltä.

Väitteen, *Minun on helppo soittaa vieraalle*, mukainen kokemus näyttäisi olevan hieman alenemaan päin. Mutta edelleen useampi kuin joka toinen arvioi tilanteen tällaiseksi. Nettimaunulalaisten joukossa tällainen kokemus selvästi vahvempi muilla alueilla. Voisi ajatella, että sähköposti on hitaasti muuttamassa ihmisten kokemusta puhelimella ensi kontaktin otosta, mutta toistaiseksi siitä ei ole kuin vähäistä näyttöä.

Viestin jättämisestä vastaajaan ei ole tullut tapaa, sillä vain viidennes arvioi käyttäytyvänsä väitteen mukaisesti. Tässäkin asiassa nettimaunulalaiset poikkeavat muista.

Noin 70 prosenttia vastaajista arvioi, että puhelimen pärahdyks ilahduttaa heitä. Ainakaan toistaiseksi matkapuhelimen tuottama suurempi tavoitettavuus ei ole vaikuttanut kokemukseen kielteisesti.

9.2.1 Puheluiden määrä

Seuraavassa tarkastellaan vastaajien lanka- tai matkapuhelimesta vapaa-aikanaan soittamien puheluiden lukumäärää ja suhtautumista puhelimen käyttöön. Suhtautumista puhelimeen tutkittiin esittämällä vastaajille joukko puhelimen käyttöä kuvaavia väitteitä, jotka samalla kuvaavat vastaajien valmiuksia tietoyhteiskunnassa tarvittavien taitojen omaksumiseen. Tässä tarkastelun kohteena ovat siis kotona tai muuten vapaa-aikana soitetut puhelut. Työhön liittyvää puhelimen käyttöä on tarkasteltu tieto- ja viestintätekniikan työkäyttöä koskevassa luvussa 7.

Noin puolet vastaajista soitti viikon aikana 6–9 puhelua, eli he käyttivät puhelinta joka päivä. Viikon aikana 1–5 puhelua soittaneiden osuus oli alueesta riippuen noin 30–46 prosenttia ja vähintään 20 puhelua viikon aikana soittaneiden osuus oli keskimäärin 12 prosenttia kaikista vastaajista. Seurantajakson

Taulukko 9.3 Vähintään 20 vapaa-ajanpuhelua viikossa soittavien osuudet sukupuolen ja ikäryhmän mukaan OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004. (kysymys 14)

	Kaikki		Miehet		Naiset		15–44-vuotiaat		45–74-vuotiaat	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Pohjois-Lappi	17	17	18	16	15	17	22	27	11	9
Kainuu	9	12	12	13	5	11	16	20	4	6
PiiSavo	14	14	19	13	9	14	20	20	9	9
Epäijänne	10	10	14	12	7	8	12	11	9	9
Kehä5	10	15	11	19	10	12	15	25	5	10
Saaristo	14	16	18	16	10	15	17	22	11	11
Nettimaunula	18	13	19	13	18	13	20	14	17	12
Pohjois-Karjala	8	8	8	10	8	6	15	13	3	5
Yhteensä	12	12	13	13	10	11	17	19	8	8

aikana vähintään 20 vapaa-ajanpuhelua viikon aikana soittaneiden osuus on pysynyt ennallaan. Muutosta ei ole tapahtunut miesten eikä naisten osalta. Alle 45-vuotiaiden joukossa on jonkin verran aiempaa enemmän puhelimellaan vähintään 20 vapaa-ajanpuhelua viikon aikana soittavia, kun taas yli 45-vuotiaiden joukossa näin taajaan soittavia on yhtä paljon kuin aiemmin.

Alueiden välisiä eroja on tutkittu vertaamalla niiden vastaajien osuuksia, jotka soittivat viikon aikana vähintään 20 puhelua vapaa-aikanaan (taulukko 9.2). Tälle ryhmälle puhelimen käyttö on aika merkittävä osa jokapäiväistä elämää, koska he soittavat vähintään kolme puhelua päivän aikana vapaa-aikanaan. Vähintään 20 puhelua viikon aikana soittaneiden osuus oli tässä aineistossa 8–18 prosenttia alueesta riippuen. Yleispiirteenä oli, että vähintään 20 vapaa-ajanpuhelua viikon aikana soittaneiden osuus oli useimmilla alueilla suurempi miesten kuin naisten joukossa ja suurempi alle 45-vuotiaiden joukossa kuin 45 vuotta täyttäneiden joukossa.

Vähintään 20 vapaa-ajanpuhelua viikon aikana soittaneiden osuus oli suurin Pohjois-Lapissa ja Saaristossa. Näin monta puhelua viikon aikana soittaneiden osuus oli lisääntynyt selvästi Kehä5:n alueella, ja jonkin verran Kainuussa sekä Saaristossa. Nettimaunulassa paljon soittavien osuus oli laskenut sekä alle 45-vuotiaiden että yli 45-vuotiaiden osalta yhtä paljon, kuusi prosenttiyksikköä. Vähintään 20 puhelua soittaneiden osuus vastaajista oli pienin Pohjois-Karjalassa ja ePäijänteen alueella. Pohjois-Karjalassa heitä oli keskimääräistä vähemmän kaikissa taulukon ryhmissä. Kainuussa taas alle 45-vuotiaiden naisten ja 45 vuotta täyttäneiden miesten ryhmissä vähintään 20 puhelua soittaneiden osuus oli selvästi pienempi kuin muilla alueilla. Muissa ryhmissä vähintään 20 puhelua soittaneiden osuus oli samaa luokkaa kuin muilla alueilla. Pohjois-Suomessa ja Saaristossa alle 45-vuotiaat osoittautuivat aktiivisemmiksi. Vähintään 20 puhelua soittaneiden osuus on lisääntynyt eniten Kehä5:n alueella, jossa erityisesti alle 45-vuotiaat ovat tulleet aktiivisemmiksi. Alueelliset erot ovat kuitenkin ehkä vähän kaventuneet.

Nettimaunulassa asuvista 45 vuotta täyttäneistä naisista vähintään 20 puhelua viikossa soittaneiden osuus oli 18 prosenttia, kun muilla alueilla samanikäisten naisten vastaava osuus oli keskimäärin noin 6 prosenttia. Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Kehä5:n alueilla asuvista 45 vuotta täyttäneistä miehistä vain harvat soittivat vähintään 20 vapaa-ajan puhelua viikon aikana.

Taulukko 9.4 Niiden vastaajien osuus, jotka lähettivät enemmän tekstiviestejä kuin soittivat puheluita viikon aikana OSKU-alueilla vuosina 2001 ja 2004. (Prosentit on laskettu vastaajista, joilla on matka-puhelin omassa käytössään) (kysymys 21)

	Kaikki 2001	2004
Pohjois-Lappi	15	18
Kainuu	13	15
PiiSavo	21	17
ePäijänne	18	20
Kehä5	14	17
Saaristo	16	20
Nettimaunula	17	21
Pohjois-Karjala	19	21
Yhteensä	18	19

Tekstiviestien lähettäminen matkapuhelimen pääkäyttömuotona on kolmessa vuodessa hieman lisääntynyt ja se on ilmeisesti vaikuttanut myös puhelujen määrää alentavasti nettimaunulalaisten vastaajien keskuudessa.

Kamerapuhelimesta ja sähköpostin lähettämisestä matkapuhelimella kysyttiin ensi kertaa vuonna 2004, joten vertailutietoja aiempaan ei ole. Noin 6 prosentilla matkapuhelimen käyttäjistä oli matkapuhelimessaan kamera. Kamera-puhelin on yleistynyt melko eri tahtia tutkimusalueilla. Useimmin kamerapuhelin oli Saaristossa, joka oli kärkisijoilla jo matkapuhelimen yleisyydessä vuonna 2001. Kamerapuhelimia oli usein myös Kehä5:n alueella ja Nettimaunulassa, kun taas harvoin Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Koko maan kattavan Nettiotutkimuksen (Tilastokeskus, Nettiotutkimus, kevät 2004) vastaajista lähes 6 prosentilla oli matkapuhelimessaan kamera, joten tutkimusalueet eivät eroa olennaisesti koko maasta tässä suhteessa.

Sähköpostin lähettäminen matkapuhelimella on harvinaista, sillä vain 4 prosenttia matkapuhelimen omistajista oli lähettänyt puhelimellaan sähköpostia. Sähköpostin lähettäminen matkapuhelimella oli yleisintä Nettimaunulassa ja vähäisintä Kainuussa.

	Onko matkapuhelimessanne kamera?		Oletteko lähettänyt matkapuhelimella sähköpostia?
	2004		2004
Pohjois-Lappi	7	Pohjois-Lappi	5
Kainuu	4	Kainuu	1
PiiSavo	6	PiiSavo	3
ePäijänne	6	ePäijänne	5
Kehä5	8	Kehä5	5
Saaristo	10	Saaristo	5
Nettimaunula	8	Nettimaunula	7
Pohjois-Karjala	4	Pohjois-Karjala	3
Yhteensä	6	Yhteensä	4

9.3 Mielenpitoita matkapuhelimen käytöstä

Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa ollaan useimmin täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä ”Yleensä vastaan aina saapuviin puheluihin tilanteesta riippumatta”. Eniten eri mieltä ollaan väitteestä Pohjois-Lapissa, ePäijänteen alueella ja Nettimaunulassa. Alueiden välillä on huomattavia eroja suhtautumisessa väittämään. Kaikilla alueilla Nettimaunulaa lukuunottamatta miehet ovat väittämästä useammin samaa mieltä kuin naiset. EPäijänteen alueella ja Saarisossa miesten ja naisten mielipide-ero on suurin. Yli 45-vuotiaat ovat väittämästä useammin samaa mieltä kuin alle 45-vuotiaat. Nettimaunulassa ja Kehä5:n alueella kuitenkin alle 45-vuotiaat vastaavat yli 45-vuotiaita useammin saapuviin puheluihin tilanteesta riippumatta. Kaiken kaikkiaan vastaukset osoittavat, että matkapuhelin on asettunut vahvasti ihmisten elämään alueesta riippumatta.

Taulukko 9.5 Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä ”Yleensä vastaan aina saapuviin puheluihin tilanteesta riippumatta” olevat sukupuolen ja ikäryhmän mukaan OSKU-alueilla vuonna 2004 (kysymys 22 c_a)

	Kaikki	Miehet	Naiset	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat
Pohjois-Lappi	69	71	67	63	73
Kainuu	83	85	81	82	84
PiiSavo	72	76	69	70	74
Epäijänne	71	79	64	60	77
Kehä5	75	80	72	77	74
Saaristo	73	82	65	65	78
Nettimaunula	71	71	72	78	75
Pohjois-Karjala	81	84	79	73	87
Yhteensä	76	80	72	71	79

Taulukko 9.6 Täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä ”Matkapuhelin on lisännyt turvallisuuden tunnettani” olevat sukupuolen ja ikäryhmän mukaan osku-alueilla vuonna 2004 (kysymys 22 c_b)

	Kaikki	Miehet	Naiset	15–44-vuotiaat	45–74-vuotiaat
Pohjois-Lappi	78	75	80	70	83
Kainuu	83	76	89	79	85
PiiSavo	78	74	80	78	77
Epäijänne	78	73	82	73	81
Kehä5	76	72	78	74	77
Saaristo	79	76	82	75	83
Nettimaunula	75	67	81	70	81
Pohjois-Karjala	81	77	86	74	87
Yhteensä	79	75	83	75	82

Matkapuhelin on lisännyt turvallisuuden tunnetta neljälle vastaajalle viidestä. Alueelliset erot ovat vähäisiä. Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa koetaan useimmin matkapuhelimen lisäävän turvallisuuden tunnetta. Täysin samaa mieltä asiasta oltiin eniten Kainuussa, Saaristossa ja Kehä5 alueella (noin 40 %). Nettimaunulassa vain 26 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Naiset kokevat joka alueella matkapuhelimen tuovan turvallisuutta useammin kuin miehet. Suurin ero naisten ja miesten välillä on Nettimaunulassa. Yli 45 vuotta täyttäneistä suurempi osuus kuin alle 45-vuotiaista kokee matkapuhelimen tuovan turvallisuutta. Ikä selittää vaihtelua eniten Pohjois-Lapissa ja Pohjois-Karjalassa.

Sähköposti ja internetin käyttö eivät näytä horjuttaneen puhelimen asemaa ihmisten jokapäiväisessä toiminnassa. Se on edelleen keskeisin vuorovaikutuksen ja asioiden hoitamisen väline. Matkapuhelin mahdollistaa lisäksi spontaanien kasvokkaisten tapaamisten järjestämisen aiempaa helpommin, joten voi olla, että läheisen vuorovaikutuksen piirit laajenevat aiemmasta.

10 Yhteenveto

Tämä raportti on tehty OSKU hankkeen aikataulusyistä hyvin nopeasti. Siksi se on luonteeltaan kuvaileva. Se antaa, erityisesti OSKU-hankeita tunteville, mahdollisuuden tarkastella eri alueilla asuvien ihmisten: a) tieto- ja viestintätekniikkaa koskevien mielipiteiden ja asenteiden muutoksia sekä b) tietokoneen, internetin, sähköpostin ja puhelimen käytössä tapahtuneita muutoksia niin vapaa-aikana kuin työssäkin vuodesta 2001 vuoteen 2004 eli hieman OSKU-hankkeiden toteutusta pidemmältä ajalta.

Tilastokeskuksen haastattelu- ja tutkimuspalvelut teki lähtötilannetutkimuksen vuonna 2001, mutta ei ole sen jälkeen osallistunut OSKU-hankkeen seurantaan ennen tätä vuoden 2004 syksyllä tehtyä uusintapostikyselyä. Raportissa esitetyt arviot ovat kuvailevia eikä niitä ole yritetty yhdistää eri alueiden erilaisiin toimintastrategioihin ja toimenpiteisiin. Syvälinen arviointi jätetään muiden tehtäväksi. Siihen lienee hyvät mahdollisuudet tämän raportin ja muut arviointiraportit tuntevien toimesta.

Tutkimuksen aluksi tarkasteltiin näkemyksiä oman alueen tulevasta kehityksestä. Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa lähes puolet 15–74-vuotiaista arvioi yleisten toimeentulon edellytysten heikkenevän. Myös Kehä5:n alueella kasva-va osa katsoi tilanteen heikkenevän. Muuttoaikeita oli eniten Pohjois-Lapissa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa.

Tietoyhteiskuntaa koskevien asenteiden muutosten tarkastelu toi esiin osittain positiivisia muutoksia, mutta toisaalta myös sen, että Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Saaristossa yleinen asenneilmasto ei ole ainakaan oleellisesti parempi kuin vuonna 2001. Näyttää myös siltä, että Kehä5:n alueella asenneilmasto on vuonna 2004 kielteisempi kuin vuonna 2001.

Kansalaisverkoston tunnettuus oli selvästi muita alueita suurempi Pohjois-Karjalassa, jossa tietoyhteiskuntahankkeita on toteutettu muita alueita kauemmin. Kansalaisverkoston tunnettuutta ja käyttöä koskevien kysymysten perusteella näyttää siltä, että Kainuun kielteiset tulevaisuuden odotukset heijastuvat myös kiinnostukseen tietoyhteiskuntahankkeita kohtaan tai vaihtoehtoisesti siellä hankkeet on suunnattu muualle kuin koko väestöön. Kun Kainuussa kotitietokoneita ja -verkkoyhteyksiä oli vähiten, niin se voi osaltaan selittää myös kansalaisverkoston vähäistä tunnettuutta.

Tietokoneen käyttöpaikkoja vertailtaessa Pohjois-Karjala poikkesi muista alueista siinä, että siellä yhteiskäyttöpisteitä hyödyntävien osuus oli oleellisesti korkeampi kuin muilla alueilla, noin 30 prosenttia tietokonetta käyttäneistä ja peräti 67 prosenttia internetiä käyttäneistä. Kun osuus on pysynyt ennallaan kolmen vuoden ajan voitaneen olettaa, että se heijastaa jossain määrin sen tyyppistä palvelua tarvitsevien osuutta yleisemminkin. Sukulaisten ja ystävien tietokoneen ja verkkoyhteyden ”lainaus” on lisääntynyt huomattavan paljon kaikilla alueilla.

Kun tarkasteltiin yli 20 erilaisen internetpalvelun käyttäjäosuuksia, niin tuli hyvin selvästi esiin, että ne palvelivat hyvin nettimaunulalaisten tarpeita, mutta heikosti Kainuun ja Saariston asukkaita.

Tieto- ja viestintätekniikan työkäyttöä koskeva tarkastelu paljasti sen, että nettimaunulalaisten työtehtävät vaativat huomattavasti enemmän tietotekniikan käyttöä ja soveltuivat vastaajien arvion mukaan etätöinä tehtäväksi useammin kuin muilla alueilla asuvien työtehtävät.

Kansalaisaktiivisuuden suhteen Kehä5:n alueen ja Saariston asukkaat olivat kärjessä ja Nettimaunula hännänhuippuna. Puhelinsoitto tai tapaaminen olivat yleisimmät tavat olla yhteydessä kuntaan päin. Mieluisinta palautteen antovälinettä kysyttäessä puhelin oli edelleen suosituin lukuunottamatta nettimaunulalaisia, joista yli puolet käyttäisi palautteenantovälineenä sähköpostia. Myös vapaaehtoistoimintaan osallistumisen suhteen kärjessä olivat Kehä5 ja Saaristo ja hännänhuippuna Nettimaunula.

Yleisarviona voinee sanoa, että Nettimaunula eroaa monessa suhteessa muista alueista. Helsingin lähiössä asukkaiden liittymät sähköisiin verkkoihin ja motivaatio toiminnalle poikkeavat selvästi muista alueista. Pohjois-Karjalan tietoyhteiskuntahankkeet ovat tuottaneet paremman tuloksen kuin muiden alueiden hankkeet, varmaankin osittain pidemmän keston vuoksi (vrt. Oksa ja Turunen 2004). Vaikuttaa myös siltä, että Kainuussa on edetty jostain syystä vain vähän, vaikka toisaalla siellä arvioitiin onnistutun hyvin (Karinen; Virtanen, Pekkala 2004). Myös Kehä5:n ja Saariston hankkeiden vaikutukset väestön tasolla näyttivät pienehköiltä. Mutta kuten yhteenvedon alussa todettiin, tarvitaan eri OSKU-projektit hyvin tuntevia tekemään tilinpäätöstä toimenpiteiden ja väestön asenteiden sekä tieto- ja viestintätekniikan käytön välisistä yhteyksistä.

Lähteet

- Karinen Risto, Virtanen Petri, Pekkala Henrik (2004): OSKUn oppivuodet; Oppivat seutukunnat – hankkeen loppuraportti. Sitran raportteja 37. Helsinki 2004-12-28
- Nurmela Juha, Melkas Tuula, Sirkiä Timo, Ylitalo Marko, Mustonen Laura (2004): Suomalaisten viestintävalmiudet 2000-luvun vuorovaikutusyhteiskunnassa. Katsauksia 2004/4. Tilastokeskus
- Nurmela Juha, Öörni Seija, Nyberg Riina, Hokka Päivi (2002): Matkalla kansalaisten tietoyhteiskuntaan? – Raportti asukkaiden suhtautumisesta tietojä viestintätekniiikan käyttöön OSKU-alueilla syksyllä 2001. Katsauksia 2002/3. Tilastokeskus.
- Oksa Jukka, Turunen Jarno (2004): Menestystarinaa ei voi kopioida; Itä-Suomalaiset kansalaisverkkokokeilut Ylä-Karjalan opissa. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen raportteja 10/2004. Joensuu 2004
- OSKU- sivusto (<http://www.sitra.fi/Alasivusto/index.asp?DirID=536>)
- Roose Kari (2004): Alueellista kirjopyykkiä – Seutuverkkotutkimus 2004 Taloustutkimus Oy, Tietoyhteiskunta.fi, Sitra
http://www.tietoyhteiskunta.fi/mp/db/file_library/x/IMG/156577/file/Seutuverkot%5fyhteenvetoraportti%5f2004.pdf

KANSALAISTEN TIEYOYHTEISKUNTAAN PAIKALLISIN VOIMIN Alueiden tietoyhteiskunta 2004

Arvoisa vastaanottaja

Tilastokeskus¹ toteuttaa Tietoyhteiskunta.fi -verkoston toimeksiannosta laajan alueellisen tietoyhteiskunnan tilaa selvittävän tutkimuksen. Tutkimus tehdään yhteistyössä Tampereen Yliopiston Tietoyhteiskuntainstituutin ja Talous-tutkimuksen kanssa.

Tällä postikyselyllä selvitetään asukkaiden mielipiteitä ja käsityksiä puhelimen, tietokoneen ja Internetin käytöstä eri puolilla Suomea. Tilastokeskus on aikaisemmin toteuttanut vastaavan tutkimuksen Sitran toimeksiannosta vuonna 2001 kahdeksalla OSKU -projektin alueella. Te asutte alueella, joka on yksi noin 10 tutkimuspaikka-kunnasta. Vastaamalla autatte suuresti tämän tärkeän tutkimushankkeen onnistumista.

Tutkimukseen on poimittu kunkin tutkimusalueen 15 - 74-vuotiaista asukkaista satunnaisesti 300 hengen otos Suomen väestöä koskevasta tietojärjestelmästä. Te olette yksi näistä satunnaisesti valituista henkilöistä. Tutkimuksen luotettavuuden vuoksi on tärkeää, että jokainen otokseen kuuluva vastaa tähän kyselyyn itse. Tilastokeskus vastaa tiedonkeruusta ja tulosten raportoinnista. Julkaistavista tiedoista ei voida tunnistaa yksittäisen henkilön antamia vastauksia.

Pyydämme teitä täyttämään tämän kyselylomakkeen ja postittamaan sen Tilastokeskukseen oheisessa kirjekuoressa viimeistään 30.8.2004. Palautuskuoren postimaksu on maksettu. Vastauksenne on tärkeä, sillä kyselyyn valittua ei voi korvata toisella henkilöllä.

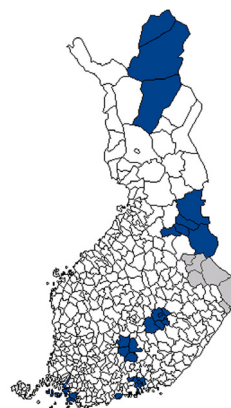
Lisätietoja tutkimuksesta antaa:

Tutkija Timo Sirkä Tilastokeskuksesta puh. (09) 1734 2622
tai sähköpostilla timo.sirkia@tilastokeskus.fi

Tietoa tietoyhteiskuntaverkostosta saa osoitteesta www.tietoyhteiskunta.fi

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen

Jussi Simpura
tilastojohtaja, dosentti

¹Tilastokeskus on valtion laitos, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Lisätietoja Tilastokeskuksesta www.tilastokeskus.fi tai puhelin 09- 1734 2220

Vastausohjeet

Vastatkaa lomakkeen kysymyksiin henkilökohtaisesti. Olkaa hyvä ja rengastakaa näkemystänne vastaava vaihtoehto tai kirjoittakaa vastauksenne sille varattuun tilaan. Oikeita tai vääriä vastauksia ei ole.

Myös kysymysten yhteydessä on vastausohjeita.

Esimerkkejä:

Milloin aloititte matkapuhelimen käytön?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

- alle vuosi sitten 1
alle 2 vuotta sitten ..... (2)
alle 3 vuotta sitten 3
yli 3 vuotta sitten 4

Mikä on nykyinen ammattinne, tai ammatti, jossa olette viimeksi työskennellyt?

Kirjoittakaa ammattinne mahdollisimman tarkasti.

AUTOSÄHKÖASENTAJA

Paljonko oli viimeisin matkapuhelinlaskunne likimäärin?

35 euroa

Jos kysymykseen merkitsemänne vaihtoehdon jäljessä pyydetään jatkamaan jostakin tietystä kysymyksestä, välissä oleviin kysymyksiin ei tarvitse vastata.

Käytättekö matkapuhelinta?

- kyllä 1
en ..... (2)

--> Jatkakaa kysymyksestä 23 sivulla 7.

Taustatiedot

Rengastakaa mielestänne sopivinta vaihtoehtoa vastaava numero tai kirjoittakaa vastauksenne sille varattuun tilaan.

1. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

Rengastakaa vain yksi vaihtoehto.

palkansaaja kokopäivätyössä	1
palkansaaja osapäivätyössä	2
yrittäjä omalla maatilalla	3
muu yksityisyrittäjä	4
työtön tai lomautettu palkatta	5
varusmies	6
opiskelija tai koululainen	7
eläkkeellä	8
äitiys- tai vanhempainlomalla	9
omaa kotitaloutta hoitava	10
muu, mikä?	11

2. Mikä on nykyinen ammattinne, tai ammatti, jossa olette viimeksi työskennellyt?

Kirjoittakaa ammattinne mahdollisimman tarkasti.

_____

3. Oletteko suorittanut ylioppilastutkinnon?

kyllä	1
en	2

4. Oletteko suorittanut:

Rengastakaa vain korkein suorittamanne tutkinto.

korkeakoulututkinnon	1
ammattikorkeakoulututkinnon	2
amatillisen opiston	3
amatillisen koulun	4
amatillisen kurssin	5
En ole suorittanut mitään näistä	6

Seuraava kysymys (5) koskee vain KOULULAISIA ja OPISKELIJOITA:

5. Missä opiskelette tällä hetkellä?

peruskoulussa	1
lukiossa	2
amatillisessa oppilaitoksessa	3
kansanopistossa tai vastaavassa	4
opistotasoisessa oppilaitoksessa	5
ammattikorkeakoulussa	6
korkeakoulussa	7
työllisyyskoulutuksessa	8
muualla, missä?	9

6. Kuinka monta henkilöä asuu kotitaloudessanne, teidät itsenne mukaan lukien?

Yhteensä	Aikuisia (18 vuotta täyttäneitä)	0 – 6-vuotiaita lapsia	7 – 12-vuotiaita lapsia	13 – 17-vuotiaita lapsia

7. Asutteko:

kerrostalossa.....	1
rivitalossa.....	2
omakoti- tai paritalossa.....	3
muussa rakennuksessa.....	4

8. Asutteko:

omistusasunnossa.....	1
vuokra-asunnossa.....	2
työsuhdeasunnossa.....	3
muussa asunnossa.....	4

9. Onko asuinpaikkanne:

kaupungin keskus.....	1
esikaupunkialue tai kaupunkilähiö.....	2
kuntakeskus tai muu taajama.....	3
maaseudun haja-asutusalue tai kylä.....	4

10. Miten pitkä matka kotoanne on lähimpään:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Alle ½ km	Noin 1 km	1 – 2 km	2 – 3 km	3 – 10 km	Yli 10 km	En osaa sanoa
a) päivittäistavarakauppaan.....	1	2	3	4	5	6	9
b) pankkiautomaatille.....	1	2	3	4	5	6	9
c) kirjastoon.....	1	2	3	4	5	6	9
d) kirjelaatikolle.....	1	2	3	4	5	6	9
e) omalle postilaatikolle.....	1	2	3	4	5	6	9
f) terveyskeskukseen.....	1	2	3	4	5	6	9
g) taajamaan, jossa on muitakin kauppiaita kuin ruokakauppa (ostoskeskus, kirkonkylä yms.)...	1	2	3	4	5	6	9
h) postiin tai asiamiespostiin.....	1	2	3	4	5	6	9

11. Onko teillä jokin sairaus, vamma tai muu vastaava, joka oleellisesti rajoittaa jokapäiväisten asioiden hoitoa kodin ulkopuolella?

kyllä.....	1
ei.....	2

12. Ihmisiä voidaan kuvata monella tapaa. Miten hyvin seuraavat väitteet sopivat teihin itseenne?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	<u>Sopii minuun...</u>			
	hyvin	melko hyvin	melko huonosti	huonosti
a) Hankin uusia laitteita vasta sitten, kun tuttavilla ja sukulaisilla on jo sellaisia	1	2	3	4
b) Minulle riittävät halvat ja yksinkertaiset laitteet ilman hienouksia	1	2	3	4
c) Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja kulttuurista enemmän kuin laitteista ja tekniikasta	1	2	3	4
d) Olen "tee-se-itse" -nainen/mies	1	2	3	4

Puhelimen käyttö

Seuraavat kysymykset koskevat puhelimen käyttöä, riippumatta siitä, käytättekö lanka- vai matkapuhelinta.

Jos ette käytä puhelinta lainkaan, jatkakaa kysymyksestä numero 23 sivulla 7.

13. Miten hyvin seuraavat väitteet kuvaavat omaa suhtautumistanne puhelimeen kotona ja muuten vapaa-aikana?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	<u>Kuvaa minua...</u>			
	hyvin	melko hyvin	melko huonosti	huonosti
a) Soittelen vain asian perästä	1	2	3	4
b) Tartun puhelimeen helposti soittaakseni jollekulle	1	2	3	4
c) Puhelin on välttämätön osa elämäntapaani	1	2	3	4
d) Minun on helppo soittaa vieraalle	1	2	3	4
e) Jätän herkästi viestin toisen vastaajaan	1	2	3	4
f) Ilahdun yleensä, kun puhelin soi	1	2	3	4

14. Kuinka monta puhelua soitatte kaikkiaan viikossa vapaa-aikana yhteensä (lanka- tai matkapuhelimilla)?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

vähemmän kuin yhden puhelun viikossa	1
enintään 5 puhelua	2
yli 5, mutta alle 20 puhelua	3
vähintään 20, mutta alle 50 puhelua	4
yli 50 puhelua	5

15. Käytättekö matkapuhelinta?

kyllä	1
en	2

--> Jatkakaa kysymyksestä 23 sivulla 7.

Kysymyksiä matkapuhelinta käyttäville**Jos ette käytä matkapuhelinta, jatkakaa kysymyksestä numero 23 sivulla 7.****16. Onko käyttämänne matkapuhelin:**

vain omassa käytössänne	1
toisen kanssa vuorotellen käytettävä puhelin	2

17. Onko käyttämänne matkapuhelin sellainen työsuhdepuhelin, jonka puhelusta maksatte vain kiinteän summan tai ette mitään?

kyllä	1
ei	2

18. Milloin aloititte matkapuhelimen käytön?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

alle vuosi sitten	1
aiemmin	2

19. Paljonko oli viimeisin matkapuhelinlaskunne likimäärin?*Jos matkapuhelimenne on työsuhdepuhelin tähän kysymykseen ei tarvitse vastata*

_____ euroa

20. Kuinka monta tekstiviestiä lähetätte keskimäärin viikossa?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

vähemmän kuin yhden tekstiviestin viikossa	1
enintään 5 tekstiviestiä	2
yli 5, mutta alle 20 tekstiviestiä	3
vähintään 20, mutta alle 50 tekstiviestiä	4
yli 50 tekstiviestiä	5

21. Jos vertaatte viikon aikana lähettämienne tekstiviestien ja matkapuheluidenne määriä, kumpia on ollut enemmän?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

soittoja selvästi enemmän kuin tekstiviestejä	1
soittoja jonkin verran enemmän	2
soittoja ja tekstiviestejä suunnilleen yhtä paljon	3
tekstiviestejä jonkin verran enemmän	4
tekstiviestejä selvästi enemmän	5
En ole lähettänyt tekstiviestejä	6

	kyllä	ei
22 a. Onko matkapuhelimessanne kamera?	1	2
22 b. Oletteko lähettänyt matkapuhelimella sähköpostia ...	1	2

22c. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavista väitteistä?*Rengastakaa jokaisen väitteen kohdalta yksi, parhaiten sopiva vaihtoehto.*

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Vaikea sanoa
a) Yleensä vastaan aina saapuviin puheluihin tilanteesta riippumatta	1	2	3	4	9
b) Matkapuhelin on lisännyt turvallisuuden tunnettani	1	2	3	4	9

Tietokoneen käyttö

23. Oletteko koskaan käyttänyt tietokonetta?

kyllä.....	1
en	2

--> Jatkaa kysymyksestä 37 sivulla 11.

24. Missä paikoissa olette käyttänyt tietokonetta?

Rengastakaa kaikki paikat, joissa olette käyttänyt tietokonetta.

kotona	1
työpaikalla.....	2
koulussa, oppilaitoksessa tai vastaavassa.....	3
sukulaisten tai ystävien luona.....	4
kirjastossa.....	5
jossain yhteiskäyttöpisteessä, esim. ilmaisessa nettikioskissa	6
jossain muualla	7

25. Milloin aloititte tietokoneen käytön?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

alle vuosi sitten	1
alle 2 vuotta sitten.....	2
alle 3 vuotta sitten.....	3
alle 5 vuotta sitten.....	4
yli 5 vuotta sitten	5

26. Käytättekö tietokonetta normaalisti?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

päivittäin.....	1
viikoittain	2
kerran pari kuussa	3
satunnaisesti muutaman kerran	4
en lainkaan kesäkuun alun jälkeen.....	5

27. Oletteko koskaan käyttänyt Internetiä (tai kansalaisverkkoa)?

kyllä.....	1
en	2

--> Jatkaa kysymyksestä 35 sivulla 10.

28. Oletteko käyttänyt Internetiä?

Rengastakaa kaikki paikat, joissa olette käyttänyt Internetiä.

	kyllä	ei
kotona	1	2
työpaikalla.....	1	2
koulussa, oppilaitoksessa tai vastaavassa.....	1	2
sukulaisten tai ystävien luona.....	1	2
kirjastossa.....	1	2
jossain yhteiskäyttöpisteessä, esim. ilmaisessa nettikioskissa	1	2
jossain muualla	1	2

29. Milloin aloititte Internetin käytön?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

alle vuosi sitten	1
alle 2 vuotta sitten	2
alle 3 vuotta sitten	3
alle 5 vuotta sitten	4
yli 5 vuotta sitten	5

30. Oletteko käyttänyt Internetiä (tai kansalaisverkkoa) toukokuun alun jälkeen?

kyllä	1	
en	2	--> Jatkaa kysymyksestä numero 35.

31. Käytättekö Internetiä normaalisti?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

päivittäin	1
viikoittain	2
kerran pari kuussa	3
satunnaisesti	4

32. Montako sähköpostiosoitetta teillä on henkilökohtaisessa käytössä?*Mukaan lukien työpaikan sähköposti.*

ei ole sähköpostiosoitetta	0	--> Jatkaa kysymyksestä numero 34b.
sähköpostiosoitteiden lukumäärä	___ kpl	

33. Onko jokin sähköpostiosoitteenne?*Rengastakaa yksi vaihtoehto kullakin rivillä.*

	kyllä	ei
a) ilmainen paikallisverkon, kunnan tai muun alueellisen organisaation kautta saatu.....	1	2
b) työn tai oppilaitoksen kautta saatu.....	1	2
c) ilmaisosoite (hotmail, luukku jne).....	1	2
d) internet tai laajakaistaliittymäpalvelun osa.....	1	2
e) jokin muu.....	1	2
f) Mikä _____		

34. Kuinka monta henkilökohtaista, yksityistä sähköpostiviestiä lähetätte keskimäärin viikossa?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

En lähetä lainkaan sähköpostiviestejä.....	1
vähemmän kuin yhden sähköpostiviestin	2
enintään 5 sähköpostiviestiä.....	3
yli 5, mutta alle 20 sähköpostiviestiä	4
vähintään 20, mutta alle 50 sähköpostiviestiä	5
yli 50 sähköpostiviestiä	6

34b. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavasta väitteestä?*Rengastakaa parhaiten sopiva vaihtoehto.*

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Vaikea sanoa
Käytän omasta mielestäni internetiä liikaa	1	2	3	4	9

34c. Oletteko kesäkuun alun jälkeen käyttänyt Internetiä (tai kansalaisverkkoa) seuraaviin tarkoituksiin?*Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.*

	Kyllä	En
a) tuotteita tai palveluita koskevien tietojen etsimiseen	1	2
b) maksullisten tuotteiden tai palvelujen ostamiseen tai tilaamiseen	1	2
c) selaillut julkishallinnon verkkosivuja (kunnat, virastot, ministeriöt jne)	1	2
d) asioinut viranomaisten kanssa sähköpostilla tai Internetin välityksellä	1	2
e) pankkiasioiden hoitoon	1	2
f) keskustelupalstoille osallistumiseen mukaan lukien chat, irkkailu	1	2
g) uutisten seuraamiseen	1	2
h) ohjelmien lataamiseen Internetistä	1	2
i) verkkopelaamiseen	1	2
j) harrastuksia ja vapaa-aikaa koskevan tiedon hakuun	1	2
k) joukkoliikenteen aikataulujen tarkistamiseen	1	2
l) sää tietojen katsomiseen	1	2
m) urheilutulosten katsomiseen	1	2
n) tapahtumakalenterien katsomiseen	1	2
o) puhelinnumeroiden tai osoitetietojen etsimiseen	1	2
p) matkailuun liittyvän tiedon etsimiseen	1	2
q) sairauteen tai terveyteen liittyvän tiedon etsintään	1	2
r) työpaikan etsintään	1	2
s) sijoittamiseen liittyvien tietojenhakuun	1	2
t) työhön liittyviin asioihin	1	2
u) opiskeluun liittyviin asioihin	1	2
v) asuntojen osto- ja myyntisivustojen seuraamiseen tai niillä ilmoittamiseen	1	2
x) ilmoitusten laittamiseen myyntipalstoille (esim. kirpputori sivustot) tai tapahtumakalenteriin	1	2

Tietokonetaidot

35. Miten hyvin hallitsette seuraavat asiat?

Rengastakaa yksi, osaamistanne parhaiten kuvaava vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Hyvin	Kohtuul- lisesti	Heikosti	En ole käyttänyt	Vaikea sanoa
a) tekstinkäsittelyn.....	1	2	3	4	9
b) tiedoston tai ohjelman kopiointiin levykkeelle.....	1	2	3	4	9
c) sähköpostin käytön.....	1	2	3	4	9
d) internetselaimen käytön.....	1	2	3	4	9
e) kuvan käsittelyn.....	1	2	3	4	9
f) pankkiyhteyden.....	1	2	3	4	9

36. Miten hyvin seuraavat väitteet kuvaavat omaa perehtymistänne tietotekniikkaan?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	<u>Kuvaa minua...</u>				
	hyvin	melko hyvin	melko huonosti	ei lain- kaan	vaikea sanoa
a) Olen opetellut tietotekniikan käytön omin päin.....	1	2	3	4	9
b) Olen oppinut sen työssä, koulussa tai muussa oppilaitoksessa.....	1	2	3	4	9
c) On yksi tai useampi ihminen, jotka ovat opastaneet ja innostaneet minut uuden tietotekniikan ja palveluiden käyttöön.....	1	2	3	4	9
d) Olen osallistunut tietotekniikkaa koskeville erillisille kursseille tai vastaaviin tapahtumiin.....	1	2	3	4	9

36b. Voitteko saada apua tai neuvoja tietotekniikkaan tai ohjelmiin liittyvissä asioissa?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	kyllä	ehkä	ei	vaikea sanoa
a) työpaikan tai oppilaitoksen mikrotuelta.....	1	2	3	9
b) työ- tai opiskelutovereilta.....	1	2	3	9
c) perheenjäseniltä.....	1	2	3	9
d) ystäviltä tai sukulaisilta.....	1	2	3	9

Sosiaaliset suhteet

37. Kuinka monta ei omaan talouteen kuuluvaa sukulaista tai heihin verrattavaa teillä on, joita tapaatte suhteellisen säännöllisesti tai joihin pidätte muuten jatkuvasti yhteyttä?

(muutakin kuin joulukortti; muualla asuvat vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset, lapset, lapsenlapset, uusperheen tai avosuhteiden kautta tulleet 'omaiset')

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

ei yhtään sukulaista tai heihin verrattavaa.....	1
en pidä yhteyksiä sukulaisiin tai heihin verrattaviin ..	2
1-2	3
3-5	4
5-10.....	5
yli 10.....	6

38. Kuinka monta ystävää, kaveria tai tuttavaa teillä on, joita tapaatte tai joihin pidätte muuten jatkuvasti yhteyttä?

(muutakin kuin joulukortti)

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

ei yhtään	1
1-2	2
3-5	3
5-10.....	4
yli 10.....	5

39. Kuinka monella ei samaan talouteen kuuluvista sukulaisistanne ja ystävistänne, joihin pidätte säännöllistä yhteyttä, on käytössään matkapuhelin?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

kaikilla tai lähes kaikilla.....	1
yli puolella	2
noin joka kolmannella	3
hyvin harvalla tai ei kellään	4
vaikea sanoa	9

40. Kuinka monella ei samaan talouteen kuuluvista sukulaisistanne ja ystävistänne, joihin pidätte säännöllistä yhteyttä, on käytössään sähköposti?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

lähes kaikilla	1
noin puolella.....	2
joillakin	3
ei kellään	4
vaikea sanoa.....	9

41. Kuinka monta kertaa olette tavannut ei samaan talouteen kuuluvia sukulaisianne tai ystäviänne viimeisen kahden viikon (14 päivän) aikana joko teillä kotona, kylässä tai muualla?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

en kertaakaan	1
1 – 2 kertaa	2
3 – 6 kertaa	3
7 – 14 kertaa	4
vähintään 15 kertaa	5

42. Oletteko osallistunut tämän vuoden aikana jonkin tilaisuuden, tapahtuman tai vastaavan järjestelyihin vapaaehtois- tai harrastustoiminnan puitteissa?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

en kertaakaan	1
1 tai 2 kertaa	2
3 – 10 kertaa	3
11 – 20 kertaa	4
yli 20 kertaa.....	5

43. Oletteko käynyt tänä vuonna jossain vapaaehtoistyön tai harrastustoiminnan tapahtumassa yleisönä tai rivijäsenenä?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

en kertaakaan	1
1 tai 2 kertaa	2
3 – 10 kertaa	3
11 – 20 kertaa.....	4
yli 20 kertaa.....	5

44. Onko teillä ystäviä tai omaisia, joilta voitte pyytää apua tai neuvoa jokapäiväisen elämän ongelmissa?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

ei ole	1
1 tai 2 ihmistä.....	2
3 – 10 ihmistä.....	3
11 – 20 ihmistä.....	4
yli 20 ihmistä.....	5

45. Kuuluuko ystävä- ja omaispiiriinne johonkin alaan tai asiaan hyvin perehtyneitä, jotka voivat tarvittaessa auttaa teitä oman alansa kysymyksissä?

kyllä.....	1
ei	2

46. Onko teillä ystäviä, omaisia, perheenjäseniä, jotka voivat auttaa esim. työsaannissa tai järjestää tavallista edullisemmin tavaroita, palveluja tai työsuorituksia?

kyllä.....	1
ei	2

47. Onko teillä muita tuttavuuksuhteita, joista on tarpeen tullen hyötyä esim. työsaannissa tai hankinnoissa?

kyllä.....	1
ei	2

Kysymyksiä tällä hetkellä työssä oleville

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin vain, jos olette tällä hetkellä työssä.
Muussa tapauksessa jatkakaa kysymyksestä numero 64 sivulla 16.

48. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten työtehtävääne?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

Olen pääasiassa yhdessä työpisteessä koko päivän	1
Työskentelen saman työpaikan sisällä eri puolilla työ- /toimipaikkaa	2
Teen päivittäin asiakaskäyntejä (huolto, korjaus, hoito, asennus, myynti, neuvonta yms.)	3
Työpaikka vaihtuu rakennus- yms. kohteen mukaan ajoittain....	4
Olen pääasiassa kuljetustehtävissä (taksit, autonkuljettajat, lähetit)	5
Muu työskentelytapa	6

49. Onko työnantajanne:

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

valtio.....	1
kunta, kuntainliitto	2
oma yritys.....	3
yksityinen yritys.....	4
jokin muu	5

50. Montako työntekijää on työ- tai toimipaikassa, jossa itse työskentelette?

1-4 henkilöä	1
5-9 henkilöä	2
10-19 henkilöä	3
20 henkilöä tai enemmän	4
Työskentelen yksin omassa yrityksessä.....	5

51. Onko työnne sen kaltainen, että teidän tulee suunnitella työtänne ja soveltaa siihen omia ideoitanne?

kyllä.....	1
ei	2

52. Jos työnne on ideointia ja suunnittelua vaativaa, missä määrin teillä on mahdollisuus:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Vähän	Jonkin verran	Paljon
a) suunnitella työnne tuotetta	1	2	3
b) suunnitella omaa työsuoritustanne	1	2	3
c) suunnitella päivittäisen työaikanne käyttöä.....	1	2	3

53. Missä määrin kohtaatte työssänne sellaisia tehtäviä, jotka eivät hoidu pelkästään rutiinilla?

vähän	1
jonkin verran	2
paljon	3

54. Kuinka pitkä matka teillä on kotoa työpaikalle?

_____ km

55. Onko teillä työssänne käytössä lankapuhelimen lisäksi tai sijasta matkapuhelin?

kyllä..... 1
ei 2

56. Kuinka monta puhelua saatte työssänne viikon aikana?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

vähemmän kuin yhden puhelun viikossa..... 1
enintään 5 puhelua 2
yli 5, mutta alle 20 puhelua 3
vähintään 20, mutta alle 50 puhelua..... 4
yli 50 puhelua..... 5

57. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten tietokoneen käytettävissäoloa työssänne?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

Minulla ei ole työssäni käytettävissä
mikrotietokonetta lainkaan ..... 1 **--> Jatkaa kysymyksestä 60 sivulla 15.**

Minulla on mikrotietokone omassa käytössäni 2

Minulla on mikrotietokone yhteisessä käytössä
toisen kanssa 3

Minulla on mikrotietokone käytössä yhdessä
useiden muiden kanssa 4

58. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten Internet-sivujen käyttöänne työssä?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

Minulla ei ole työssäni käytettävissä Internet-yhteyttä..... 1

Voisin käyttää työssäni Internet-yhteyttä, mutta en käytä sitä..... 2

Käyn Internet-sivuilla harvemmin kuin kerran viikossa..... 3

Käyn Internet-sivuilla enintään 5 kertaa viikossa..... 4

Käyn Internet-sivuilla yli 5, mutta alle 20 kertaa viikossa 5

Käyn Internet-sivuilla vähintään 20, mutta alle 50 kertaa viikossa 6

Käyn Internet-sivuilla yli 50 kertaa viikossa 7

59. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten sähköpostin käyttöänne työssä?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

1 **--> Jatkaa kysymyksestä 60.**

Minulla ei ole työssäni käytettävissä sähköpostia ..... **60.**

2 **--> Jatkaa kysymyksestä 60.**

Voisin käyttää työssäni sähköpostia, mutta en käytä sitä..... **60.**

Lähetän sähköpostiviestejä harvemmin kuin kerran viikossa..... 3

Lähetän enintään 5 sähköpostiviestiä viikossa..... 4

Lähetän yli 5, mutta alle 20 viestiä viikossa..... 5

Lähetän vähintään 20, mutta alle 50 viestiä viikossa 6

Lähetän yli 50 sähköpostiviestiä viikossa 7

59b. Työsähköpostinne käyttöänne koskien?

Rengastakaa yksi vaihtoehto kummaltakin riviltä.

		kyllä	ei
a)	Voitteko tarvittaessa lukea työsähköposteja muualta kuin työpaikalta.....	1	2
b)	Käytättekö työsähköpostia yksityisasioissa.....	1	2

Aluekysely

14

60. Onko työnantajallanne tai yrityksellä ns. Internet-kotisivut?

kyllä.....	1
ei	2
en tiedä	9

61. Voisiko nykyistä työtänne tehdä kotona tai muusta etätyöpisteestä?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

Voisi, kokopäiväisesti.....	1
Voisi, välillä varsinaisella työpaikalla käyden	2
Voisi, välillä lyhyitä aikoja muualla kuin varsinaisella työpaikalla	3
Voisi, mutta vain erityisjärjestelyin muualla kuin varsinaisella työpaikalla ...	4
Ei, työni soveltuu vain varsinaisella työpaikalla tehtäväksi.....	5
Ei, minulla ei ole työssäni yhtä kiinteää työpaikkaa.....	6
Työskentelen jo tällä hetkellä kotona tai muussa etätyöpisteessä.....	7
Vaikea sanoa	9

62. Olisitko itse halukas etätöihin kotona nykyisessä työssäsi?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

Ilman muuta	1
Saattaisi olla hyvä ratkaisu	2
Ei tunnu hyvältä ratkaisulta.....	3
En halua etätöihin.....	4
Teen jo tällä hetkellä etätöitä	5
Vaikea sanoa	9

63. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavasta väitteestä?*Rengastakaa parhaiten sopiva vaihtoehto.*

Työ- ja vapaa-aika ovat sekoittuneet kohdallani

Täysin samaa mieltä	1
Jokseenkin samaa mieltä.....	2
Jokseenkin eri mieltä	3
Täysin eri mieltä	4
Vaikea sanoa	9

Tietoyhteiskuntaan ja tietosuojan suhtautuminen

64. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavista väitteistä?

Rengastakaa jokaisen väitteen kohdalta yksi, parhaiten sopiva vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Vaikea sanoa
a) Tunnen jääneeni täysin uuden tietotekniikan etenemisen jalkoihin.....	1	2	3	4	9
b) Uudet tekniikat eivät auta minua säästämään rahaa eivätkä aikaa	1	2	3	4	9
c) Nykyiset neljä valtakunnallista tv-kanavaa riittävät minulle hyvin	1	2	3	4	9
d) Minua ei tiedon tulva haittaa	1	2	3	4	9
e) Hoidan asiani mieluummin puhelimella kuin tietokone-yhteyksillä tai kirjeitse	1	2	3	4	9
f) Internetissä ei ole minua kiinnostavaa tietoa	1	2	3	4	9
g) Henkilötunnusta kysytään aivan liian usein	1	2	3	4	9
h) Viranomaiset saavat kysymättä tehdä minua koskevia päätöksiä rekistereissä olevien tietojen perusteella.....	1	2	3	4	9
i) Turhan tiedon määrä kasvaa koko ajan.....	1	2	3	4	9
j) Tietoyhteiskunnan kehitys on tuonut enemmän epävarmuutta työn jatkuvuudesta.....	1	2	3	4	9
k) Tietoyhteiskunnassa yksilökeskeisyys korostuu aiempaa enemmän.....	1	2	3	4	9

Osallistuminen

65. Oletteko ottanut tämän vuoden aikana yhteyttä jossain monia kuntalaisia tai koko kuntaa koskevassa asiassa:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Kyllä	En
a) kuntanne virkamieheen.....	1	2
b) kunnanvaltuutettuun tai kunnanhallituksen jäseneseen	1	2
c) jonkin lautakunnan jäseneseen	1	2

Jos vastasitte edellä jokaiseen kohtaan 2 (en), jatkakaa kysymyksestä numero 67 sivulla 17.

66. Millä tavoin otitte yhteyttä näihin henkilöihin?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Kyllä	En
a) Kävin tapaamassa asianomaista henkilöä varta vasten ..	1	2
b) Soitin asianomaiselle henkilölle	1	2
c) Kirjoitin kirjeen asianomaiselle henkilölle.....	1	2
d) Kerroin asiasta muussa yhteydessä tavattaessa.....	1	2
e) Lähetin sähköpostia tai vastaavaa.....	1	2
f) Kirjoitin yleisönosastoon	1	2

67. Mitä seuraavista käyttäisitte mieluiten, jos haluaisitte antaa palautetta asuinkuntanne päätöksentekijöille?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

puhelinta	1
sähköpostia tai Internet-sivuja	2
muuta tapaa	3
vaikea sanoa	9

68. Oletteko käynyt katsomassa asuinkuntanne Internet-kotisivuja?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

kyllä, monesti	1
kyllä, ainakin kerran	2
en ole, mutta olen aikeissa käydä	3
en ole käynyt	4
en ole, eikä kiinnosta	5
en käytä Internetiä	6

69. Oletteko laittanut viestejä tai kommentteja asuinkuntanne Internet-kotisivuille?*Rengastakaa yksi vaihtoehto.*

kyllä, monesti	1
kyllä, ainakin kerran	2
en ole, mutta olen aikeissa laittaa viestejä	3
en ole laittanut viestejä	4
en ole, eikä kiinnosta	5
en käytä Internetiä	6

70. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavista väitteistä?*Rengastakaa jokaisen väitteen kohdalta yksi vaihtoehto.*

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Vaikea sanoa
a) Asuinkuntani virastoissa ja laitoksissa saa tasapuolista ja luotettavaa palvelua	1	2	3	4	9
b) Minulle kuntalaisena riittää, kun äänestän ja vaikutan siten valtuutettujen valintaan	1	2	3	4	9
c) Mielipiteen kertominen kunnan virkamiehille ja päättäjille on liian vaikeaa ja monimutkaista	1	2	3	4	9
d) Minua kiinnostavat vain asuntojeni lähiympäristössä tapahtuvat asiat	1	2	3	4	9
e) Olisin valmis edustamaan kuntalaisia esim. terveys- ja sosiaalipalvelujen kehittämisessä	1	2	3	4	9
f) Tietotekniikka tulee helpottamaan tavallisten kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia	1	2	3	4	9
g) Enemmistöön asuinkuntani asukkaista voi luottaa	1	2	3	4	9

71. Seuraatteko paikallis- ja maakunnan uutisia ja tapahtumailmoituksia yms.?

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Usein	Joskus	En koskaan
a) alueradioista.....	1	2	3
b) TV:n alueuutisista.....	1	2	3
c) sanomalehdistä.....	1	2	3
d) paikallislehdistä.....	1	2	3
e) ilmaisjakelulehdistä.....	1	2	3
f) Internetistä.....	1	2	3
g) ilmoitustauluilta.....	1	2	3
h) kuulen tapahtumista ystäviltä/muilta.....	1	2	3

72. Oletteko maksanut laskuja toukokuun alun jälkeen:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Kyllä	En
a) pankin kassalla.....	1	2
b) pankkisiirtokuoria käyttäen.....	1	2
c) maksuautomaatilla.....	1	2
d) puhelinpankin kautta.....	1	2
e) verkkopankin kautta.....	1	2

73. Asuinkunnassanne toimii ns. kansalaisverkko/ -portaali, jonka kautta kuka tahansa alueen asukas voi ilmaiseksi käyttää tietokonetta tai siihen liittyviä Internet-palveluja.

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

a) en ole kuullut siitä.....	1
b) olen kuullut tuttavilta tai tiedotusvälineistä.....	2
c) olen käyttänyt itse.....	3

74. Pidättekö kansalaisverkkoa itsellenne:

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

hyvin tarpeellisena.....	1
tarpeellisena.....	2
jokseenkin tarpeettomana.....	3
täysin turhana.....	4
vaikea sanoa.....	9

75. Oletteko osallistuneet kolmen viime vuoden aikana opetukseen joka käsitteli:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Kyllä	En	-->	JOS KYLLÄ: Oliko opetus?		
				hyödyllistä	melko hyödyllistä	ei juuri hyötyä
a) tietokoneen peruskäyttöä.....	1	2	-->	1	2	3
b) tekstinkäsittelyohjelman käyttöä.....	1	2	-->	1	2	3
c) Internetin käyttöä.....	1	2	-->	1	2	3
d) sähköpostin käyttöä.....	1	2	-->	1	2	3
e) kuvien käsittelyä tai julkaisun taittoa.....	1	2	-->	1	2	3
f) Internet kotisivujen tekoa.....	1	2	-->	1	2	3

Aluekysely

18

Kotitalouden tietoja

79. Onko kotitaloudessanne seuraavia laitteita:

Rengastakaa yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä.

	Kyllä	Ei
a) lankapuhelinliittymä.....	1	2
b) lankapuhelimessa vastaaja tai vastaajapalvelu.....	1	2
c) matkapuhelin.....	1	2
d) teksti-TV.....	1	2
e) digivastaanotin.....	1	2
f) videonauhuri.....	1	2
g) videokamera.....	1	2
h) digitaalikamera tai vastaava, jossa kuvia ei oteta filmille.....	1	2
i) pelikone, joka yhdistetään tv:hen tai vastaavaan monitoriin.....	1	2
j) DVD-laite.....	1	2
k) tietokone.....	1	2
l) Internet-yhteys.....	1	2
m) laajakaista-yhteys.....	1	2

80. Montako tilattua sanoma- ja paikallislehteä teille tulee kotiin?

_____ kpl

81. Kuinka monta henkilöautoa perheenne käytössä on yhteensä?

_____ kpl

82. Mihin seuraavista tuloluokista koko taloutenne yhteenlasketut kuukausitulot sijoittuvat veroja ja erilaisia menoja vähentämättä (=bruttotulot)?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

alle 700 euroa.....	1
700 – 1 000 euroa.....	2
1 000 – 1 300 euroa.....	3
1 300 – 1 700 euroa.....	4
1 700 – 2 500 euroa.....	5
2 500 – 3 400 euroa.....	6
3 400 – 4 200 euroa.....	7
4200 – 5000 euroa.....	8
yli 5 000 euroa.....	9
en osaa sanoa.....	10

83. Mikä seuraavista vaihtoehdoista on omaa elämääne ajatellen vuonna 2009 luultavimmin totta?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

Asun tässä samassa osoitteessa	1
Asun muualla samassa kunnassa	2
Asun toisessa kunnassa lähiseudulla (alle 100 km nykyisestä asunnosta).....	3
Asun jossain kauempana Suomessa	4
Asun muualla kuin Suomessa	5
Vaikea sanoa	9

84. Jos ajattelette elämisen ja työnteon edellytyksiä asuinseudullanne, arveletteko niiden olevan vuonna 2009 tähän vuoteen verrattuna:

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

selvästi heikkomat	1
jonkin verran heikkomat.....	2
samanlaiset kuin nyt	3
jonkin verran paremmat	4
selvästi paremmat	5
vaikea sanoa.....	9

85. Kuinka todennäköisesti asutte koko loppuelämänne nykyisessä asuinkunnassanne?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

erittäin epätodennäköisesti	1
melko epätodennäköisesti	2
melko todennäköisesti	3
erittäin todennäköisesti	4
vaikea sanoa.....	9

86. Kuinka todennäköisesti asutte koko loppuelämänne nykyisessä maakunnassanne?

Rengastakaa yksi vaihtoehto.

erittäin epätodennäköisesti	1
melko epätodennäköisesti	2
melko todennäköisesti	3
erittäin todennäköisesti	4
vaikea sanoa.....	9

Kiitos vastauksistanne. Olette ollut meille suureksi avuksi.

Lopuksi voitte halutessanne kommentoida kyselyä.

TIETOYHTEISKUNTA 2004:

Kuilusta tasamaalle - Raportti asukkaiden tieto- ja viestintätekniikan käytön muutoksista OSKU-alueilla vuodesta 2001 vuoteen 2004

Voidaanko paikallisilla tietoyhteiskuntahankkeilla vaikuttaa alueen kehitykseen? Miten kansalaisten tietoyhteiskunta-asenteen ja -taidot muuttuvat? Muun muassa näihin kysymyksiin pyritään vastaamaan tässä Juha Nurmelan ja Timo Sirkiän laatimassa raportissa.

Raportin tutkimusalueet muodostuivat kuudesta maaseudun seutukunnasta ja yhdestä Helsingin kaupunginosasta, jotka osallistuivat Sitran Oppivat seutukunnat -tietoyhteiskuntaohjelmaan vuosina 2001-2003.

Tulokset osoittavat, että alle 45-vuotiaiden keskuudessa kielteisesti tietoyhteiskuntakehitykseen ja internetiin suuntautuvia on enää hyvin vähän. Kriitikki kohdistuu lähinnä siihen, että internetissä ei ole heitä kiinnostavia tietoja ja palveluja.

Tietoyhteiskunnan uudet välineet ovat arkipäiväistyneet alueilla, joissa kehitys on lähtenyt liikkeelle ensimmäisenä. Tämä näkyy hyvin näillä alueilla alle 45-vuotiaiden keskuudessa, joista jo joka toinen hoitaa asioitaan mieluummin tietokoneyhteyksillä kuin puhelimitse.

Tutkimus vahvistaa myös aikaisempia oletuksia siitä, että tietoyhteiskuntataitojen koulutus- ja opastus on syytä suunnata vanhimpiin ikäryhmiin. Tutkimustulokset osoittavat myös selvästi, että tietoyhteiskunnan uusien välineiden käytön säännöllisyys luo myös uutta osaamista.

Tilastokeskus,
myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen,
försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
ifn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland,
Sales Services
P.O.Box 4C
FI-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358-9-1734 2011
Fax +358-9-1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISBN 952-467-387-8

ISBN 951-563-490-3

**Tuotenumero 9089
BE**